

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä tuloverolain 45 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia siten, että tiettyjen rahoitusvälineiden tuloslaskelmaan merkityt realisoitumattomat arvomuutokset säädettäisiin veronalaiseksi tuloksi ja vähennyskelpoiseksi menoksi. Realisoitumattomien indeksi- ja valuuttakurssivoittojen verokohtelua muutettaisiin siten, että realisoitumattomat indeksi- ja valuuttakurssivoitot olisivat tietyin edellytyksin veronalaista tuloa. Tiettyjen valuuttakurssimuutoksilta suojaavien instrumenttien tilinpäätökseen merkityt realisoitumattomat arvomuutokset säädettäisiin myös veronalaiseksi tuloksi ja vähennyskelpoiseksi menoksi.

Vakuutus- ja eläkelaitosten mahdollisuutta vähentää vakuutusmaksusaamisten odotettavissa olevat luottotappiot laajennettaisiin koskemaan kaikkia vakuutus ja eläkelaitoksia. Vähennyskelpoisia olisivat sellaiset vakuutusmaksusaamisten arvonalenemiset, jotka on kirjattava kirjanpidossa kuluksi arvonalentumistappioina. Kaavamaisesta luottotappiovarauksesta luovuttaisiin vakuutus- ja eläkelaitosten osalta ja verotuksessa vähennetyt luottotappiovaraukset luettaisiin verovuoden 2009 veronalaiseksi tuloksi. Verovelvollisen vaatimuksesta luottotappiovaraukset voitaisiin jaksottaa tietyin edellytyksin verovuosien 2009—2013 veronalaiseksi tuloksi.

Liittymismaksujen verokohtelua muutettaisiin siten, että siirtokelpoiset, mutta palau-

tuskelvottomat liittymismaksut olisivat saajalle veronalaista tuloa ja maksajalle vähennyskelpoista menoaa. Edelleen esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi hyödykkeen hankintamenon määrittämistä, vaihtomaisuuden arvostamista sekä tulon jaksottamista koskevia säännöksiä.

Esitykseen sisältyy ehdotus osakeyhtiön luovuttamien omien osakkeiden luovutusvoiton verovapaudesta ja luovutustappion vähennyskeltomuudesta. Yhtiön työsuhteeseen perustuen antamista omista osakkeista suorittama määrä olisi tietyin edellytyksin vähennyskelpoista. Yritysjärjestelyjä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi sallimalla myös yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden käyttäminen vastikeosakkeina. Liiketoimintasiirtoa koskevaa säännöstä muutettaisiin luopumalla vaatimuksesta toteuttaa omaisuuden siirto kirjanpidossa poistamatta olevista arvoista.

Lisäksi tuloverolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että osakeyhtiön omien osakkeiden luovutusta ei pidettäisi verotuksessa luovutuksena.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty. Lakeja sovellettaisiin ensimmäisen kerran verovuodelta 2009 toimitettavassa verotuksessa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA JA SEN ARVIOINTI	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja Euroopan yhteisön lainsäädäntö.....	22
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	23
3.1 Realisoitumattomien arvonmuutosten kohtelu verotuksessa	23
3.2 Rahoitusvälineiden realisoitumattomat arvonmuutokset	24
3.3 Sijoituskiinteistöjen realisoitumattomat arvonmuutokset	25
3.4 Biologisten hyödykkeiden realisoitumattomat arvonmuutokset	26
3.5 Vakuutus- ja eläkelaitosten arvon alentumistappioiden vähentäminen	26
3.6 Hankintamenon määräytyminen	28
3.7 Vaihto-omaisuuden arvostaminen.....	28
3.8 Tulon jaksottaminen.....	29
3.9 Liittymismaksut	29
3.10 Indeksi- ja valuuttakurssierot	29
3.11 Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset.....	30
3.12 Käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden ja yhtiöosuuksien luovutuksista syntyneiden vähennyskelpoisten tappioiden vähentämisestä annettujen säännösten ja konserniyhtiöiden määritelmän selkeyttäminen.....	31
3.13 Omien osakkeiden luovuttaminen.....	31
3.14 Optio- ja osakepalkitsemisjärjestelyiden vähennyskelpoisuus.....	32
3.15 Omien osakkeiden käyttäminen vastikkeena yritysjärjestelyissä.....	33
3.16 Kirjanpitosidonnaisuuden vaatimuksen poistaminen liiketoimintasiirrossa	33
3.17 Jakautumista koskevan säännöksen tarkentaminen.....	34
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	34
4.1 Yleistä	34
4.2 Rahoitusvälineiden realisoitumattomat arvonmuutokset sekä indeksi- ja valuuttakurssivoittojen veronalaisuus	34
4.3 Luottotappiovarausjärjestelmän uudistaminen.....	35
4.4 Muut ehdotukset.....	36
5 ASIAN VALMISTELU	37
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	37
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	38
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	38
1.1 Elinkeinotulon verottamisesta annettu laki	38
1.2 Tuloverolaki	47
2 VOIMAANTULO.....	47
LAKIEHDOTUKSET	49
elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta	49
tuloverolain 45 §:n muuttamisesta.....	55
LIITE	56
RINNAKKAISTEKSTIT	56
elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta	56
tuloverolain 45 §:n muuttamisesta.....	69

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Verotuksen ja kirjanpidon välillä on Suomessa vallinnut perinteisesti kiinteä yhteys. Verotus ei kuitenkaan tukeudu lainsäädännöllisellä tasolla suoraan kirjanpitoon, vaan elinkeinotulon verottamisesta annettu laki (360/1968), jäljempänä elinkeinoverolaki, sisältää periaatteessa täydellisen tuloksenlaskentanormiston.

Elinkeinovalain mukaan pääsääntöisesti vain realisoituneet tulot ovat veronalaista tuloa. Vastaavasti vain realisoituneet menot ovat verotuksessa vähennyskelpoista menoa. Poikkeuksena on esimerkiksi luottolaitosten tiettyjen rahoitusvälineiden arvostaminen sekä vakuutus- ja eläkelaitosten sijoitusomaisuus, joiden kohdalla myös realisoitumattomat arvonnousut ja -laskut on katsottu tietyin edellytyksin veronalaiseksi tuloksi ja vähennyskelpoiseksi menoksi. Vähennyskelpoiseksi on säädetty myös myyntisaamisten todennäköiset arvonalenemiset.

Tulon realisoituminen verotuksessa on vastannut hyvin pitkälle tulon realisoitumista kirjanpidossa. Verotuksen ja kirjanpidon tulokäsitteessä ei ole näin juurikaan ollut eroja. Sen sijaan tappioiden ja menetysten vähennyskelpoisuus verotuksessa poikkeaa kirjanpidosta, koska verotuksessa tappiot ja menetykset ovat pääsääntöisesti vähennyskelpoisia vasta lopullisina. Seuraavassa selostettavan tilinpäätösdirektiivien kehityksen sekä kansainvälisten tilinpäätösstandardien käyttöönoton myötä verotuksen ja kirjanpidon tulokäsite on kuitenkin eriytyvässä.

Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto antoivat vuonna 2002 asetuksen (EY) N:o 1606/2002 kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltamisesta (jäljempänä IAS-asetus). IAS-asetuksen mukaan listattujen yhtiöiden oli laadittava konsernitilinpäätöksensä 1 päivänä tammikuuta 2005 tai sen jälkeen alkavilta tilikausilta kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan IAS-asetuksessa IAS- ja IFRS-standardeja sekä niitä koskevia SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Pakollisen soveltamisalan lisäksi jäsenvaltioilla oli oikeus sallia tai vaatia, että kansain-

välisiä tilinpäätösstandardeja, jäljempänä IFRS-standardeja, noudatetaan myös listattujen yhtiöiden yhtiökohtaisissa tilinpäätöksissä ja/tai muiden kuin listattujen yhtiöiden yhtiökohtaisissa tilinpäätöksissä ja/tai konsernitilinpäätöksissä. Jo aiemmin eli vuonna 2001 Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat direktiivin 2001/65/EY neljännen yhtiöoikeudellisen direktiivin 78/660/ETY, seitsemännnen yhtiöoikeudellisen direktiivin 83/349/ETY sekä pankkien ja muiden rahoituslaitosten tilinpäätösdirektiivin 86/635/ETY muuttamisesta tilinpäätöksen laadinnassa noudatettavien arvostussääntöjen osalta, jäljempänä fair value -direktiivi. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on sallittava tai vaadittava kaikkien yhtiöiden osalta, että rahoitusvälineet, mukaan lukien johdannaiset, arvostetaan taseessa käypään arvoon. Jäsenvaltioilla on kuitenkin mahdollisuus rajoittaa käyvän arvon käyttäminen konsernitilinpäätökseen. Edelleen Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät vuonna 2003 direktiivin 2003/51/EY neljännen ja seitsemännnen yhtiöoikeudellisen direktiivin, pankkien ja rahoituslaitosten tilinpäätösdirektiivin sekä vakuutusyhtiöiden tilinpäätöksistä ja konsolidoiduista tilinpäätöksistä annettujen direktiivin 91/674/ETY muuttamisesta siten, etteivät niiden säännökset ole ristiriidassa IFRS-standardien kanssa, jäljempänä modernisointidirektiivi.

Edellä mainittujen direktiivien lisäksi Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat kesäkuussa 2006 direktiivin 2006/46/EY, jolla muutettiin neljättä ja seitsemättä yhtiöoikeudellista direktiiviä, pankkien ja muiden rahoituslaitosten tilinpäätösdirektiiviä sekä vakuutusyritysten tilinpäätösdirektiiviä, jäljempänä toinen modernisointidirektiivi. Tässä yhteydessä neljänteen direktiiviin lisättiin jäsenvaltioille mahdollisuus sallia rahoitusinstrumenttien arvostaminen IAS 39 -standardin mukaisesti myös silloin, kun tilinpäätös laaditaan muuten kansallisen kirjanpitolainsäädännön mukaan.

Edellä selostettu kehitys aiheutti muutoksia kirjanpitolainsäädäntöön myös Suomessa. Suomessa kaikille yrityksille, joilla on tilintarkastuslain (459/2007) 2 §:ssä tarkoitettu

hyväksytty tilintarkastaja, annettiin mahdollisuus laatia tilinpäätös tai konsernitilinpäätös IFRS-standardien mukaisesti vakuutus- ja eläkelaitoksia lukuun ottamatta. Yhtiökohtaisen tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti säädettiin pakolliseksi vain sellaisille listatuille yhtiöille, jotka eivät laadi konsernitilinpäätöstä. Edelleen fair value -direktiivi täytäntöönpantiin siten, että kaikki kirjanpitovelvolliset voivat arvostaa rahoitusvälineet käypään arvoon tilinpäätöksessä ja konsernitilinpäätöksessä. Toinen modernisointidirektiivi on saatettu Suomessa voimaan vain luottolaitosten rahoitusvälineiden osalta.

Yksi merkittävimmistä eroista IFRS-standardien ja suomalaisen kirjanpitolainsäädännön välillä on arvostamisessa. IFRS-standardit vaativat tai sallivat laajasti käyvän arvon käytön. Kirjanpitolaissa (1336/1997) käyvän arvon käyttäminen sallitaan vain rahoitusvälineiden kohdalla, muilta osin modernisointidirektiivin mahdollistama käyvän arvon käyttäminen ei ole kirjanpitolain mukaan mahdollista. Käyvän arvon käyttäminen kirjanpidossa merkitsee sitä, että arvostamisperuste poikkeaa verotuksessa perinteisesti käytetystä hankintameno pohjaisesta arvostamisesta, joten verotuksessa tulee ottaa kantaa siihen, miten kirjanpidossa käypään arvoon arvostettavia eriä kohdellaan verotuksessa. Toinen merkittävä ero on se, ettei IFRS-standardien mukaan laadittuun tilinpäätökseen voi merkitä kuluksi vapaaehtoisia varauksia. Sen vuoksi kysymys varausten ja poistojärjestelmän kirjanpitosidonnaisuuden toteuttamisesta IFRS-tilinpäätöksessä on ratkaistava.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Rahoitusvälineiden kohtelu verotuksessa

Rahoitusvarojen arvostaminen verotuksen elinkeinotoiminnan tulolähteessä määräytyy lähtökohtaisesti omaisuuslajin perusteella. Rahoitusvarat voivat kuulua omaisuuslajijäntelussa rahoitus-, vaihto-, sijoitus- tai käyttöomaisuuteen.

Elinkeinotoiminnan tulolähteen omaisuuslajien lisäksi yrityksellä voi olla sellaisia rahoitusvaroihin kuuluvia eriä, jotka eivät kuulu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, vaan muodostavat niin sanotun henkilökohtaisen tulolähteen ja ovat tuloverolain (1535/1992) mukaan verotettavia. Tällaisia henkilökohtaiseen tulolähteeseen luettavia eriä ovat muun muassa pitkäaikaiset passiivisuonteiset omistukset, jotka eivät välittömästi liity harjoitettavaan elinkeinotoimintaan.

Rahoitusomaisuutta ovat elinkeinoverolain 9 §:n mukaan rahat, pankki- ja tilisaamiset, saamavekselit ja muut sellaiset rahoitusvarat. Tällaisia muita rahoitusvaroja ovat esimerkiksi arvopaperit ja muu omaisuus, johon liiketoimintaa varten tarvittavat varat on tilapäisesti sijoitettu, sekä omaisuus, joka on saatu maksuksi suoritteesta.

Rahoitusomaisuus arvostetaan verotuksessa nimellisarvoon. Elinkeinoverolain 17 §:ssä säädetään erikseen vähennyskelpoisiksi myyntisaamisten arvonalentumiset sekä muun rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalentumiset.

Vaihto-omaisuutta ovat elinkeinoverolain 10 §:n mukaan elinkeinotoiminnassa sellaisenaan tai jalostettuina luovutettaviksi tarkoitetut kauppatavarat, raaka-aineet, puolivalmisteet ja muut hyödykkeet. Rahoitusvarat voivat kuulua vaihto-omaisuuteen vain silloin, kun niiden myyminen kuuluu verovelvollisen tavanomaiseen liiketoimintaan. Oikeuskäytännössä vaihto-omaisuudeksi on katsottu muun muassa talletustodistukset niiden myyntiä, ostoa ja välitystä harjoittavan yhtiön omistuksessa.

Vaihto-omaisuus arvostetaan verotuksessa hankintamenoon, joka on sen verovuoden kulu, jonka aikana se on luovutettu, kulutettu tai menetetty. Verovuoden kulu on kuitenkin aina se osa, jolla hankintameno ylittää vastaavan vaihto-omaisuuden hankintaan tarvittavan todennäköisen hankintameno tai siitä saatavan luovutushinnan. Vaihto-omaisuuden arvostamiseen sovelletaan näin niin sanottua alimman arvon periaatetta.

Poikkeuksena vaihto-omaisuuden hankintameno pohjaiseen arvostamiseen on elinkeinoverolain 5 §:n 6 a kohta, jonka mukaan luottolaitostoiminnasta annetun lain (121/2007), jäljempänä luottolaitoslaki,

151 §:n 1 momentissa tarkoitetuista kaupankäyntitarkoituksessa pidetyistä rahoitusvälineistä kirjanpitoon mainitun pykälän 5 momentin tai vastaavan ulkomaisen lainsäädännön nojalla tuotoiksi kirjatut arvonnousut ovat veronalaista tuloa. Vastaavasti vähennyskelpoista menoa ovat elinkeinoverolain 8 §:n 1 momentin 2 a kohdan mukaan luottolaitoslain 151 §:n 1 momentissa tarkoitettuja, kaupankäyntitarkoituksessa pidetyistä rahoitusvälineistä kirjanpitoon mainitun pykälän tai vastaavan ulkomaisen lainsäädännön nojalla kuluiksi kirjatut saamistodistusten, arvopaperien ja johdannaisopimusten arvonalenemiset.

Sijoitusomaisuutta ovat elinkeinoverolain 11 §:n mukaan raha-, vakuutus- ja eläkelaitosten varojen sijoittamiseksi tai sijoitusten turvaamiseksi hankkimat arvopaperit, kiinteistöt ja muu sellainen omaisuus. Sijoitusomaisuus arvostetaan pääsääntöisesti hankintamenuon, joka kirjataan kuluksi sen verovuoden aikana, jona sijoitusomaisuus luovutetaan tai menetetään. Elinkeinoverolain 29 §:n mukaan verovuoden kuluksi kirjataan kuitenkin se osa, jolla hankintameno ylittää todennäköisen hankintamenuon tai luovutushinnan. Myös sijoitusomaisuuden arvostamisessa noudatetaan alimman arvon periaatetta.

Poikkeuksena sijoitusomaisuuden hankintamenuon pohjaiseen arvostamiseen on elinkeinoverolain 5 §:n 6 kohta, jonka mukaan vakuutusyhtiöiden, vakuutusyhdistysten, vakuutuskauppojen ja muiden niihin rinnastettavien vakuutuslaitosten sekä eläkesäätiöiden kirjanpidossaan tekemä sijoitusomaisuuden arvonnousu on veronalaista tuloa. Arvonnousun peruutus on vastaavasti vähennyskelpoista menoa muun hankintamenuon tavoin, jos sijoitusomaisuuden hankintamenuon arvonnousuilla lisättyä ylittää hankintamenuon todennäköisesti tarvittavan hankintamenuon tai luovutushinnan.

Sijoitusomaisuuden käsite sisältyy myös vakuutusyhtiölakiin (521/2008), muttei luottolaitoslakiin. Käytännössä verotuksessa sijoitusomaisuudeksi luokiteltua omaisuutta onkin ollut enemmän vakuutus- ja eläkelaitoksilla kuin luottolaitoksilla.

Käyttöomaisuutta ovat elinkeinoverolain 12 §:n mukaan elinkeinossa pysyvään käyttöön tarkoitettut hyödykkeet, kuten maa-

alueet, arvopaperit, rakennukset, koneet ja kalusto. Käyttöomaisuuden kriteeriksi on asetettu, että hyödykkeen tulee palvella käyttöarvolla verovelvollisen elinkeinotoimintaa. Pitkäaikaisista sijoituksista käyttöomaisuus eroaa siten, että käyttöomaisuuden hankintamenuon kohdistuu verovelvollisen varsinaiseen suoritustuotantoon ja on sen kannalta välttämätön. Arvopapereiden on katsottava kuuluvan käyttöomaisuuteen muun muassa silloin, kun verovelvollinen on hankkinut ne lisätäkseen, turvatakseen tai helpottaakseen suoritteidensa menekkiä taikka tehdäkseen tuotannon tekijän hankkimisen edulliseksi tai varmemmaksi. Käyttöomaisuudeksi on yleensä katsottu muun muassa tytäryhtiöosakkeet silloinkin, kun tytäryhtiö toimii eri toimialalla. Jos arvopaperit eivät liity verovelvollisen elinkeinotoimintaan, ne luetaan verotuksessa henkilökohtaiseen tulolähteeseen.

Käyttöomaisuuteen kuuluvat rahoitusvarat arvostetaan hankintamenuon, eikä arvonnousuja sallita. Muista arvopapereista kuin osakkeista voi tehdä elinkeinoverolain 42 §:n mukaisen arvonalennuspoiston.

Kuten edellä esitetystä käy ilmi, omaisuuden realisoitumattomat arvonnousut eivät pääsääntöisesti ole elinkeinoverolain mukaan veronalaista tuloa. Realisoitumattomien arvonalennusten vähennyskelpoisuus puolestaan riippuu omaisuuslajista.

Elinkeinoverolaissa säädetään erikseen optioiden preemioiden veronalaisuuden ja vähennyskelpoisuuden ajankohdasta. Elinkeinoverolain 27 d §:n mukaan option asettajan verotuksessa saatu preemio on sen verovuoden veronalaista tuloa, jona optio on asetettu. Enintään 18 kuukauden pituisen, julkisen kaupankäynnin kohteena olevan option asettajan saama preemio on kuitenkin sen verovuoden veronalaista tuloa, jona sopimus suljetaan, toteutetaan tai raukeaa. Option haltijan maksama preemio on sen verovuoden vähennyskelpoista menoa, jona optiosopimus suljetaan, toteutetaan tai raukeaa. Pykälän 4 momentin mukaan pykälää sovelletaan siltä osin kuin 5 §:n 6 a kohdan, 8 §:n 1 momentin 2 a kohdan ja 27 e §:n säännöksistä ei muuta johdu. Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten rahoitusvälineiden käypään arvoon arvostamista koskevat säännökset ovat siten

ensisijaisia optioiden preemioita koskeviin säännöksiin nähden.

Rahoitusvelkojen arvostamista koskeva sääntely on elinkeinoverolaissa vähäistä. Velat arvostetaan verotuksessa nimellisarvoon, ja korko on sen verovuoden kulua, jolta se suoritetaan. Elinkeinoverolain 26 §:n mukaan elinkeinotoiminnasta johtuneiden velkojen indeksi- ja kurssitappiot vähennetään sen verovuoden kuluna, jonka aikana ulkomaanrahan kurssi taikka hinta- tai kustannusindeksi on muuttunut, tai verovelvollisen niin vaatiessa myöhempien vuosien kuluna. Sanotut tappiot on kuitenkin vähennettävä viimeistään sen verovuoden tulosta, jona tappiota vastaava summa on suoritettu.

Rahoitusvälineiden kohtelu kirjanpidossa

IFRS-standardit

Rahoitusvarojen ja -velkojen kirjaamisesta ja arvostamisesta määrätään IAS 39 -standardissa. Sen mukaan rahoitusvarat ja -velat arvostetaan ensimmäistä kertaa kirjanpitoon merkittäessä käypään arvoon. Jos on kyse instrumentista, jota ei myöhemmin arvosteta käypään arvoon tulosvaikutteisesti, myös instrumentin hankinnasta tai liikkeelle laskemisesta välittömästi aiheutuneet kustannukset lisätään käypään arvoon. Myöhempää arvostamista varten rahoitusvarat ja -velat jaotellaan seuraavasti:

- 1) käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat;
- 2) eräpäivään asti pidettävät sijoitukset;
- 3) lainat ja muut saamiset;
- 4) myytävissä olevat rahoitusvarat; ja
- 5) muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvaroihin kuuluvat erät arvostetaan käypään arvoon ilman kaupankäyntikustannusten vähentämistä. Arvostamisesta aiheutuvat voitot ja tappiot on kirjattava tulosvaikutteisesti.

Käyvän arvon käyttäminen edellyttää aina, että käypä arvo on luotettavasti määritettävissä. Sen vuoksi käypään arvoon ei voi arvostaa sijoituksia sellaisiin oman pääoman ehtoisiin instrumentteihin, joilla ei ole markkinoilla noteerattua arvoa ja joiden käypää

arvoa ei voida luotettavasti määrittää, eikä sellaisia johdannaisia, jotka on sidottu tällaiseen oman pääoman ehtoiseen instrumenttiin ja jotka täytyy selvittää luovuttamalla tällainen instrumentti.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin kuuluvat erät, jotka joko luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi tai jotka yritys luokittelee käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi alkuperäisen arvostamisen yhteydessä niin sanotun käyvän arvon option perusteella. Rahoitusvaroihin ja -velkoihin kuuluva erä luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi, jos se on hankittu tai syntynyt pääasiallisena tarkoituksena myydä se tai ostaa se takaisin lyhyen ajan kuluessa taikka se on osa sellaista salkkua, jota on todistettavasti käytetty viime aikoina lyhyen aikavälin voiton tavoitteluun. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi luokitellaan myös johdannaiset lukuun ottamatta johdannaisia, jotka on nimenomaisesti määritetty suojausinstrumenteiksi ja jotka ovat sellaisina tehokkaita. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltuja rahoitusinstrumentteja ei voi siirtää myöhemmin muihin rahoitusvarojen tai -velkojen ryhmiin.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusveloista tyypillinen esimerkki on niin sanottu osakkeiden lyhyeksi myynti. Tavanomaisista liiketoimintaa harjoittavilla yrityksillä ei yleensä ole mittavia kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusvaroja tai -velkoja.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvarojen lisäksi yritys voi luokitella rahoitusinstrumentin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi käyvän arvon option perusteella. Luokittelu on tehtävä, kun rahoitusinstrumentti kirjataan kirjanpitoon ensimmäistä kertaa, eikä luokittelua voi tämän jälkeen muuttaa. IAS 39 -standardin kappaleen 9 (b) mukaan rahoitusinstrumentti voidaan luokitella käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi, kun se poistaa tai merkittävästi vähentää käypään arvoon arvostamiseen liittyvää epäjohdonmukaisuutta, jota muutoin syntyisi varojen ja velkojen arvostamisesta taikka niistä johtuvien voittojen tai tappioiden kirjaamisesta erilaisilla arvostusperusteilla. Käyvän arvon optiota voidaan

käyttää myös silloin, kun rahoitusvarojen, rahoitusvelkojen tai niiden molempien muodostamaa ryhmää hallinnoidaan ja sen tuloksellisuutta arvioidaan käyvän arvon pohjalta dokumentoidun riskienhallinta- tai sijoitusstrategian mukaisesti ja instrumenttien arvostaminen käypään arvoon tuottaisi parempaa informaatiota. Kolmanneksi käyvän arvon optiota voidaan kappaleen 11 A mukaan käyttää sellaisten yhdistelmäinstrumenttien kohdalla, joissa rahoitusinstrumentti sisältää sekä rahoitusinstrumentin että johdannaisen ja joissa kytketty johdannainen tulisi IAS 39 -standardin mukaan erottaa pääsopimuksesta.

Käyvän arvon option käyttö voi olla suojauslaskennan vaihtoehto, jonka avulla sekä suojattavat rahoitusvälineet että suojausinstrumentit arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon option perusteella myös esimerkiksi pääomasijoitustoiminnassa omistettut osakkeet, joiden perusteella on syntynyt huomattava vaikutusvalta tai joiden luonne vastaa yhteisyritysosuuksia, voidaan arvostaa käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Käyvän arvon optiota ei voi käyttää sellaisiin oman pääoman ehtoihin instrumentteihin, joilla ei ole toimivilla markkinoilla noteerattua markkinahintaa ja joiden käypä arvo ei ole määritettävissä luotettavasti.

Suojaustarkoituksessa pidetyn johdannaisen kirjanpitokäsittely suojaustilanteessa riippuu siitä, millaisesta suojauksesta on kyse. Käyvän arvon suojauksessa sekä suojausinstrumentti että suojauskohde arvostetaan tulosvaikutteisesti käypään arvoon. Rahavirran suojauksessa sekä ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojauksessa suojausinstrumentin tehokas osa merkitään suoraan omaan pääomaan ja tehoton osa tuloslaskelmaan.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat sellaisia johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksusuoritukset ovat kiinteitä tai määritettävissä, jotka erääntyvät määrättynä päivänä ja jotka yrityksellä on vakaa aikomus ja kyky pitää eräpäivään asti. Eräpäivään asti pidettäväksi ei kuitenkaan luokitella sellaisia rahoitusvaroja, jotka yhteisö alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä määrää kirjattaviksi käypään arvoon tulosvaikutteisesti tai jotka yhteisö luokittelee myytävissä oleviksi taikka niitä, jotka

vastaavat lainojen ja muiden saamisten määritelmää. Jos edellytykset luokitella sijoitus eräpäivään asti pidettäväksi lakkaavat, sijoitus on siirrettävä myytävissä oleviin rahoitusvaroihin.

Eräpäivään asti pidettävissä rahoitusvaroisissa on kyse lainainstrumenteista, esimerkiksi joukkovelkakirjalainoista. Eräpäivään asti pidettävä sijoitus edellyttää sopimuksellista järjestelyä, jossa velkapaperin haltijalle määritellään korko- ja lyhennysmaksujen määrät ja ajankohdat. Tähän ryhmään voi kuulua esimerkiksi vaihtuvakorkoinen lainainstrumentti tai arvopaperistamisen yhteydessä hankittu osuus toisen yrityksen laina- tai saamiskannasta. Osakkeita ei voida luokitella tähän ryhmään kuuluviksi, koska niillä ei ole eräpäivää. Yrityksen myöntämät lainat eivät myöskään kuulu tähän ryhmään.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset arvostetaan alkuperäisen kirjaamisen jälkeen jaksotettuun hankintamenoön sisäisen korkokannan menetelmää käyttäen. Jaksotettuun hankintamenoön taseeseen merkittävistä rahoitusvaroista johtuva voitto tai tappio merkitään tulosvaikutteisesti, kun kyseinen erä kirjataan pois taseesta tai kun sen arvo alentuu sekä yli- ja alikurssin jaksotuksia tehtäessä.

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksusuoritukset ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla. Lainoihin ja muihin saamisiin ei kuitenkaan lueta rahoitusvaroja, jotka on tarkoitus myydä välittömästi tai lyhyellä aikavälillä, jolloin ne luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi, eikä rahoitusvaroja, jotka on alun perin luokiteltu edellä mainitun käyvän arvon option perusteella. Lainoihin ja saamisiin eivät kuulu myöskään rahoitusvarat, jotka on alun perin luokiteltu myytävissä oleviksi tai joista niiden haltija ei mahdollisesti saa alkuperäistä sijoitustaan olennaisilta osin takaisin muun syyn kuin luoton laadun heikentymisen vuoksi. Viimeksi mainitut rahoitusvarat on luokiteltava myytävissä oleviksi.

Lainat ja muut saamiset arvostetaan alkuperäisen kirjaamisen jälkeen jaksotettuun hankintamenoön sisäisen korkokannan menetelmää käyttäen. Jaksotettuun hankinta-

menoon taseeseen merkittävistä rahoitusvaroista johtuva voitto tai tappio merkitään tulosvaikutteisesti, kun kyseinen erä kirjataan pois taseesta tai kun sen arvo alentuu sekä yli- ja alikurssin jaksotuksia tehtäessä.

Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi myönnettyt rahalainat, myyntisaamiset ja tavaramalainat. Jos yritys aikoo kuitenkin myydä antamansa rahalainan tai myyntisaamisen välittömästi tai lyhyellä aikavälillä, näin syntyneitä rahoitusvaroja ei luokitella yrityksen myöntämiin lainoihin ja muihin saamisiin. Jos lainoihin ja saamisiin luokitellun erän käyttötarkoitus muuttuu kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi, se on siirrettävä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin.

Myytävässä olevat rahoitusvarat ovat sellaisia johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, jotka on luokiteltu myytävissä oleviksi tai joita ei ole luokiteltu lainoiksi ja muiksi saamisiksi, eräpäivään asti pidettäväksi sijoituksiksi eikä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi.

Alkuperäisen arvostamisen jälkeen myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon ilman kaupankäyntikustannusten vähentämistä. Myytävissä olevasta rahoitusvaroihin kuuluvasta erästä johtuva käyvän arvon muutos kirjataan suoraan omaan pääomaan oman pääoman muutoslaskelman kautta lukuun ottamatta arvonalentumistappioita ja valuuttakurssimuutoksia. Kun erä poistetaan kirjanpidosta, aikaisemmin omaan pääomaan merkitty kertynyt voitto tai tappio kirjataan kyseisellä tilikaudella tulosvaikutteisesti. Kuitenkin sisäisellä korkokannalla laskettu korko merkitään tuloslaskelmaan, samoin kuin osingot, jotka yritys saa myytävissä olevista oman pääoman ehtoisista sijoituksista.

Tilinpäätöksen esittämistä koskeva IAS 1 standardi on kuitenkin muuttunut siten, että myös myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostamisesta johtuvat voitot ja tappiot merkitään tuloslaskelmaan niin sanotun laajan tuloksen eräksi tuloslaskelman loppuosaan. Muutosta on sovellettava viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2009 tai sen jälkeen alkavalla tilikaudella. Aikaisempi soveltaminen on mahdollista.

Myytävässä olevien rahoitusvarojen ryhmä sisältää rahoitusvaroja, joiden käyttöön liittyy joustavuus ilman systemaattista lisäansioiden hankintalogiikkaa. Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin voi kuulua esimerkiksi osakesijoituksia sekä sijoituksia joukkovelkakirjalainoihin ja korkoinstrumentteihin.

Tavanomaisessa liiketoiminnassa rahoitusvarojen ryhmistä esiintyy pääasiassa yrityksen myöntämiä lainoja ja muita saamia sekä myytävissä olevia rahoitusvaroja. Näihin rahoitusvarojen ryhmiin kuuluvat erät voivat olla joko pitkä- tai lyhytaikaisia, ja ne esitetään taseessa IAS 1 -standardin mukaan joko pitkä- tai lyhytaikaisina varoina. Kaikkien rahoitusvaroihin kuuluvien erien, lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia eriä, täytyy olla arvonalentumistarkastelun kohteina. Arvonalentumistappion kirjaaminen edellyttää objektiivista näyttöä siitä, että rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut alkuperäisen kirjaamisen jälkeisen tapahtuman seurauksena. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvan erän kohdalla käyvän arvon vähennys on merkitty suoraan omaan pääomaan ja arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä, suoraan omaan pääomaan merkitty kertynyt tappio on kirjattava tulosvaikutteisesti.

Rahoitusvelat arvostetaan alkuperäisen kirjaamisen jälkeen jaksotettuun hankintamenuon sisäisen korkokannan menetelmää käyttäen lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvelkoja. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat, mukaan lukien johdannaiset, arvostetaan käypään arvoon lukuun ottamatta sellaista johdannaisopimukseen perustuvaa velkaa, joka on sidottu noteeraamattomaan omaan pääoman ehtoiseen instrumenttiin, jonka käypä arvo ei ole määritettävissä luotettavasti ja joka on selvitettävä luovuttamalla tällainen oman pääoman ehtoinen instrumentti. Tällainen johdannaisopimukseen perustuva velka arvostetaan hankintamenuon.

Voitto tai tappio rahoitusvelkoihin kuuluvasta erästä, joka on luokiteltu käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi, on kirjattava tulosvaikutteisesti. Jaksotettuun hankintamenuon taseeseen merkittävistä rahoitusveloista johtuva voitto tai tappio merki-

tään tulosvaikutteisesti, kun kyseinen erä kirjataan pois taseesta tai yli- ja alikurssin jakotuksia tehtäessä.

Kun yritys siirtyy tekemään tilinpäätöksen IFRS-standardien mukaan, sen on kirjattava siirtymävaiheessa syntyvät muutokset aina oikaisemalla omaa pääomaa. IFRS 1 -standardin kappaleessa 11 todetaan, että oikaisu tulee tehdä kertyneisiin voittovaroihin tai jos asianmukaista, johonkin toiseen oman pääoman erään. Aloittavaan IFRS-taseeseen merkittyjen rahoitusvarojen ja -velkojen kirjanpitoarvojen tulee olla IFRS-standardien mukaisia.

Kirjanpitolain säännökset

Kirjanpitolaki sallii rahoitusvälineille kaksi vaihtoehtoista käsittelytapaa. Kirjanpitolain 5 luvun 2 §:n mukaan saamiset merkitään taseeseen nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuuteen kuuluvat arvopaperit ja muut sellaiset rahoitusvarat merkitään taseeseen hankintamenon suuruusina tai, jos niiden todennäköinen luovutushinta tilinpäätöspäivänä on sitä alempi, tämän määräisinä. Velat merkitään nimellisarvoon tai, jos velka on indeksiin taikka muuhun vertailuperusteeseen sidottu, muuttuneen vertailuperusteen mukaiseen nimellisarvoa korkeampaan arvoon.

Tämän hankintameno- ja nimellisarvopohjaisen kirjaustavan lisäksi kaikilla kirjanpitovelvollisilla on kirjanpitolain 5 luvun 2 a §:n mukaan mahdollisuus arvostaa rahoitusvälineet käypään arvoon sekä tilinpäätöksessään että konsernitilinpäätöksessään. Käyvän arvon muutos merkitään joko tuotoksi tai kuluksi tuloslaskelmaan tai taseen omaan pääomaan sisältyvään käyvän arvon rahastoon. Tarkemmat säännökset käyvän arvon mukaisen arvostuksen edellytyksistä, käyvän arvon määrittämisestä, käyvän arvon muutosten merkitsemisestä tuloslaskelmaan ja taseeseen sekä rahoitusvälineistä annettavista liitetiedoista ja toimintakertomuksessa annettavista tiedoista sisältyvät rahoitusvälineiden arvostamisesta sekä merkitsemisestä tilinpäätökseen ja konsernitilinpäätökseen annettuun kauppa- ja teollisuusministeriön asetukseen (1315/2004), jäljempänä asetus. Kirjanpitolain säännökset perustuvat tilinpäätösdirek-

tiivin, johon lisättiin rahoitusvälineiden arvostamista koskevat 42 a—42 d artiklat. Tilinpäätösdirektiivin rahoitusvälineitä koskevat säännökset puolestaan perustuvat pääosin IAS 39 -standardiin.

Asetuksen 3 §:n mukaan taseen vastaaviin merkityt rahoitusvälineet, joiden käypä arvo on luotettavasti määriteltävissä, voidaan arvostaa käypään arvoon. Käyvän arvon mukaista arvostamista ei kuitenkaan sovelleta

1) rahoitusvälineisiin, jotka eivät ole johdannaisia ja joita pidetään niiden eräpäivään saakka;

2) lainasaamisiin sekä muihin saamisiin, joita ei pidetä kaupankäyntitarkoituksessa;

3) osuuksiin tytär-, omistusyhteys- ja yhteisyrityksissä;

4) kirjanpitovelvollisen oman pääoman ehdoin liikkeeseen laskemiin rahoitusvälineisiin;

5) ehdollista vastiketta koskeviin sopimuksiin yritysten yhteenliittymässä; ja

6) muihin rahoitusvälineisiin, jotka yleisesti hyväksytyyn käytännön mukaisesti arvostetaan käyvästä arvosta poikkeavasti.

Rahoitusveloista arvostetaan käypään arvoon rahoitusvälineet, jotka ovat rahoitusjohdannaisia tai osa kaupankäyntisalkkua. Asetuksen 4 §:n mukaan vara tai velka, jota voidaan pitää suojattuna eränä käypää arvoa koskevan suojauslaskentamenettelyn mukaisesti, voidaan arvostaa suojauslaskentamenettelyn mukaisesti. Myös suojausvälineeksi määritelty johdannainen tai muu rahoitusväline voidaan arvostaa suojauslaskentamenettelyssä edellytetyn määräisenä.

Kirjanpitolain mukainen rahoitusvälineiden arvostaminen poikkeaa IAS 39 -standardista siinä, ettei käyvän arvon option käyttö ole mahdollista. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvälineiden luokkaan voi siten kuulua vain kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusvälineitä ja johdannaisia. Toisena erona on tytär- ja omistusyhteisosakkeiden arvostaminen. Kirjanpitolakiin perustuva rahoitusvälineiden arvostaminen ei salli tytär- ja omistusyhteisosakkeiden arvostamista käypään arvoon IAS 39 -standardin mukaisesti.

Käyvän arvon muutokset merkitään asetuksen 6 §:n mukaan tuloslaskelmaan tilikauden tuotoksi tai kuluksi lukuun ottamatta 7 §:ssä

mainittuja poikkeuksia. Käyvän arvon muutos merkitään omaan pääomaan sisältyvään käyvän arvon rahastoon, jos kyseessä on suojauslaskentamenettelyssä käytetyn rahoitusvälineen kirjaus, jolla koko arvonmuutoksen tai sen osan kirjaamatta jättäminen tuloslaskelmaan mahdollistetaan, eli rahavirran suojaus, tai kun arvonmuutos aiheutuu kirjanpitovelvollisen ulkomaiseen yhteisöön tekemiin nettoinvestointeihin sisältyvän ulkomaan rahan määräisen erän kurssimuutoksesta. Käyvän arvon muutos merkitään käyvän arvon rahastoon myös silloin, kun on kyseessä sellainen rahoitusvara, jota ei pidetä kaupankäyntitarkoituksessa ja joka ei ole johdannaissopimus, eli kyseessä on myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluva erä. Osakeyhtiölain (624/2006) 8 luvun 1 §:n mukaan käyvän arvon rahasto on sidottua omaa pääomaa. Käyvän arvon muutokseen sisältyvä laskennallinen verovelka tai -saaminen saadaan merkitä taseeseen erityistä varovaisuutta noudattaen.

IFRS-standardit eivät tunne käyvän arvon rahastoa. Ne erät, jotka kirjanpitolain nojalla tulee merkitä nimenomaan omassa pääomassa olevaan käyvän arvon rahastoon, tulee merkitä IFRS-standardien mukaan omaan pääomaan oman pääoman muutoslaskelman kautta. IFRS-standardit eivät kuitenkaan aseta mitään estettä käyvän arvon rahaston käytämiselle.

Luottolaitoslain säännökset

Luottolaitoslain rahoitusvälineiden arvostamista koskevat säännökset perustuvat myös IAS 39 -standardiin. Kirjanpitolaista säännökset poikkeavat siten, että luottolaitoksille ja sijoituspalveluyrityksille tiettyjen rahoitusvälineiden käypään arvoon arvostaminen on pakollista luottolaitoslain 151 §:n mukaan. Luottolaitoksille on sallittu myös käyvän arvon option käyttö luottolaitoslain 151 §:n 4 momentin nojalla. IAS 39 -standardista poiketen omaan pääomaan merkittävät käyvän arvon muutokset on merkittävä luottolaitoslain mukaan käyvän arvon rahastoon. Luottolaitoslaki ei myöskään salli tytäri- ja omistusyhteisyritysten osakkeiden arvostamista käypään arvoon, kuten IAS 39 -standardi.

Luottolaitoslain 151 §:n 1 momentin mukaan saamiset ja johdannaissopimukset sekä kirjanpitovelvollisen omistamat osakkeet, osuudet ja muut taseen vastaaviin merkityt rahoitusvälineet merkitään tilinpäätökseen tilinpäätöspäivän käypään arvoon lukuun ottamatta seuraavia:

1) luotot ja niihin rinnastettavat rahoitusso-
pimukset, joita ei pidetä kaupankäyntitarkoi-
tuksessa;

2) saamistodistukset, jotka pidetään eräpäi-
vään saakka;

3) tytäri- ja omistusyhteisyritysten osakkeet
ja osuudet sekä kirjanpitovelvollisen oman
pääoman ehdoin liikkeeseen laskemat rahoit-
tusvarat;

4) Rahoitustarkastuksen määräämät muut
rahoitusvarat, joita kirjanpitolain 7 a luvun
1 §:n tarkoittamien kansainvälisten tilinpää-
tösstandardien mukaisesti ei ole arvostettava
käypään arvoon.

Luottolaitoslakiin sisältyvän käyvän arvon
option nojalla luottolaitos voi kuitenkin mer-
kitä muussa kuin kaupankäyntitarkoituksessa
pidettävät luotot ja niihin rinnastettavat ra-
hoitusso-
pimukset sekä eräpäivään asti pidet-
tävät saamistodistukset tilinpäätökseen tilin-
päätöspäivän käypään arvoon, kun erä merki-
tään kirjanpitoon ensimmäistä kertaa. Edelly-
tyksenä on, että tällaiseen erään liittyy sellai-
nen kytketty johdannaissopimus, joka kirjan-
pidossa olisi muutoin arvostettava erikseen
käypään arvoon tai käypään arvoon arvosta-
minen poistaa arvostamiseen taikka kirjaami-
seen liittyvää epä johdonmukaisuutta. Käy-
pään arvoon merkitseminen voi perustua
myös rahoitusvarojen ja -velkojen tai niiden
muodostaman kokonaisuuden riskienhallin-
nassa laadittuihin, käypään arvoon perustu-
viin laskelmiin.

Käypään arvoon arvostettavia rahoitusvaro-
ja ovat näin ollen kaupankäyntitarkoituksessa
pidettävät rahoitusvarat, mukaan lukien joh-
dannaiset, samoin kuin myytävissä olevat ra-
hoitusvarat sekä käyvän arvon option perus-
teella arvostettavat rahoitusvarat. Eräpäivään
asti pidettävät sijoitukset sekä muussa kuin
kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät lainat
ja saamiset arvostetaan jaksotettuun hankin-
tamenuon tai, jos erän arvon todetaan tilin-
päätöspäivänä arvonalentumisen johdosta
olevan alempi kuin hankintamenu, tällä ar-

vonalentumistappiolla vähennettyyn hankintamenoon.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen käyvän arvon muutokset kirjataan tilikauden tuotoksi tai kuluksi. Myytävissä olevien rahoitusvarojen eli muiden kuin kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen arvonmuutokset merkitään taseeseen käyvän arvon rahastoon. Arvonmuutos kirjataan käyvän arvon rahastoon myös silloin, kun kyseessä on suojauslaskentamenettelyssä käytetyn rahoitusvälineen kirjaus, jolla koko arvonmuutoksen tai sen osan kirjaamatta jättäminen tuloslaskelmaan mahdollistetaan tai kun arvonmuutos aiheutuu luottolaitoksen ulkomaiseen yhteisöön tekemiin nettoinvestointeihin sisältyvän ulkomaan rahan määräisen erän kurssimuutoksesta.

Tilinpäätöspäivän käypään arvoon arvostetaan lisäksi velat, jotka ovat osa kaupankäyntisalkkua tai jotka ovat johdannaissopimuksia. Käyvän arvon muutokset kirjataan tilikauden tuotoksi tai kuluksi. Muut velat merkitään tilinpäätökseen nimellisarvon suuruisina.

Käyvän arvon muutokseen sisältyvä laskennallinen verovelka tai -saaminen merkitään taseeseen erityistä varovaisuutta noudattaen. Käyvän arvon rahastoa on oikaistava, kun rahoitusväline eräännytty tai luovutetaan. Luottolaitoslain 154 §:n mukaan käyvän arvon rahasto on sidottua omaa pääomaa.

Vakuutus- ja eläkelaitosten kirjanpitoa koskevat säännökset

Vakuutus- ja eläkelaitoksille yhtiökohtaisen tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaan on vakuutusyhtiölain 8 luvun 24 §:n mukaan mahdollista vain silloin, kun vakuutusyhtiö tai vakuutusomistusyhteisö on IAS-asetuksen 4 artiklassa tarkoitettu julkisesti noteerattu yhtiö, mutta ei ole velvollinen laatimaan konsernitilinpäätöstä. Käytännössä yksikään vakuutusyhtiö ei tällä hetkellä laadi yhtiökohtaista tilinpäätöstään IFRS-standardien mukaisesti.

Vakuutusyrityksille sekä eläkesäätiöille ja vakuutuskassoille on kuitenkin säädetty mahdollisuus arvostaa rahoitusvälineet käy-

pään arvoon kansallisen lainsäädännön nojalla. Vakuutus- ja eläkelaitokset voivat arvostaa tietyt rahoitusvälineet käypään arvoon vakuutusyhtiölain 8 luvun 17 §:n, vakuutusyhdistyslain (1250/1987) 10 luvun 5 c §:n 6 momentin, eläkesäätiölain (1774/1995) 41 a §:n 4 momentin sekä vakuutuskassalain (1164/1992) 74 b §:n 4 momentin nojalla. Tarkemmin rahoitusvälineiden merkitsemisestä vakuutusyrityksen tilinpäätökseen säädetään rahoitusvälineiden, sijoituskiinteistöjen, biologisten hyödykkeiden ja eräiden muiden sijoitusten merkitsemisestä vakuutusyrityksen tilinpäätökseen ja konsernitilinpäätökseen annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (1412/2004). Rahoitusvälineiden merkitsemisestä vakuutuskassan ja eläkesäätiön tilinpäätökseen säädetään rahoitusvälineiden, sijoituskiinteistöjen, biologisten hyödykkeiden ja eräiden muiden sijoitusten merkitsemisestä vakuutuskassan ja eläkesäätiön tilinpäätökseen annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (1327/2004). Vakuutusyrityksellä tarkoitetaan vakuutusyhtiötä, vakuutusyhdistystä, kolmannen maan vakuutusyhtiön sivuliikettä, merimieseläkekassaa sekä maatalousyrittäjien eläkelaitosta.

Vakuutus- ja eläkelaitokset voivat arvostaa käypään arvoon taseen erään ”Sijoitukset” sisältyvät rahoitusvälineet. Sijoitukseen kuuluvista rahoitusvälineistä käypään arvoon saa arvostaa kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvälineet sekä myytävissä olevat rahoitusvarat. Vakuutusyhtiölain 8 luvun 15 §:n mukaan tiettyyn käyttötarkoitukseen luettaviin varoihin sovelletaan yhdenmukaisia arvostusperiaatteita, ja valittua arvostustapaa noudatetaan johdonmukaisesti. Käyvän arvon option käyttäminen ei ole vakuutus- ja eläkelaitoksille mahdollista lukuun ottamatta edellä mainittua tilannetta, jossa vakuutusyhtiö tai vakuutusomistusyhteisö on velvollinen laatimaan IFRS-tilinpäätöksen. Vakuutus- ja eläkelaitosten rahoitusvälineiden käypään arvoon arvostamista koskevat säännökset ovat näin kirjanpitolain ja luottolaitoslain vastavia säännöksiä suppeammat.

Varsinaisen käypään arvoon arvostamisen sijasta vakuutusyhtiöillä on vakuutusyhtiölain 8 luvun 16 §:n 3 momentin mukaan edelleen mahdollisuus merkitä tilinpäätökseen

harkinnanvaraisia arvonkorotuksia. Vakuutusyhtiölain lisäksi vastaava arvonkorotusmahdollisuus on vakuutusyhdistyslain 10 luvun 5 c §:n 3 momentissa, eläkesäätiölain 41 a §:n 3 momentissa sekä vakuutuskassalain 74 b §:n 3 momentissa. Arvonkorotuksen voi tehdä maa- tai vesialueen, rakennuksen, arvopaperin tai muun niihin verrattavan hyödykkeen hankintamenoon, jos hyödykkeen käypä arvo on tilinpäätöspäivänä pysyvästi hyödykkeen alkuperäistä hankintamenoa olennaisesti suurempi. Arvonkorotuksen suuruus on enintään käyvän arvon ja poistamatta olevan hankintamenon erotuksen suuruinen. Hyödyke voisi siten olla arvostettu tilinpäätöksessä hankintamenoa korkeampaan arvoon, joka ei kuitenkaan ole käypä arvo. Sijoitusomaisuudeksi katsottavan hyödykkeen osalta arvonkorotus merkitään tuloslaskelmaan tuotoksi ja käyttöomaisuuteen kuuluvan hyödykkeen osalta omaan pääomaan sisältyvään arvonkorotusrahastoon. Harkinnanvaraisessa arvonkorotuksessa ei ole kyse varsinaisesta käypään arvoon arvostamisesta, vaan se on hankintamenopohjaiseen arvostamiseen kuuluva piirre. Mahdollisuus harkinnanvaraisien, tuloutettavien arvonkorotusten tekemiseen on varsin poikkeuksellinen sekä tilinpäätösdirektiivien että kansainvälisten tilinpäätösperiaatteiden valossa.

Vakuutusyhtiölain 8 luvun 19 §:n mukaan sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelan katteena olevat sijoitukset esitetään taseessa erikseen arvostettuina käypään arvoon. Käyvän arvon muutos merkitään tuotoksi tai kuluksi tuloslaskelmaan. Tältä osin säännöksissä on kyse aidosta käypään arvoon arvostamisesta. Vakuutusvalvontavirastosta saadun tiedon mukaan vakuutus- ja eläkelaitokset käyttävät käytännössä kirjanpidossa kuitenkin harkinnanvaraista arvonkorotusta myös sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten käypään arvoon arvostamiseen. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten verokohtelusta ei ole tällä hetkellä erityisiä verosäännöksiä.

Luottotappioiden vähentäminen vakuutus- ja eläkelaitoksilla

Luottotappioiden vähentäminen verotuksessa

Elinkeinoverolain 7 §:n mukaan vähennyskelpoisia ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja menetykset. Elinkeinoverolain 17 §:n 2 kohdan mukaan edellä 7 §:ssä tarkoitettuja vähennyskelpoisia menetyksiä ovat muun ohessa myyntisaamisten arvonalenemiset sekä muun rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset. Elinkeinoverolain 22 §:n 2 momentin mukaan menetys jakotetaan sen verovuoden kuluksi, jonka aikana se on todettu.

Vakuutus- ja eläkelaitokset voivat kuitenkin varautua odotettavissa oleviin luottotappioihin elinkeinoverolain 46 §:ssä säädetyn luottotappiovarauksen avulla. Eläkelaitos saa vähentää elinkeinoverolain 46 §:n 1 momentin mukaan verovuonna tehdyn luottotappiovarauksen, jonka määrä on enintään 0,6 prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä. Verovuonna ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä ei saa ylittää viittä prosenttia saamisten yhteismäärästä. Elinkeinoverolain 54 §:n mukaan varaukset saa vähentää kuluina vain, mikäli vastaavat kirjaukset on tehty kirjanpidossa.

Vakuutuslaitos saa vähentää luottotappiovarauksen muiden saamisten kuin vakuutusmaksusaamisten perusteella. Verovuonna tehty luottotappiovaraus on vähennyskelpoinen, jos luottotappiovarausten yhteismäärä ei ylitä yhtä prosenttia edellä mainituista saamisista tai verovelvollisen toteennäyttämää sitä suurempaa todennäköistä luottotappion vaaraa. Vakuutusmaksusaamisten todennäköiset arvonalenemiset ovat vähennyskelpoisia elinkeinoverolain 17 §:n 2 kohdan mukaisesti.

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittava vakuutuslaitos saa kuitenkin tehdä elinkeinoverolain 46 §:n 1 momentissa tarkoitetun luottotappiovarauksen muiden saamisten kuin vakuutusmaksusaamisten perusteella. Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittava vakuutuslaitos saa vähentää myös vakuutusmaksusaamisten perusteella luottotappiovarauksen, jonka määrä ei saa ylittää kahta prosenttia vakuutusmaksusaamisten yhteismäärästä tai verovelvollisen toteennäyttämää sitä suurempaa todennäköistä luottotappion vaaraa. Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoitta-

van vakuutuslaitoksen vakuutusmaksusaamiin ei sovelleta elinkeinoverolain 17 §:n 2 kohtaa.

Jos lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittava eläkelaitos saa vähentää elinkeinoverolain 48 a §:ssä tarkoitetun varauksen, se ei saa vähentää edellä mainittua luottotappiovaraus-ta. Tällaisella laitoksella vakuutusmaksusaamisten todennäköiset arvonalenemiset ovat vähennyskelpoisia elinkeinoverolain 17 §:n 2 kohdan mukaisesti.

Arvonalentumistappioiden vähentäminen kirjanpidossa

Vakuutus- ja eläkelaitosten tilinpäätöksessä muut kuin sijoituksiksi merkityt saamiset merkitään vakuutusyhtiölain 8 luvun 14 §:n mukaan tilinpäätökseen nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon. Saamia ovat vakuutusmaksusaamiset sekä muut saamiset, joihin kuuluu Vakuutusvalvontaviraston antaman määräyksen Dnro 1/002/2008 mukaan muun muassa saamiset saman konsernin yrityksiltä sekä etukäteen suoritettut korvaukset. Tilinpäätöspäivänä aiheuttomaksi osoittautuvat arvonalennukset on kirjattava kulukirjauksen oikaisuksi.

Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöjen kohtelu tilinpäätöksessä

Sijoituskiinteistöillä tarkoitetaan IAS 40 standardissa muussa kuin omassa käytössä olevaa rakennusta, maa-alueita, näiden osaa tai molempia, jonka tarkoituksena on vuokra-tuon tai arvonnousun hankkiminen. Tavanomaisessa liiketoiminnassa myytäväksi tarkoitettuja maa-alueita ja rakennuksia ei myöskään luokitella sijoituskiinteistöiksi.

Sijoituskiinteistöt arvostetaan ensimmäistä kertaa kirjanpitoon merkittäessä hankintameno, mutta sen jälkeen arvostamisperusteeksi voidaan valita myös käypä arvo. Käyvän arvon muutoksesta johtuva voitto tai tappio on kirjattava tulosvaikutteisesti sillä tilikaudella, jonka aikana se syntyy. Jos yritys valitsee hankintameno pohjaisen arvostamis-mallin, siihen sovelletaan IAS 16 -standardin määräyksiä aineellisten hyödykkeiden tilin-päätöskäsittelystä. Siirryttäessä IFRS-

tilinpäätöksen laatimiseen käyvän arvon käyttämisestä aiheutuva arvonnousu on IFRS 1 standardin mukaan merkittävä aloittavaan IFRS-taseeseen omaan pääomaan.

Muussa kuin omassa käytössä olevan kiinteistöomaisuuden arvostaminen käypään arvoon on sallittu IAS 40 -standardia vastaa-valla tavalla myös luottolaitoksille ja sijoituspalveluyrityksille luottolaitoslain 153 §:n perusteella. Luottolaitokset voivat myös tehdä kiinteistön maa-alueeseen kirjanpitolain 5 luvun 17 §:n mukaisen arvonorotuksen silloin, kun arvostavat sijoituskiinteistön han-kintamenoon.

Sijoituskiinteistöjen arvostaminen käypään arvoon on sallittu lisäksi vakuutus- ja eläke-laitoksille vakuutusyhtiölain 8 luvun 17 §:n 2 momentin, vakuutusyhdistyslain 10 luvun 5 c §:n 7 momentin, eläkesäätiölain 41 a §:n 5 momentin sekä vakuutuskassalain 74 b §:n 5 momentin nojalla.

Jos vakuutus- ja eläkelaitokset eivät arvosta sijoituskiinteistöjä käypään arvoon edellä kuvatulla tavalla, ne voivat vakuutusyhtiölain 8 luvun 16 §:n 3 momentin, vakuutusyhdis-tyslain 10 luvun 5 c §:n 3 momentin, elä-kesäätiölain 41 a §:n 3 momentin sekä va-kuutuskassalain 74 b §:n 3 momentin mu-kaan tehdä maa- tai vesialueen ja rakennuk-sen hankintameno arvonorotuksen. Ar-vonorotuksen suuruus on enintään käyvän arvon ja poistamatta olevan hankintameno erotuksen suuruinen. Sijoitusomaisuudeksi katsottavan hyödykkeen osalta arvonorotus merkitään tuloslaskelmaan tuotoksi ja käyt-töomaisuuteen kuuluvan hyödykkeen osalta omaan pääomaan sisältyvään arvonorotus-rahastoon.

Sijoituskiinteistöjen kohtelu verotuksessa

Verotuksessa rakennukset ja maapohja voivat olla käyttö-, sijoitus- tai vaihto-omaisuutta taikka ne voivat kuulua TVL-tulolähteeseen ja tulla verotetuksi tulovero-lain mukaan.

Käyttöomaisuuteen kuuluvat rakennukset arvostetaan verotuksessa hankintameno ja niistä tehdään elinkeinoverolain 34 §:n mu-kaan enintään 4 tai 7 prosentin vuotuinen jäännösarvopoisto. Myös elinkeinoverolain 40 §:ssä tarkoitettu lisäpoisto on mahdolli-

nen. Maa-alueet ovat kulumatonta käyttöomaisuutta, eikä niistä tehdä säännönmukaisia poistoja. Myöskään elinkeinoverolain 42 §:ssä tarkoitettu arvonalennusvähennys ei ole mahdollinen.

Myös sijoitusomaisuuteen kuuluvat kiinteistöt arvostetaan pääsääntöisesti verotuksessa hankintamenoon. Vakuutus- ja eläkelaitosten sijoitusomaisuuteen kuuluvien rakennusten ja maa-alueiden kirjanpidossa tehdyt arvonorotukset ovat kuitenkin veronalaista tuloa elinkeinoverolain 5 §:n 6 kohdan mukaan. Arvonorotuksen oikaisu tai sen vähentäminen osana sijoitusomaisuuden hankintamenoa on vastaavasti vähennyskelpoista menoa. Rakennuksen hankintamenoa ja mahdollisesta arvonorotuksesta vähennettäviin poistoihin sovelletaan käyttöomaisuutta koskevia säännöksiä.

Biologiset hyödykkeet

Biologisten hyödykkeiden kohtelu tilinpäätöksessä

Biologisilla hyödykkeillä tarkoitetaan IAS 41 -standardissa eläviä eläimiä ja kasveja. Suomessa merkittävin tähän ryhmään kuuluva erä on kasvava puusto. Biologiset hyödykkeet on arvostettava IFRS-tilinpäätöksessä aina käypään arvoon lukuun ottamatta tilanteita, joissa käypä arvo ei ole määritettävissä luotettavasti. Käyvän arvon muutokset on kirjattava tilinpäätöksen tulosvaikutteisesti sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet. Siirryttäessä IFRS-tilinpäätöksen laatimiseen käyvän arvon käyttämisestä aiheutuva arvonnousu on merkittävä aloittavaan taseeseen omaan pääomaan.

IFRS-tilinpäätöksen laatijoiden lisäksi biologisten hyödykkeiden arvostaminen käypään arvoon on sallittua vakuutus- ja eläkelaitoksille vakuutusyhtiölain 8 luvun 17 §:n 2 momentin, vakuutusyhtiödistyksen 10 luvun 5 c §:n 7 momentin, eläkesäätiölain 41 a §:n 5 momentin sekä vakuutuskassalain 74 b §:n 5 momentin nojalla. Tarkemmat säännökset käypään arvoon arvostamisesta sisältyvät sosiaali- ja terveysministeriön asetuksiin. Luotolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kansallisten säännösten mukaan laadituissa tilinpäätöksissä biologisten hyödykkeiden arvostaminen käypään arvoon ei ole mahdollista.

Kuten edellä kohdassa Sijoituskiinteistöt on selostettu, vakuutus- ja eläkelaitokset voivat tehdä maa-alueen hankintamenoa arvonorotuksen. Jos yhtiö ei arvosta biologisia hyödykkeitä eli puustoa käypään arvoon, se voi tehdä metsäkiinteistön hankintamenoa arvonorotuksen, jonka suuruus on enintään käyvän arvon ja poistamatta olevan hankintamenoa erotuksen suuruinen. Sijoitusomaisuudeksi katsottavan hyödykkeen osalta arvonorotus merkitään tuloslaskelmaan tuotoksi ja käyttöomaisuuteen kuuluvan hyödykkeen osalta omaan pääomaan sisältyvään arvonorotusrahoitukseen.

Biologisten hyödykkeiden kohtelu verotuksessa

Verotuksessa metsäkiinteistö muodostuu maapohjasta ja sen ainesosana olevasta puustosta. Maa-alue on elinkeinoverolain 12 §:n mukaista kulumatonta käyttöomaisuutta, joka arvostetaan verotuksessa hankintamenoon ja josta ei tehdä säännönmukaisia poistoja. Realisoitumattomat arvonnousut eivät ole veronalaista tuloa eikä elinkeinoverolain 42 §:n mukainen arvonalennus ole maa-alueen kohdalla mahdollinen. Vakuutus- ja eläkelaitoksella maa-alue voi kuulua myös sijoitusomaisuuteen, jonka kirjanpitoon merkitty arvonorotus on veronalaista tuloa.

Hyödykkeen hankintameno määräytyminen

Verotus

Elinkeinoverolain 14 §:n mukaan vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuuden hankintamenoa luetaan hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuvat muuttuvat menot. Hankintamenoa luetaan lisäksi kirjanpitolain 4 luvun 5 §:n nojalla hyödykkeen hankintamenoa kirjanpidossa luetut kiinteät menot ja korkomenot. Käyttöomaisuuden hankintamenoa katsotaan myös omaisuuden perusparannusmenot sekä, verovelvollisen vaatiessa, suurehkot korjausmenot.

Kiinteiden menojen ja korkomenojen lukeminen hankintamenoa on näin ollen riippuvainen kirjanpidosta, jossa niiden lukemista

nen hankintamenuon on kirjanpitolain mukaan vapaaehtoista ja edellyttää niiden määrältä olennaisuutta muuttuvien menojen määrään suhteutettuna. Kirjanpitolaki ei salli korkomenojen lukemista vaihtomaisuushyödykkeen hankintamenuon, joten käytännössä säännös ei ole tältä osin tullut sovellettavaksi verotuksessa.

Muutettaessa elinkeinoverolain 14 §:ää edellisen kerran lain 1539/1992 voimaantulosäännökseen sisältyi siirtymäsäännös. Voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan kiinteiden menojen hankintamenuon lukemisesta johtuva elinkeinotoiminnan tuloksen lisäys luetaan verovelvollisen vaatiessa yhtä suurina vuotuisina erinä verovuoden ja kahden seuraavan verovuoden tuotoiksi. Siirtymän aiheuttama tuloksen lisäys voitiin näin jaksottaa kolmelle verovuodelle. Siirtymäsäännökseen ei sisälly soveltamisaikaa koskevaa rajoitusta.

Kirjanpito

Hyödykkeen hankintamenuon luetaan kirjanpitolain 4 luvun 5 §:n mukaan hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot. Jos hyödykkeen hankintaan ja valmistukseen liittyvien kiinteiden menojen määrä on olennainen verrattuna pääsäännön mukaan määritettyyn hankintamenuon, saadaan myös niiden osuus lukea hankintamenuon. Myös valmistusaikaiset korot voidaan lukea pysyviin vastaaviin kuuluvan hyödykkeen hankintamenuon, jos niiden ja kiinteiden menojen yhteismäärä on olennainen pääsäännön mukaiseen hankintamenuon verrattuna.

IAS 2 -standardin mukaan vaihtomaisuuden hankintamenuon sisällytetään kaikki ostomenot, valmistusmenot sekä muut menot, jotka ovat aiheutuneet vaihtomaisuuden saattamisesta hyödykkeellä tarkasteluhetkellä olevaan sijaintipaikkaan. Hankintamenuon luetaan siten systemaattisesti kohdistettu osuus valmistuksen kiinteistä ja muuttuvista yleismenoista. Kyseisen vaihtomaisuushyödykkeen valmistumisesta nimenomaisesti aiheutuneet korkomenot luetaan hankintamenuon, jos hyödyke on IAS 23 -standardissa tarkoitettu ehdot täyttävä hyödyke, jonka saaminen valmiiksi sen aiot-

tua käyttötarkoitusta tai myyntiä varten vaatii välttämättä huomattavan pitkän ajan. IAS 16 ja 38 -standardien mukaan aineellisen ja aineettoman hyödykkeen hankintamenuo käsittää ostohinnan, johon liittyvät tuontitullit, sellaiset oston liittyvät verot, jotka eivät ole saatavissa takaisin, sekä kaikki menot, jotka välittömästi johtuvat hyödykkeen saattamisesta toimintavalmiiksi. Paljous- ja muut alennukset vähennetään hankintahintaa määrittäessä. Lisäksi aineellisen hyödykkeen hankintamenuo käsittää alkuperäisen arvion mukaiset menot hyödykkeen purkamisesta ja siirtämisestä sekä sen sijaintipaikan palauttamisesta alkuperäiseen tilaan, jos yhteisölle syntyy tätä koskeva velvoite. Hallinnon menot ja muita yhteisiä yleismenuo ei lueta aineellisten tai aineettomien hyödykkeiden hankintamenuon. Korkomenot aktivoidaan aineellisen ja aineettoman hyödykkeen hankintamenuon, jos ne johtuvat välittömästi hyödykkeen hankinnasta.

Vaihto-omaisuuden arvostaminen

Verotus

Vaihto-omaisuuden hankintamenuon jaksottamisesta säädetään elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 28 §:ssä. Vaihtomaisuuden hankintamenuo on sen verovuoden kulu, jona vaihto-omaisuus on luovutettu, kulutettu tai menetetty. Lisäksi verovuoden kulu on vaihto-omaisuuden hankintamenuosta se osa, joka ylittää vastaavan vaihtomaisuuden hankintaan verovuoden päättyessä todennäköisesti tarvittavan hankintamenuon tai siitä samana ajankohtana todennäköisesti saatavan luovutushinnan.

Vaihto-omaisuus arvostetaan näin niin sanotun alimman arvon periaatteen mukaisesti joko hankintamenuon tai sitä alempaan todennäköiseen hankintamenuon tai todennäköiseen luovutushintaan.

Kirjanpito

Kirjanpitolain 5 luvun 6 §:n mukaan vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenuon tai sitä alempaan todennäköiseen hankintamenuon tai luovutushintaan. IAS 2 -standardin mukaan vaihto-omaisuus arvoste-

taan hankintamenoon tai sitä alempaan netto-realisointiarvoon. Netto-realisointiarvo on tavanomaisessa liiketoiminnassa saatava myyntihinta, josta on vähennetty arvioidut valmiiksi saattamisesta johtuvat menot sekä arvioidut myynnin toteutumiseksi välttämättömät menot. Käytännössä netto-realisointiarvo voi puolivalmistuiden kohdalla olla sama kuin todennäköinen luovutushinta.

Tulon jaksottaminen

Verotus

Tulo on elinkeinoverolain 19 §:n mukaan pääsääntöisesti sen verovuoden tuottoa, jonka aikana se on saatu rahana, saamisena tai rahanarvoisena etuutena. Jos verovelvollinen on kirjanpidossaan kirjannut pitkän valmistusajan vaativasta suoritteesta syntyvän tulon tuotoksi kirjanpitolain 5 luvun 4 §:ssä tarkoitetulla tavalla valmistusasteen perusteella, mainitussa säännöksessä tarkoitettu tulo luetaan myös verovuoden tuotoksi.

Tavanomaisesta liiketoiminnasta saatujen tuottojen jaksottamisessa verovuosien verotettavaksi tuloksi noudatetaan näin samoja periaatteita kuin kirjanpidossa. Verolainsäädännössä on katsottu, että kirjanpidossa valitun ratkaisun soveltamisella myös verotuksessa vältetään tarpeettomia eroja verotuksen ja kirjanpidon välillä.

Kirjanpito

Kirjanpitolain 2 luvun 3 §:n mukaan tulon kirjaamisperusteena on pääsääntöisesti suoritteiden luovuttaminen. Vastaavasti menon kirjaamisperusteena on tuotannon tekijän vastaanottaminen. Kirjanpitolain 5 luvun 4 §:n mukaan pitkän valmistusajan vaativasta suoritteesta syntyvä tulo saadaan kuitenkin kirjata tuotoksi valmistusasteen perusteella. Suoritteesta kertyvän erilliskatteen tulee tällöin olla luotettavalla tavalla ennakoitavissa, ja kirjanpitovelvollisen tulee noudattaa samaa perustetta kaikkien tässä tarkoitettujen tulojen kirjaamisessa tuotoiksi. Kirjanpitolautakunta on lisäksi antanut yleisohjeen pitkän valmistusajan vaativasta suoritteesta syntyvän tulon kirjaamisesta tuotoksi valmistusasteen perusteella.

IAS 18 -standardin mukaan tuotot tavaroiden myynnistä kirjataan, kun yritys on siirtänyt tavaroiden omistukseen liittyvät merkittävät riskit ja edut ostajalle eikä yritykselle jää sellaista liikkeenjohdollista roolia, joka yleensä liittyy omistamiseen, eikä tosiasiallista määräysvaltaa myytyihin tavaroihin. Edellytyksenä on myös, että tuotot sekä liiketoimeen kohdistuvat menot ovat määritettävissä luotettavasti. Palveluista saatavat tuotot kirjataan tilinpäätöspäivän valmistumisasteen mukaisesti. Tuottojen merkitseminen tuloslaskelmaan edellyttää, että tuotot, liiketoimeen kohdistuvat menot sekä valmistusaste tulee olla luotettavasti määritettävissä.

Valmistusasteen mukaista tulouttamista edellytetään myös pitkäaikaishankkeita koskevassa IAS 11 -standardissa. Myös pitkäaikaishankkeen tuottojen ja kulujen kirjaaminen edellyttää, että valmistusaste, hankkeen kokonaistulo sekä hankkeesta aiheutuvat menot ovat luotettavasti määritettävissä. Hankkeesta odotettavissa oleva tappio on kirjattava kuluksi välittömästi.

Suurimpana erona kirjanpitolain ja IFRS-standardien välillä on se, että IFRS edellyttää pitkäaikaishankkeiden tulouttamista aina valmistusasteen perusteella, kun taas kirjanpitolain mukaan se on vapaaehtoista. Myös palveluista saadut tuotot on tuloutettava IFRS:n mukaan valmistusasteen perusteella. Lisäksi tuottojen kirjaamista koskeva ohjeistus on IFRS-standardissa huomattavasti yksityiskohtaisempaa kuin kirjanpitolaissa.

IFRS-raportointiin siirtyminen ei kuitenkaan olennaisesti muuttanut yritysten tuottojen kirjausperusteita, mikä näkyy esimerkiksi Rahoitustarkastuksen 7 päivänä kesäkuuta 2005 julkaisemassa selvityksessä listayhtiöiden siirtymätiedottamisen laadusta ja siirtymän vaikutuksista. Siirtymävaikutukset omaan pääomaan ja tilikauden 2004 tulokseen olivat melko vähäiset huolimatta siitä, että suomalainen tilinpäätöskäytäntö ei ole pakottanut valmistusasteen mukaiseen tulouttamiseen pitkäaikaishankkeiden ja palveluiden kohdalla. Merkittäviä muutoksia tuli vain rakennusyhtiöiden liikevaihtoon, koska perustajaurakoinnin kaksinkertainen liikevaihto poistui IAS 11 -standardin myötä. Suomalaisen tilinpäätöskäytännön ja IFRS -standardien välinen ero perustajaurakoinnin

kirjanpitokäsittelystä poistui kirjanpitolautakunnan 17 päivänä tammikuuta 2006 antamalla yleisohjeella perustajaurakoinnin käsittelystä tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa.

Liittymismaksut

Verotus

Elinkeinoverolain 6 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan veronalaista tuloa ei ole sähkö-, tele-, vesi-, viemäri- tai kaukolämpöverkkoa ylläpitävän yhteisön verkkoon liittymisestä perimät maksut, jotka palautetaan suorittajalle tai joilla saadut edut suorittajalla on oikeus siirtää kolmannelle henkilölle. Edellä mainitut liittymismaksut, jotka eivät ole saajan veronalaista tuloa, eivät vastaavasti ole elinkeinoverolain 16 §:n 3 kohdan mukaan tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita menoja maksun suorittajalle.

Liittymismaksut, jotka palautetaan suorittajalle tai joilla saadut edut suorittajalla on oikeus siirtää kolmannelle, ovat olleet saajalle verovapaita ja maksajalle vähennyskelvottomia. Ensiksi mainitussa tapauksessa liittymismaksun maksajan on katsottu olevan lähinnä lainaksiantajan asemassa. Jälkimmäisessä tapauksessa maksun suorittajan aseman on katsottu rinnastuvan pitkälti oman pääoman sijoittajan asemaan. Kummassakaan tapauksessa suoritusta ei ole pidetty tulon luonteisena, vaan pääomasijoituksena, jota ei yleisten periaatteidenkaan mukaan olisi pidettävä veronalaisena tulona.

Liittymismaksujen verokohtelu arvonnalisäverotuksessa poikkeaa nykyisin elinkeinoverotuksesta. Aiemmin sekä palautus- että siirtokelpoiset liittymismaksut katsottiin arvonnalisäverotuksessa pääomasijoituksen luonteisiksi eriksi, joista ei peritty arvonnalisäveroa. Korkein hallinto-oikeus katsoi kuitenkin ratkaisussaan KHO 2004:14, että kunnallisen sähkölaitoksen perimät siirtokelpoiset, mutta ei-palautuskelpoiset liittymismaksut olivat vastiketta verkonhaltijan suorittamista palveluista ja siten niistä oli suoritettava arvonnalisäveroa. Siirtokelpoisia liittymismaksuja oli korkeimman hallinto-oikeuden mielestä pidettävä lopullisina, kertaluontoisina korvauksina maksun suorittajan liittymisestä palvelu-

verkkoon. Palautuskelpoiset liittymismaksut katsottiin edelleen pääomasijoituksen luonteisiksi, eikä niihin liittynyt arvonnalisäveron suorittamisvelvollisuutta.

Kirjanpito

Kirjanpidossa liittymismaksujen kirjaamista liittymän myyjän ja ostajan kirjanpitoon on ohjeistettu kirjanpitolautakunnan lausunnossa 1650/2001. Liittymismaksujen käsittely kirjanpidossa riippuu siitä, onko liittymismaksu palautuskelpoinen vai ei.

Jos liittymismaksuun liittyy palautuskelpoisuus, maksun saaja merkitsee sen taseen vastattaviin velaksi. Liittymismaksu katsotaan tällöin pääomasijoituksen luonteiseksi eräksi eikä sitä sen vuoksi merkitä kirjanpidossa tuloksi. Jos liittymismaksu on siirtokelpoinen, muttei palautuskelpoinen, maksu kirjataan tilinpäätöksessä tuloslaskelmaan tuotoksi. Edellä mainittu ohjeistus koskee myös kunnallisten liikelaitosten 1 päivänä huhtikuuta 2004 ja sen jälkeen kertyneitä liittymismaksuja.

Liittymismaksun suorittajan kirjanpidossa palautuskelpoiset liittymismaksut ovat saamia verkkoyhtiöltä. Ei-palautuskelpoisten liittymismaksujen käsittely riippuu siitä, millaiseen omaisuuteen liittymä kytkeytyy. Kiinteistön omistaja kirjaa ei-palautuskelpoiset liittymismaksut pysyviin vastaaviin aineellisiin hyödykkeisiin ryhmään ”Maa- ja vesialueet”. Jos kyseessä on vuokratontti, ei-palautuskelpoiset liittymismaksut on suositeltavaa kirjata pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden tase-erän ”Maa- ja vesialueet” aleräksi ”Kiinteistöjen liittymismaksut”.

Myös IFRS-tilinpäätöksessä saadut liittymismaksut katsotaan pääsääntöisesti tuotoksi. Maksun tulouttaminen riippuu palvelun luonteesta. Jos maksu ei oikeuta muuhun kuin jäsenyyteen ja kaikista muista palveluista tai tuotteista maksetaan erikseen, maksu tuloutetaan, kun sen saamisesta ei ole merkitävää epävarmuutta. Maksajan tilinpäätökseen liittymismaksu voidaan merkitä aineetomana hyödykkeenä, jos vaadittavat edellytykset täyttyvät. Erillisenä hankitun aineetoman hyödykkeen kohdalla vaatimukset tulevasta taloudellisesta hyödystä ja hankinta-

menon luotettavasta määrittämisestä yleensä täytyvät.

Indeksi- ja valuuttakurssierot

Verotus

Elinkeinoverolain 18 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan elinkeinotoiminnasta johtuneesta velasta tai saamisesta aiheutuneet indeksi- ja kurssitappiot ovat vähennyskelpoista menoa. Tappioiden jaksottamisesta säädetään elinkeinoverolain 26 §:ssä. Sen mukaan verovelvollinen voi vähentää elinkeinotoiminnasta johtuneiden velkojen indeksi- ja kurssitappiot sen verovuoden kuluksi, jonka aikana ulkomaanrahan kurssi taikka hinta- tai kustannusindeksi taikka muu vertailuperuste on muuttunut, tai verovelvollisen niin vaatiessa myöhempien verovuosien kuluksi. Verovelvollinen voi siten aktivoida tappion ja vähentää sen poistoina. Edellä mainitut tappiot on kuitenkin vähennettävä viimeistään sen verovuoden tulosta, jona tappiota vastaava summa on suoritettu.

Elinkeinoverolain 26 § koskee sanamuodon perusteella vain velkojen arvonalentumisesta aiheutuneita indeksi- ja kurssitappioita. Myyntisaamisia lukuun ottamatta saamisista aiheutuneet kurssitappiot olisivat näin ollen vähennyskelpoisia vasta lopullisina. Tappiota voitaneen pitää lopullisena myös silloin, kun on olemassa luotettava arvio siitä, ettei kurssi saamisen olemassaoloaikana nouse. Käytännössä myös saamisiin liittyvät kurssitappiot on kuitenkin voitu jaksottaa noudattaen elinkeinoverolain 26 §:n periaatetta.

Indeksi- ja kurssitappioiden vähentämiseen sovelletaan elinkeinoverolain 54 §:n kirjanpitosidonnaisuutta koskevaa säännöstä. Sen mukaan verovelvollinen ei voi verotuksessaan vähentää suurempaa määrää kuin mitä hän on kirjanpidossaan verovuonna ja aikaisemmin vähentänyt.

Kurssivoitot ovat veronalaista tuloa vasta niiden realisoituessa. Verotuskäytännössä yritykset ovat kuitenkin saattaneet vähentää realisoitumattomia kurssivoittoja realisoitumattomista kurssitappioista ja soveltaa elinkeinoverolain 26 §:n mukaista jaksotussäännöstä tappioiden nettomäärään.

Kirjanpito

Kirjanpitolain 5 luvun 3 §:n mukaan ulkomaanrahan määräiset saamiset samoin kuin ulkomaanrahan määräiset velat ja muut sitoumukset muutetaan Suomen rahaksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Jos ulkomaanrahan määräiset saamiset tai muut velat taikka muut sitoumukset on kuitenkin sopimuksilla tai muutoin sidottu tiettyyn kurssiin, ne saadaan muuttaa Suomen rahaksi sitä noudattaen. Realisoitumattomat kurssivoitot ja -tappiot kirjataan siten lähtökohtaisesti tilinpäätöksessä tilikauden tuotoksi tai kuluksi. Myyntisaamisten muuttamisesta johtuneet kurssivoitot ja -tappiot kirjataan myyntituottojen oikaisueriksi, ostovelkojen muuttamisesta aiheutuneet kurssierot kuluksi vähennettävien tai aktivoitavien menojen oikaisueriksi sekä rahoituserien muuttamisesta aiheutuneet kurssierot rahoituksen tuotoiksi tai kuluiksi. Kirjanpitolautakunnan 13 päivänä joulukuuta 2005 antamassa yleisohjeessa ulkomaanrahan määräisten saamisten ja velkojen sekä muiden sitoumusten muuttamisesta euromääräiseksi kuitenkin suositellaan, ettei pitkäaikaisista saamisista ja veloista aiheutuvia kurssivoittoja tuloutettaisi varovaisuuden periaatteen huomioon ottamiseksi. Kurssivoitot yhtä vuotta pitemmän ajan kuluttua erääntyvistä valuuttamääräisistä saamisista ja veloista voidaan näin käsitellä siirtoveloina.

Edellä mainitun yleisohjeen mukaan valuuttamääräiset, suojaamistarkoituksessa hankitut saamiset, velat ja tehdyt muut sitoumukset muutetaan tilinpäätöstä laadittaessa euromääräisiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Myös ne ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat, jotka joko erikseen tai valuuttaseuran osana on suojattu kurssiriskiltä, tulee tällöin muuttaa euromääräisiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Jos valuuttakurssiriskiltä on suojauduttu käyttämällä johdannaissovimusta, kirjataan suojaavan sopimuksen realisoitumattomasta kurssivoitosta tuloslaskelmaan pääsääntöisesti enintään määrä, joka vastaa suojauksen kohteesta kirjattua realisoitumattomaa kurssitappiota.

Valuuttakurssierojen kirjaamisesta IFRS-tilinpäätökseen ohjeistetaan IAS 21 -standardissa. Standardia sovelletaan ulkomaanrahan määräisten liiketoimien ja saldo-

jen kirjanpitokäsittelyyn lukuun ottamatta eriä, jotka kuuluvat rahoitusinstrumentteja koskevan IAS 39 -standardin soveltamisalaan. Tämän standardin ulkopuolelle jäävät näin suojauslaskenta sekä pääosa valuuttajohdannaisista. Tätä standardia sovelletaan kuitenkin tiettyihin valuuttajohdannaisiin sekä silloin, kun yritys muuntaa johdannaisiin liittyvät luvut toimintavaluutasta esittämismuunnoksi. Toimintavaluutalla tarkoitetaan sen ympäristön valuuttaa, jossa yritys pääasiallisesti toimii. Esittämismuunnosta on valuutta, jonka määräisenä tilinpäätös esitetään.

Useimmissa tapauksissa yritys esittää tilinpäätöksensä toimintavaluutan määräisenä. Tällöin ulkomaanrahan määräinen liiketoimi merkitään alun perin kirjanpitoon toimintavaluutan määräisenä siten, että ulkomaanrahan määräinen erä muutetaan käyttäen toimintavaluutan ja ulkomaanrahan välillä liiketoimen toteuttamispäivänä vallitsevaa avistakurssia. Tilinpäätöspäivänä monetaariset ulkomaanrahan määräiset erät esitetään tilinpäätöksessä käyttäen tilinpäätöspäivän kurssia. IAS 21 -standardin mukaan monetaarisista eristä tilinpäätöspäivän ja liiketoimen toteuttamispäivän tai edellisen tilinpäätöspäivän välisistä valuuttakurssimuutoksista johtuvat kurssierot on kirjattava tulosvaikutteisesti sille kaudelle, jonka aikana ne syntyvät.

Jos kyseessä on käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattava rahoitusväline, sen valuuttakurssierot sisältyvät käyvän arvon muutokseen, eikä IAS 21 tule sovellettavaksi. Myytävissä olevien rahoitusvarojen kohdalla käsittely riippuu siitä, onko kyseessä monetaarinen erä vai ei. Monetaarisen erän kurssierot merkitään tuloslaskelmaan jaksotetun hankintamenon menetelmän mukaisesti määriteltynä, muu arvonmuutos sen sijaan merkitään omaan pääomaan. Jos kyseessä on ei-monetaarinen erä, kurssiero sisältyy sen käypään arvoon.

Suojattaessa erää valuuttakurssin muutokselta sekä suojauskohde että suojausinstrumentti arvostetaan tulosvaikutteisesti käypään arvoon, jos on kyse käyvän arvon suojauksesta. Tällöin sovellettavaksi tulee IAS 39 -standardi.

Omien osakkeiden luovuttaminen

Osakeyhtiölain ja kirjanpitolain säännökset

Osakeyhtiö voi saada haltuunsa omia osakkeitaan hankkimalla tai lunastamalla niitä osakkailtaan, yritysjärjestelyjen yhteydessä tai antamalla niitä itselleen osakeyhtiölain säännösten mukaisesti. Hankitut, lunastetut tai yhtiölle muulla tavalla tulleet omat osakkeet yhtiö voi pitää, luovuttaa tai mitätöidä.

Omien osakkeiden hankkiminen sallittiin osakeyhtiölaissa (734/1978), jäljempänä vanha osakeyhtiölaki, alkaen vuodesta 1997 (145/1997). Yhtiöllä oli tietyin edellytyksin mahdollisuus voitonjakokelpoisilla varoillaan hankkia omia ulkona olevia osakkeitaan. Vanhan osakeyhtiölain tilinpäätöstä koskevien säännösten mukaan yhtiöllä olevat omat osakkeet voitiin ilmoittaa tilinpäätöksen liitetiedoissa tai kirjata varoiksi taseeseen, mikäli niillä oli julkisen kaupankäynnin osoittama markkinahinta. Samalla vastaava määrä oli kirjattava jakokelvottomaksi omaksi pääomaksi omien osakkeiden rahastoon. Omien ja emoyhtiön osakkeiden luovutuksesta saatu myyntivoitto oli merkittävä ylikurssirahastoon. Omien osakkeiden myynti oli siten kirjanpidossa tulokseen vaikuttamaton erä. Vanhan osakeyhtiölain 12 luvun 1 §:ää muutettiin lailla 1306/2004 niin, ettei omia osakkeita enää voitu kirjata taseeseen varoiksi. Muutos liittyi IFRS-standardien käyttöön otamisesta aiheutuneeseen uudistukseen.

Omien osakkeiden hankkimisesta ja lunastamisesta säädetään voimassa olevan osakeyhtiölain 15 luvussa. Osakkeita voidaan hankkia tai lunastaa kaikilta osakkailta omistuksen suhteessa myös käypää hintaa alemmasta hinnasta tai jopa vastikkeetta. Osakkeita voidaan myös hankkia muuten kuin omistuksen suhteessa, jos siihen on yhtiön kannalta painava taloudellinen syy. Tarjotun vastikkeen ja osakkeen käyvän arvon suhteeseen on kiinnitettävä tällöin erityistä huomiota. Osakkeiden lunastaminen muuten kuin omistuksen suhteessa on mahdollista vain kaikkien osakkeenomistajien suostumuksella.

Osakeyhtiölain 9 luvun 20 §:n mukaan osakeyhtiö voi myös päättää maksuttomasta osakeannista yhtiölle itselleen. Menettely mahdollistaa sen, että yhtiöllä on valmiiksi

hallussaan jo rekisteröityjä omia osakkeita esimerkiksi silloin, kun niitä käytetään vastikkeena yrityskaupassa. Omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen eivät siten ole enää ainoita keinoja hankkia yhtiölle valmiiksi rekisteröityjä osakkeita.

Osakeyhtiölain mukaan omien osakkeiden luovutukseen sovelletaan osakeantia koskevia säännöksiä. Osakeantia koskevan osakeyhtiölain 9 luvun 1 §:n mukaan osakeannista on kysymys sekä silloin, kun yhtiö antaa uusia osakkeita, että silloin, kun yhtiö luovuttaa hallussaan olevia omia osakkeita. Osakeannissa osakkeita voidaan antaa merkittäväksi maksua vastaan tai maksuttomasti. Osakeyhtiölain 9 luvun 6 §:n mukaan omien osakkeiden luovutushinta merkitään osakeantipäätöksen mukaisesti joko osakepääomaksi tai sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Osakeyhtiö voi luovuttaa hallussaan olevia omia osakkeita myös antamaansa optio- tai muuhun erityiseen oikeuteen perustuen sekä sulautumis- tai jakautumisvastikkeena.

Hankittujen omien osakkeiden käsittelystä IFRS-tilinpäätöksessä ohjeistetaan IAS 32 standardissa. Sen mukaan takaisin hankitut oman pääoman ehtoiset instrumentit on vähennettävä omasta pääomasta. Oman pääoman ehtoisten instrumenttien myynnistä ei saa kirjata voittoa eikä tappiota, vaan suoritukset ja saadut vastikkeet on merkittävä suoraan omaan pääomaan.

Verotus

Elinkeinoverolakiin ei sisälly varsinaisia säännöksiä siitä, miten yhtiön omien osakkeiden vastikkeellista luovuttamista tulisi kohdella. Verohallitus antoi 4 päivänä syyskuuta 1997 ohjeen, jonka mukaan yhtiön myydessä omia osakkeitaan kyseessä on kauppa. Kaupan muodossa tapahtuvaa omien osakkeiden luovutusta ei ohjeen mukaan voida pitää verovapaana pääomasijoituksena, vaan kyseessä on veronalainen luovutus. Verohallituksen omaksuma kanta hyväksyttiin oikeuskäytännössä, kun yhtiön myydessä omia osakkeitaan kaupan muodossa vanhan osakeyhtiölain voimassa ollessa luovutus katsottiin korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä KHO 2003:19 verolliseksi luovutukseksi. Luovutusta ei pidetty pääomasi-

joituksena siitäkään huolimatta, että myynnistä saatava myyntivoitto oli tilinpäätöksessä kirjattava yhtiön sidottuun omaan pääomaan. Omien osakkeiden luovuttamisesta saatavat luovutushinnat ovat yhtiölle veronalaista tuloa ja vastaavasti myynnistä aiheutuva tappio tulee tappion vähentämistä koskevien säännösten mukaisesti vähennyksi verotettavasta tulosta. Käytännössä tämä tulkinta on johtanut siihen, että omien osakkeiden luovuttamisesta on voitu realisoida verotuksessa tappio, kun taas veronalaisen voiton syntyminen on voitu estää siten, että omat osakkeet on jätetty luovuttamatta ja mitätöity.

Uuden osakeyhtiölain voimaantulon jälkeen korkein hallinto-oikeus on katsonut ratkaisussaan KHO 2007:43, että osakkeiden luovuttamisesta saatu vastike oli verovapaa pääomasijoitus. Korkein hallinto-oikeus toteaa, että yhtiön itselleen järjestämä, osakeyhtiölain mahdollistama maksuton osakeanti ja osakkeiden luovutus sijoittajille ja osakkeiden listaaminen muodostavat kokonaisuuden, jonka olosuhteissa yhtiön sijoittajilta saamat erät ovat luonteeltaan elinkeinoverolain 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti verovapaita pääomasijoituksia.

Optiot ja alihintaiset osakemerkinnät

Optio- ja muista erityisistä oikeuksista osakkeisiin säädetään osakeyhtiölain 10 luvussa. Sen 1 §:n mukaan yhtiö voi antaa erityisiä oikeuksia, jotka oikeuttavat maksua vastaan saamaan uusia osakkeita tai yhtiön hallussa olevia omia osakkeita, jos siihen on erityinen syy. Uutena palkitsemiskeinona voidaan käyttää myös suunnattua maksutonta osakeantia, josta säädetään osakeyhtiölain 9 luvun 17 §:ssä.

Optio-oikeuksien antamista ei ole pidetty kirjanpidossa eikä verotuksessa yhtiön tulokseen vaikuttavana tapahtumana, koska optio-oikeuksien antaminen ei ole lähtökohtaisesti yrityksen menoa.

IFRS 2 -standardin mukaan yhtiön on kirjattava omana pääomana maksettavien osakeperusteisten liiketoimien käypä arvo tuloslaskelmaan kuluksi ja taseeseen oman pääoman lisäykseksi. Kulukirjaus ei siten jää lopullisesti rasittamaan omaa pääomaa, koska

vastakirjaus omaan pääomaan eliminoi sen. Kulukirjausta voidaan näin pitää lähtökohtaisesti informatiivisena eränä.

IFRS 2 -standardi käsittelee kaikkia osakeperusteisia liiketoimia, joissa yhtiö antaa oman pääoman ehtoisia instrumentteja korvaukseksi vastaanotetuista tavaroista ja palveluista. Kulukirjauksen määrä tulisi määrittää vastaanotettujen tavaroiden tai palveluiden käyvän arvon mukaisesti, jos käypä arvo on luotettavasti määritettävissä. Standardissa kuitenkin todetaan, että koska osakkeita, osakeoptioita tai muita oman pääoman ehtoisia instrumentteja myönnetään työntekijöille osana kokonaispalkkausta tai bonusjärjestelmää, on näiden palvelujen käypää arvoa erittäin vaikeaa arvioida. Sen vuoksi yrityksen on määritettävä vastaanotetun palvelun arvo epäsuorasti perustuen myönnettyjen oman pääoman ehtoisten instrumenttien käypään arvoon. Näin määritetty myönnettyjen oman pääoman ehtoisten instrumenttien arvo merkitään tilikauden kuluksi ja oman pääoman muutokseksi.

Kun osakkeita vastaan saadaan hyödykkeitä, kysymys on periaatteessa yhtiöoikeudellisesti apportista. Apporttina osakkeista maksettu määrä kirjataan oman pääoman lisäykseksi osakeantipäätöksen mukaisesti sidottuun tai vapaaseen omaan pääomaan. Vastaava määrä käsitellään apporttina saadun omaisuuden hankintamenona, joka jaksotetaan vähennettäväksi sitä koskevien säännösten mukaisesti. Apportin arvon määrittäminen tapahtuu kuitenkin aina vastaanotetun hyödykkeen arvon määrittämisen kautta eikä osakeannissa myönnettyjen osakkeiden arvon määrittämisen kautta. Osakeyhtiölain 9 luvun 12 §:n mukaan sitoumus työn tai palvelun suorittamiseen ei myöskään voi olla apportiomaisuutta.

IFRS 2 -standardissa ei näin ollen ole kyse apporttia vastaavasta kirjaustavasta, koska kulukirjauksen määrän määrittäminen perustuu myönnetyn oman pääoman ehtoisten instrumenttien arvoon eikä vastaanotetun palvelun arvoon. Lisäksi IFRS 2 -standardin mukaisessa kirjauksessa jo optio-oikeuden antaminen johtaa oman pääoman kirjaukseen ja samansuuruiseen kulukirjaukseen.

Osakeyhtiölain mukaan myös esimerkiksi tytäryhtiö voi entistä vapaammin hankkia ja

luovuttaa emoyhtiön osakkeita. Työsuhteisiin liittyvät konsernin osakekannustinosakkeet voivat olla esimerkiksi tytäryhtiön hankkimia. On myös mahdollista, että tytäryhtiön työntekijöille annetaan optio-oikeuksia hankkia emoyhtiön osakkeita. Oikeuskäytännössä on noussut esiin kysymys siitä, ovatko yhtiöltä laskutetut, toisen konserniyhtiön tilinpäätökseen merkityt kulut myönnettyistä oman pääoman ehtoisista instrumenteista, vähennyskelpoisia. Tällainen veloitus on hyväksytty yhtiön vähennyskelpoiseksi menoksi esimerkiksi korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisussa KHO 2007:29, jossa suomalaisen tytäryhtiön yhdysvaltalaiselle emoyhtiölle suorittama määrä katsottiin yhtiön vähennyskelpoiseksi menoksi.

Omien osakkeiden käyttäminen yritysjärjestelyissä vastikeosakkeina

Elinkeinoverolaissa yritysjärjestelyjen verokohtelusta säädetään sulautumisen osalta 52 a §:ssä, jakautumisesta 52 c §:ssä, liiketoimintasiirrosta 52 d §:ssä ja osakevaihdosta 52 f §:ssä. Elinkeinoverolain säännökset perustuvat direktiiviin eri jäsenvaltioissa olevia yhtiöitä koskeviin sulautumisiin, jakautumisiin, osittaisjakautumisiin, varojensiirtoihin ja osakkeidenvaihtoihin sekä eurooppayhtiön (SE) tai eurooppaosuuskunnan (SCE) sääntömääräisen kotipaikan siirtoon jäsenvaltioiden välillä sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä (90/434/ETY), jäljempänä yritysjärjestelydirektiivi.

Elinkeinoverolain yritysjärjestelyjä koskevien säännösten mukaan mainitut yritysjärjestelyt on tietyin edellytyksin mahdollista toteuttaa ilman välittömiä veroseuraamuksia. Yhtenä edellytyksenä on, että yritysjärjestelyjen yhteydessä sulautuvan tai jakautuvan yhtiön osakkaat, siirtävä yhtiö tai uusia osakkeita hankkiva yhtiö saavat vastikkeeksi vastaanottavien yhtiöiden liikkeeseen laskemia uusia osakkeita.

Elinkeinoverolain vaatimus siitä, että vastikeosakkeiden edellytetään olevan vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita, perustuu yritysjärjestelydirektiivin sanamuotoon. Monet jäsenvaltiot ovat asettaneet vastikeosakkeiden laadulle sen edellytyksen, että kysymykseen tulevat ainoastaan

liikkeeseen lasketut uudet osakkeet. Osassa jäsenvaltiota vastikkeena voidaan käyttää myös yhtiön hallussa olevia omia osakkeita. Yritysjärjestelydirektiivi ei sinänsä estä väljemmän sääntelyn käyttämistä.

Omien osakkeiden luovutukseen sovelletaan osakeyhtiölain mukaan osakeantia koskevia säännöksiä. Osakeyhtiölain mukaan osakeannista on siten kysymys sekä silloin, kun yhtiö antaa uusia osakkeita että silloin, kun yhtiö luovuttaa hallussaan olevia omia osakkeita.

Siirtävän yhtiön luovuttaman omaisuuden luovutushinta liiketoimintasiirrossa

Liiketoimintasiirrolla tarkoitetaan elinkeinoverolain 52 d §:n mukaan järjestelyä, jossa osakeyhtiö luovuttaa joko kaikki taikka yhteen tai useampaan liiketoimintansa osaan kohdistuvat varat, siirtyviin varoihin kohdistuvat velat ja siirtyvään toimintaan kohdistuvat varaukset siirtyvää toimintaa jatkavalle osakeyhtiölle saaden vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita.

Siirtävän yhtiön verotuksessa luovutetun omaisuuden veronalaiseksi luovutushinnaksi luetaan omaisuuden verotuksessa poistamaton hankintamenon osa edellyttäen, että siirto on tapahtunut kirjanpidossa poistamatta olevista arvoista.

Verotuksessa liiketoimintasiirrossa sovelletaan jatkuvuusperiaatetta sekä siirtyneiden varojen ja velkojen kohtelussa että saatujen osakkeiden hankintamenon määräytymisessä. Siirtyneen omaisuuden vähennyskelpoiseksi hankintamenoksi luetaan vastaanottavan yhtiön verotuksessa sama määrä kuin on luettu siirtävän yhtiön veronalaiseksi luovutushinnaksi. Vastikkeeksi saatujen osakkeiden verotuksessa vähennyskelpoiseksi hankintamenoksi luetaan siirrettyjen varojen verotuksessa poistamatta oleva määrä vähennettynä siirtyneiden varausten ja velkojen määrällä.

Jos liiketoimintasiirto tapahtuu kirjanpidossa poistamatta olevista arvoista, se ei aiheuta välittömiä veroseuraamuksia siirtävälle yhtiölle, jonka verotuksessa luovutetun omaisuuden veronalaiseksi luovutushinnaksi luetaan verotuksessa poistamatta oleva hankintamenon osa. Jatkuvuusperiaatetta tulee

soveltaa kaikkeen vastaanottavalle yhtiölle siirrettävään omaisuuteen. Tästä seuraa, ettei vastaanottava yhtiö voi kirjata liikearvoa. Näin on katsottu myös korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisussa KHO 1997/2157, jonka mukaan liiketoimintasiirtosäännöstä ei sovellettu, jos vastaanottava yhtiö kirjaa siirtyvien varojen käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotuksen taseeseen liikearvona.

Useissa tapauksissa liiketoimintasiirto tapahtuu uuteen, perustettavaan yhtiöön, jonka määräysvalta säilyy siirtävällä yhtiöllä. Jos liiketoimintasiirto tehdään olemassa olevaan yhtiöön, määräysvalta voi siirtyä vastaanottavan yhtiön osakkeenomistajille. Tällöin on kyse IFRS 3-standardin mukaisesta yritysjärjestelystä, jossa siirtyvät varat ja velat on arvostettava kirjanpidossa käypään arvoon. Elinkeinovalain liiketoimintasiirtoa koskevan säännöksen soveltaminen ei siten ole mahdollista tilanteissa, joissa vastaanottava yhtiö laatii IFRS-tilinpäätöksen ja määräysvalta siirtyy vastaanottavalle yhtiölle.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Edellä selostettu Euroopan yhteisön tasolla tapahtunut kirjanpitosääntelyn kehitys koskee myös kaikkia muita jäsenvaltioita. Kirjanpitolainsäädännössä tapahtuneen kehityksen merkitys verojärjestelmään riippuu kuitenkin olennaisesti siitä, millainen kytkentä verotuksen ja kirjanpidon välillä on. Lisäksi vaikutus riippuu siitä, missä laajuudessa tilinpäätösdirektiivin sallimat uudet kirjanpitoikäytännöt on implementoitu kansalliseen lainsäädäntöön ja onko tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaan sallittu.

Yhtiökohtaisen tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaan on sallittua Suomen lisäksi Tanskassa, Isossa-Britanniassa, Irlannissa, Italiassa, Kreikassa, Alankomaissa, Portugalissa ja Luxemburgissa. Uusista jäsenmaista IFRS-tilinpäätöksen saa laatia Maltalla, Kyproksella, Virossa, Liettuassa, Puolassa, Tsekissä, Sloveniassa, Bulgariassa ja Latviassa. Suomea lukuun ottamatta niissä maissa, joissa yhtiökohtaisen IFRS-tilinpäätöksen laatiminen on mahdollista, ve-

rotuksen kirjanpitosidonnaisuus on yleensä lievä tai sitä ei ole lainkaan. Toisena ryhmänä IFRS-tilinpäätöksen sallivissa maissa on sellaiset valtiot, joiden kirjanpitolainsäädäntö on nojautunut kansainvälisiin tilinpäätösstandardeihin jo aiemmin.

Esimerkiksi Saksassa, Ranskassa, Espanjassa tai Ruotsissa yhtiökohtaisen IFRS-tilinpäätöksen laatiminen ei ole mahdollista. Ruotsissa verotuksen ja kirjanpidon sidonnaisuutta pohti työryhmä, joka julkaisi mietintönsä 17 päivänä syyskuuta 2008 (SOU 2008:80). Ehdotuksen mukaan jakokelpoisessa omassa pääomassa esitetyt verottamatomat voitot ovat yhtiölle veronalaista tuloa. Tämä ei kuitenkaan koske sellaisia tilinpäätöksen vapaassa omassa pääomassa esitettyjä verottamattomia voittoja, jotka yhtiökokous samanaikaisesti päättää siirtää sidottuun omaan pääomaan.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Realisoitumattomien arvonneuoston kohtelu verotuksessa

Elinkeinoverolaki perustuu pääsääntöisesti realisointiperiaatteeseen. Tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta vain realisoituneet tulot ja menot ovat veronalaisia tai vähennyskelpoisia. Myöskään kirjanpitolainsäädännössä realisoitumattomien arvonneuosten kirjaaminen tuotoksi ei ollut mahdollista ennen vuoden 2004 lopussa voimaan tulleita muutoksia lukuun ottamatta luotto-, eläke- ja vakuutuslaitosten tiettyjä eräitä. Realisoitumattomat arvonneuostukset eivät siten ole aiemmin kerryttäneet jakokelpoisia voittovaroja.

IFRS-tilinpäätösten ja rahoitusvälineiden käypään arvoon arvostamisen myötä tilikauden tulokseen sisältyy realisoitumattomia arvonneuostuksia. Sen lisäksi suoraan omaan pääomaan merkitään siirtymäkauden eräitä ja tiettyjen rahoitusvälineiden arvonneuostuksia. Nämä realisoitumattomat arvonneuostukset ovat jakokelpoisia varoja ilman eri sääntelyä. Toisaalta IFRS-tilinpäätöksiin sekä tilinpäätöksiin, joissa sovelletaan rahoitusvälineiden käypään arvoon arvostamista, sisältyy myös realisoitumattomia arvonneuostuksia enemmän kuin aiemmin.

Esityksen tavoitteena on tehdä elinkeinoverolakiin kansainvälisistä tilinpäätösstandardeista sekä kirjanpitolainsäädännön kehitymisestä aiheutuvia muutoksia. Tavoitteena on lisäksi varmistaa jaetun voiton verotus yhtiön tasolla siitä huolimatta, että tilikauden tulokseen ja muuhun omaan pääomaan voi sisältyä realisoitumattomia eräitä. Eräänä yritysverojärjestelmän keskeisenä periaatteena on, ettei verovelvollinen voisi samanaikaisesti olla näyttämättä verotettavaa tuloa, mutta silti näyttää tilinpäätöksessä voittoa, joka voidaan myös jakaa omistajalle. Tämän periaatteen toteutumista turvaa menojen vähennyskelpoisuuden osalta elinkeinoverolain 54 §, joka edellyttää, että esimerkiksi poistoja ei saa vähentää verotuksessa enempää kuin on vähennetty kirjanpidossa.

Realisoitumattomien arvonneuosten osalta jaetun voiton verotus voidaan varmistaa periaatteessa kolmella tavalla: 1) säätämällä realisoitumattomat arvonneuostukset veronalaiseksi tuloksi; 2) verottamalla realisoitumattoman arvonneuoston sillä hetkellä, kun se jaetaan yhtiöstä ja 3) estämällä realisoitumattoman arvonneuoston jakaminen yhtiöoikeudellisen säännöksen avulla.

Vaihtoehto 1 olisi lähtökohtaisesti yksinkertaisin ja myös hallinnollisesti kevein ratkaisu, koska siinä ei tarvittaisi jälkikäteen tapahtuvaa verottamattomien varojen seuranta. Tämän vaihtoehdon laaja soveltaminen olisi kuitenkin maksukykyisyysperiaatteen kannalta vaikeasti perusteltavissa. Tiettyjen likvidien ja nopeasti kiertävien rahoitusvälineiden osalta realisoitumattomien arvonneuostosten säätäminen veronalaiseksi tuloksi ja vähennyskelpoiseksi menoksi olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista. Tällaisia olisivat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvälineet.

Vaihtoehdossa 2 verotus olisi sidottu osinjonjakoon. Sen kohdalla ongelmaksi saattaa muodostua neuvoston eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emon ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä annettu direktiivi (90/435/ETY), jäljempänä emon tytäryhtiödirektiivi, joka vaatii tytäryhtiön jäsenvaltiota vapauttamaan tytäryhtiön emoyhtiölle tai sen kiinteälle toimipaikalle toiseen jäsenvaltioon jakaman voiton lähdeverosta siltä osin kuin on kyse suorasisiointusosingois-

ta. Voitonjakoon yhtiössä kohdistettavia veroseuraamuksia on pidetty erittäin todennäköisesti emo-tytäryhtiödirektiivin vastaisina edellä tarkoitettujen yhtiöiden suorasiijoitusosinkojen osalta, minkä vuoksi tätä vaihtoehtoa ei ole pidetty toteuttamiskelpoisena. Näkemys on perustunut EY-tuomioistuimen ratkaisuun C-294/99 (Athinaiki Zythopoiia AE), jossa kreikkalainen tytär-yhtiö jakoi voittoa ulkomaiselle emoyhtiölleen. Tuomioistuimien katsoi emo-tytäryhtiödirektiivin vastaiseksi verojärjestelmän, jossa tytär-yhtiön jakaessa voittoa emoyhtiölleen tytär-yhtiön veronalaiseen tuloon luettiin sellaisia tuloja, jotka eivät olisi tytär-yhtiöön jätettäessä olleet veronalaisia. Sitten tuomioistuin on kesällä 2008 antanut ratkaisun C-284/06 (Burda GmbH), jossa emo-tytäryhtiödirektiivissä kiellettyinä lähdeverona ei pidetty veroa, jota kannettiin tytär-yhtiön jakaessa voittoa emoyhtiölleen sellaisista tuloista ja varallisuuden lisäyksistä, joita ei tytär-yhtiöön jätettäessä olisi verotettu. Ratkaisu saattaa herättää kysymyksen, onko yhteisöoikeuden tila tältä osin muuttunut.

Vaihtoehto 3 säilyttäisi elinkeinoverolain nykyisen realisointiperiaatteen eli realisointumattomia arvonnousuja ei verotettaisi, mutta niiden jakaminen estettäisiin. Tätä vaihtoehtoa ehdotetaan sovellettavaksi myytävissä oleviin rahoitusvälineisiin sekä sijoituskiinteistöjen ja biologisten hyödykkeiden realisointumattomiin arvonnousuihin. Myytävissä olevien rahoitusvarojen realisointumattomat arvonnousut ovat jo nyt jakokelvottomia siltä osin kuin ne on merkitty käyvän arvon rahastoon, joka on osakeyhtiölain ja luottolaitoslain mukaan sidottua omaa pääomaa.

Realisointumattomien arvonnousujen jakamisen estäminen on perusteltua myös yhtiöoikeuden näkökulmasta. Realisointumattomien arvonnousujen jakokelpoisuutta koskeva osakeyhtiölain sääntely valmistellaan erikseen yhteistyössä oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön kanssa ja luonnos asiaa koskevaksi hallituksen esitykseksi toimitetaan lausuntokierrokselle myöhemmin. Tarkoituksena on yhteensovittaa vero- ja yhtiöoikeudelliset säännökset rajoittamalla osittain realisointumattomien arvonnousujen jakokelpoisuutta osakeyhtiölaissa.

3.2 Rahoitusvälineiden realisointumattomat arvonneuotokset

Muut yhtiöt kuin luotto- ja vakuutuslaitokset

Elinkeinoverolakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset tiettyjen rahoitusvälineiden realisointumattomien arvonnousujen veronalaisuudesta ja arvonnousujen vähennyskelpoisuudesta. Veronalaista tuloa ja vähennyskelpoista menoaa olisivat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvälineistä kirjanpitolain 5 luvun 2 a §:n tai 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla tuloslaskelmaan merkityt realisointumattomat arvonnousut ja arvonnousut.

Suojaustarkoituksessa pidettävät ja IAS 39 -standardin suojauslaskennan soveltamisen ehdot täyttävät johdannaiset eivät kuulu rahoitusvälineiden luokittelussa kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin rahoitusvälineisiin. Suojauslaskennassa suojausinstrumentin ja suojauskohteen realisointumattomat arvonnousut ja arvonnousut kirjataan kuitenkin tiettyissä tilanteissa tulosvaikutteisesti. Nämä eivät olisi pääsääntöisesti verotuksessa veronalaista tuloa tai vähennyskelpoista menoaa. Poikkeuksena olisivat valuuttakurssien suojauksesta aiheutuneet muutokset, joiden kohteluun ehdotetaan muutoksia jäljempänä kohdassa 3.10. Indeksij- ja valuuttakurssierot.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvälineet ovat nopeasti kiertäviä rahoitusvälineitä, joten aikaviive realisointumattoman ja realisointuneen arvonneuotoksen välillä on yleensä melko lyhyt. Kyseiset rahoitusvälineet ovat myös likvidejä, joten ne voidaan tarvittaessa realisoida. Maksukykyisyysperiaatteen ei voida näin katsoa vaarantuvan, vaikka realisointumattomat arvonnousut olisivat veronalaista tuloa. Vastaavasti realisointumattomat arvonnousut olisivat vähennyskelpoista menoaa. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden yhtäläinen kohtelu verotuksessa ja kirjanpidossa vähentäisi myös osaltaan niiden seuraamiseen vaadittavaa työmäärää. Luottolaitoksilla ja sijoituspalveluyrityksillä kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden realisointumattomat arvonneuotokset ovat jo nykyisin veronalaista tuloa ja vähennyskelpoista menoaa.

Luottolaitokset sekä vakuutus- ja eläkelaitokset

Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kohdalla rahoitusvälineiden arvonneuotokset otettaisiin verotuksessa huomioon muita yrityksiä laajemmin. Rahoitusvälineiden arvonneuotokset otettaisiin muita yrityksiä laajemmin huomioon myös sellaisten luottolaitoslain 146 §:n 4 momentissa tarkoitettujen rahoituslaitosten kohdalla, jotka ovat velvollisia soveltamaan luottolaitoksia koskevia tilinpäätösnoimeja.

Luottolaitoksilla veronalaista tuloa ja vähennyskelpoista menoaa olisivat luottolaitoslain 151 §:n nojalla tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt rahoitusvälineiden realisoitumattomat arvonnousut ja -laskut. Nämä pitäisivät sisällään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden lisäksi käyvän arvonn option nojalla käypään arvoon arvostettavien rahoitusvälineiden realisoitumattomat arvonneuotokset. Edellä mainitut arvonneuotokset olisivat luottolaitoksen veronalaista tuloa ja vähennyskelpoista menoaa myös silloin, kun luottolaitos laatii tilinpäätöksensä IFRS-standardien mukaisesti. Käytännössä luottolaitoslain säännökset ovat yhteneväiset rahoitusinstrumentteja koskevan IAS 39 – standardin kanssa. Tarkemmat määräykset luottolaitosten rahoitusinstrumenttien arvostamisesta ja suojauslaskennasta sisältyvät Rahoitustarkastuksen standardiin 3.1 Tilinpäätös ja toimintakertomus.

Sijoituspalveluyritysten ja muiden rahoituslaitosten kohdalla rahoitusvälineiden realisoitumattomat arvonneuotokset otettaisiin lähtökohtaisesti verotuksessa huomioon samoin kuin luottolaitosten kohdalla. Poikkeuksena on kuitenkin käyvän arvonn option huomioon ottaminen silloin, kun sijoituspalveluyritys laatii tilinpäätöksensä kansallisen lainsäädännön eli luottolaitoslain mukaisesti. Luottolaitoslain 151 §:n 4 momentti sallii käyvän arvonn option käyttämisen vain luottolaitoksille. Koska käyvän arvonn option käyttö ei ole sijoituspalveluyrityksille eikä muille rahoituslaitoksille mahdollista kansallisten säännösten mukaan laaditussa tilinpäätöksessä, sitä ei otettaisi tällöin huomioon verotussakaan. Jos sijoituspalveluyritys laatii IFRS-tilinpäätöksen, myös käyvän arvonn option

käyttäminen on mahdollista, ja tuloslaskelmaan merkityt realisoitumattomat arvonneuotokset olisivat veronalaista tuloa ja vähennyskelpoista menoaa.

Käyvän arvonn option perusteella arvostettavien rahoitusvälineiden realisoitumattomat arvonneuotokset ehdotetaan säädettäväksi veronalaiseksi tuloksi tai vähennyskelpoiseksi menoksi siten vain luottolaitosten ja edellä mainituin rajoituksin sijoituspalveluyritysten kohdalla. Myös käyvän arvonn suojauksen kohtelu verotuksessa poikkeaisi luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kohdalla muista yhtiöistä. Käyvän arvonn suojauksesta aiheutuvat realisoitumattomat käyvän arvonn muotokset sekä suojauskohteen että suojausinstrumentin osalta olisivat luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen veronalaista tuloa ja vähennyskelpoista menoaa. Käyvän arvonn suojauksella tarkoitettaisiin IAS 39 standardin suojauslaskennan soveltamisen ehdot täyttävää suojausta. Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kohdalla käyvän arvonn suojaus otettaisiin näin aina huomioon verotuksessa toisin kuin muilla yrityksillä, joilla huomioon otettaisiin vain valuuttakurssimuotosten suojaaminen.

Veronalaista tuloa ja vähennyskelpoista menoaa olisivat lisäksi vakuutusyhtiölain 8 luvun 17 §:n, vakuutusyhdistyslain 10 luvun 5 c §:n 6 momentin, eläkesäätiölain 41 a §:n 4 momentin sekä vakuutuskassalain 74 b §:n 4 momentin nojalla kirjanpitoon tuotoksi tai kuluksi kirjattujen, kaupankäyntitarkoituksessa pidettyjen rahoitusvälineiden realisoitumattomat arvonnousut ja arvonn laskut.

Edellä mainittujen rahoitusvälineiden, joiden realisoitumattomat arvonnousut olisivat veronalaista tuloa, osalta myös käypään arvoon arvostamiseen siirryttäessä omaan pääomaan merkittävä erä olisi veronalaista tuloa. Vastaavasti siirtymähetkellä omaan pääomaan merkittävä realisoitumaton arvonn lasku olisi vähennyskelpoista menoaa.

3.3 Sijoituskiinteistöjen realisoitumattomat arvonneuotokset

Ehdotuksen mukaan sijoituskiinteistöiksi IFRS-tilinpäätöksessä tai luottolaitoksen taikka sijoituspalveluyrityksen tilinpäätök-

sessä luokiteltavien rakennusten ja maa-alueiden tuloslaskelmaan merkityt realisoitumattomat arvonnousut eivät olisi veronalaista tuloa eivätkä realisoitumattomat arvonlaskut verotuksessa vähennyskelpoista menoa. Realisoitumattomilla arvonnousuilla ja -laskuilla tarkoitettaisiin tässä käyvän arvon käyttämisestä aiheutuvia arvonmuutoksia. Sijoituskiinteistöksi luokiteltavaa rakennusta käsiteltäisiin verotuksessa nykyiseen tapaan käyttöomaisuutta tai luotto- ja vakuutuslaitoksilla vaihtoehtoisesti sijoitusomaisuutta koskevien säännösten mukaan.

Realisoitumattomista arvonnousuista muodostuneiden verottamattomien voittovarojen jakamisen ei tulisi olla mahdollista. Realisoitumattomien arvonnousujen jakokelpoisuutta koskeva osakeyhtiölain sääntely valmistellaan erikseen yhteistyössä oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön kanssa. Sääntelyn tarkoituksena on yhteensovittaa vero- ja yhtiöoikeudelliset säännökset rajoittamalla osittain realisoitumattomien arvonnousujen jakokelpoisuutta osakeyhtiölaissa. Vakuutusyhtiöiden kohdalla sijoituksista aiheutuvien realisoitumattomien arvonnousujen määrä on säädetty jakokelvottomaksi vakuutusyhtiölain 16 luvun 5 §:ssä.

Vakuutus- ja eläkelaitoksen tilinpäätöksessä sijoituskiinteistöjen käypään arvoon arvostamisesta aiheutuvat tuotoiksi merkityt realisoitumattomat arvonnousut eivät myöskään olisi veronalaista tuloa eivätkä kuluksi merkityt realisoitumattomat arvonlaskut vähennyskelpoista menoa. Poikkeuksen muodostaisivat vakuutusyhtiöiden sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten arvonmuutokset, joita käsitellään jäljempänä. Tosin käytännössä sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena ei ainakaan tällä hetkellä ole kiinteistöjä. Lisäksi vakuutusyhtiölain 8 luvun 16 §:n 3 momentissa, vakuutusyhdistyksen lain 10 luvun 5 c §:n 3 momentissa, eläkesäätiölain 41 a §:n 3 momentissa sekä vakuutuskassalain 74 b §:n 3 momentissa tarkoitettu vakuutus- tai eläkelaitoksen kirjanpitoon merkitty sijoitusomaisuuden harkinnanvarainen arvonkorotus olisi edelleen veronalaista tuloa ja arvonkorotuksen peruutus tai vähennys vähennyskelpoista menoa.

3.4 Biologisten hyödykkeiden realisoitumattomat arvonmuutokset

Biologisista hyödykkeistä IFRS-tilinpäätökseen tuotoksi tai kuluksi kirjatut realisoitumattomat käyvän arvon muutokset eivät olisi veronalaista tuloa eivätkä vähennyskelpoista menoa. Tämä koskisi IFRS-tilinpäätöksen laatijoiden lisäksi vakuutus- ja eläkelaitoksia, joiden on mahdollista arvostaa biologiset hyödykkeet käypään arvoon kansallisen lainsäädännön mukaisesti laaditussa tilinpäätöksessä. Poikkeuksena olisivat vakuutus- ja eläkelaitosten sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten arvonmuutokset. Siltä osin kuin biologinen hyödyke on sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena ja arvostetaan käypään arvoon, käyvän arvon muutokset olisivat veronalaista tuloa ja vähennyskelpoista menoa. Käytännössä sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena ei ole metsäkiinteistöjä.

Vakuutus- ja eläkelaitosten kohdalla myös sijoitusomaisuuteen kuuluvien metsäkiinteistöjen hankintamenon harkinnanvaraiset arvonkorotukset olisivat edelleen veronalaista tuloa elinkeinoverolain 5 §:n 6 kohdan mukaisesti ja arvonkorotuksen peruutus tai sen vähentäminen sijoitusomaisuuden hankintamenon osana vähennyskelpoista menoa.

Kuten sijoituskiinteistöjen kohdalla, biologisten hyödykkeiden realisoitumattomista arvonnousuista muodostuneiden verottamattomien voittovarojen jakamisen ei tulisi olla mahdollista. Realisoitumattomien arvonnousujen jakokelpoisuutta koskeva osakeyhtiölain sääntely valmistellaan erikseen yhteistyössä oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön kanssa. Vakuutusyhtiöiden kohdalla vakuutusyhtiölain 16 luvun 5 §:ssä sijoituksista aiheutuvien realisoitumattomien arvonnousujen määrä on säädetty jakokelvottomaksi.

3.5 Vakuutus- ja eläkelaitosten arvonalentumistappioiden vähentäminen

Saamisiin liittyvä luottotappioriski otetaan eri tavalla huomioon verotuksessa ja kirjanpidossa. Verotuksen luottotappiovaraus muodostetaan kaavamaisesti saamisten yh-

teismäärän perusteella, eikä varauksen määrä tai sen verovuosikohtainen lisäys tai vähennys välttämättä vastaa todellisten arvonalentumisten määrää.

Verotuksen luottotappiovarauksen enimmäismäärä ylittää käytännössä usein arvonalentumistappioiden määrän. Osaa luottotappiovarauksesta on tästä syystä pidettävä niin sanottuna yleisvarauksena, jota käyttäen yrityksen tosiasiallinen verotaso muodostuu nimellistä verokantaa alhaisemmaksi. Koska varausta voidaan vuosittain vapaasti lisätä tai vähentää enimmäismääränsä puitteissa, sitä voidaan käyttää myös tuloksentasauskeinona. Tässä suhteessa vakuutus- ja eläkelaitosten asema poikkeaa muilla toimialoilla toimivista yrityksistä. Vuoden 1993 alusta toteutetussa verouudistuksessa laajennettiin yritysverotuksen veropohjaa poistamalla yhteisöiltä mahdollisuus yleisvarauksiin yhteisöverokannan alentamisen vastapainona.

Luottotappiovarausjärjestelmää on pidettävä nykyiseen verojärjestelmään ja toimintaympäristöön huonosti sopivana. Yritysverojärjestelmä perustuu laajaan veropohjaan ja alhaiseen verokantaan, ja lähtökohtana on todellisen tulon verottaminen. Kaavamaiset riskivaraukset tai yleisvaraukset eivät ole vähennyskelpoisia verotettavaa tuloa laskettaessa.

Edellä esitetyillä perusteilla ehdotetaan, että luottotappiovarausjärjestelmästä luovutettiin eläke- ja vakuutuslaitosten osalta. Eläkelaitoksilta poistettaisiin näin elinkeinoverolain 46 §:n 1 momentin luottotappiovaraus ja vakuutuslaitoksilta elinkeinoverolain 46 §:n 3 momentin varaus, joka koskee muita saamia kuin vakuutusmaksusaamia. Lisäksi lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavilta vakuutuslaitoksilta poistettaisiin mahdollisuus 46 §:n 4 momentin varaukseen.

Luottotappiovarauksen vähentämisen sijaan vakuutus- ja eläkelaitoksille säädettäisiin mahdollisuus vähentää verotuksessa vakuutusmaksusaamisten tilinpäätökseen kuluksi merkityt arvonalentumistappiot. Vakuutuslaitokset saavat jo tällä hetkellä vähentää vakuutusmaksusaamisten arvonalenemiset elinkeinoverolain 17 §:n 2 kohdan nojalla. Sama koskee niitä eläkelaitoksia, jotka saavat vähentää elinkeinoverolain 48 a §:ssä tarkoitettua varauksen. Ehdotuksen mukaan kaikki

vakuutus- ja eläkelaitokset saisivat vähentää verotuksessa vakuutusmaksusaamisten odotettavissa olevat luottotappiot. Edellytyksenä olisi, että arvonalentuminen on merkitty tilinpäätökseen kuluksi. Arvonalentumistappioita koskeva vähennysoikeus pitäisi luonnollisesti sisältää myös vakuutusmaksusaamista aiheutuneet lopulliset luottotappiot.

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavat vakuutusyhtiöt, eläkesäätiöt ja eläkekassat eivät voi tälläkään hetkellä tehdä luottotappiovarausta, koska niillä on mahdollisuus vähentää elinkeinoverolain 48 a §:ssä tarkoitettu varaus. Muut kuin lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavat eläkesäätiöt ja eläkekassat voisivat sen tehdä, mutta käytännössä varausta on esiintynyt vain muutamilla eläkesäätiöillä ja -kassoilla. Luottotappiovarauksesta luopumisella on eläkelaitoksille siten vain vähäinen merkitys.

Muiden saamisten kuin vakuutusmaksusaamisten arvonalentumistappiot eivät olisi vähennyskelpoisia. Vakuutusmaksusaamiset ovat rinnastettavissa muiden yritysten myyntisaamiin, joiden arvonalenemiset ovat vähennyskelpoisia elinkeinoverolain 17 §:n 2 kohdan mukaan. Muun rahoitusomaisuuden arvonalenemiset ovat vähennyskelpoisia vasta lopullisina. Vakuutus- ja eläkelaitoksille ehdotettava verokohtelu vastaisi siten muiden yritysten verokohtelua.

Eläke- ja vakuutuslaitoksilta poistuvien luottotappiovarausten tuloksi lukemiseen liittyisi siirtymäsäännös. Verotuksessa vähennetyt, poistuvat luottotappiovaraukset luettaisiin vakuutus- ja eläkelaitoksen veronalaiseksi tuloksi verovuonna 2009. Siltä osin kuin veronalaiseksi tuloksi luettavien luottotappiovarausten määrä ylittää ehdotetun voimaantulosäännöksen perusteella vähennettävien kirjanpidossa vähennettyjen arvonalentumistappioiden määrän, tämä ylittävä osuus voitaisiin verovelvollisen vaatimuksesta lukea yhtä suurina erinä verovuosien 2009—2013 veronalaiseksi tuloksi.

Luottotappiovarausjärjestelmä on tarkoitus poistaa myös luottolaitoksilta ja korvata se arvonalentumistappioiden vähennysoikeudella. Tästä annettaisiin erillinen esitys myöhemmin.

3.6 Hankintamenojen määrättyminen

Elinkeinoverolaki sallii kirjanpitolain nojalla aktivoitujen kiinteiden menojen ja korkomenojen lukemisen vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuuden hankintamenoon. Näin siksi, että on katsottu tarkoituksenmukaiseksi pitää hyödykkeen hankintamenoa yhteisenä. Koska kiinteiden menojen lukeminen hyödykkeen hankintamenoon on kirjanpitolaissa vapaaehtoista, säännöksen soveltaminen ei ole ollut verotuksessa kovin laajaa. Korkomenojen lukeminen vaihto-omaisuuden hankintamenoon ei ole kirjanpitolain mukaan lainkaan sallittua, joten säännös ei ole tullut verotuksessakaan tältä osin sovellettavaksi.

IFRS-tilinpäätöksessä kiinteiden menojen sekä välittömästi vaihto-omaisuuden taikka aineellisen tai aineettoman hyödykkeen valmistamisesta aiheutuneiden korkomenojen sisällyttäminen vaihto-omaisuuden taikka aineellisen tai aineettoman hyödykkeen hankintamenoon on pakollista silloin, kun hyödyke on IAS 23 -standardin ehdot täyttävä hyödyke.

Jotta hankintamenojen määrittäminen verotuksessa olisi yhdenmukaista kirjanpidon kanssa, nykyistä säännöstä ehdotetaan laajennettavaksi. Hyödykkeen hankintamenoon kirjanpidossa IFRS-standardien mukaisesti luetut kiinteät menot ja korkomenot luettaisiin sijoitus-, vaihto-, käyttö- sekä muun elinkeinotoiminnan omaisuuden hankintamenoon verotuksessa silloin, kun verovelvollinen laatii tilinpäätöksensä IFRS-standardien mukaan.

Käyttöomaisuuden hankintamenoon luetaan IAS 16 -standardin mukaan myös alkuperäisen arvion mukaiset menot hyödykkeen purkamisesta ja siirtämisestä sekä sen sijaintipaikan palauttamisesta alkuperäiseen tilaan, jos yhteisölle syntyy tätä koskeva velvoite.

Edellä mainituissa menoissa on kyse vastaavista menoista, jotka eivät realisoitumattomina ole verotuksessa vähennyskelpoisia. Vastaisia menoja ovat myös kirjanpidon pakolliset varaukset, jotka nekään eivät ole verotuksessa vähennyskelpoisia. Mainitut menot ovat toki vähennyskelpoisia sitten, kun ne realisoituvat.

Hyödykkeen purkamisesta tai siirtämisestä taikka sijaintipaikan palauttamisesta alkuperäiseen tilaan aiheutuvia menoja aktivoidaan hyödykkeen hankintamenoon IFRS-tilinpäätöksessä kuitenkin melko harvoissa tilanteissa. Kirjanpitolain mukaan tällaisia menoja ei aktivoida hyödykkeen hankintamenoon, vaan niistä muodostetaan pakollinen varaus siinä vaiheessa, kun kirjanpito-velvolliselle muodostuu asiaa koskeva velvoite. Koska pakolliset varaukset eivät ole verotuksessa vähennyskelpoisia, myöskään hyödykkeen purkamisesta tai siirtämisestä taikka sijaintipaikan palauttamisesta alkuperäiseen tilaan aiheutuvia menoja ei luetaisi verotuksessa hyödykkeen vähennyskelpoiseen hankintamenoon. Kyseessä olevat menot olisivat vähennyskelpoisia verotuksessa niiden realisoituessa. Hankintamenojen määrittely eroaisi tältä osin verotuksessa ja kirjanpidossa. Vaikka hankintamenojen määrittelyä on pyritty pitämään verotuksessa ja kirjanpidossa yhteneväisenä, menettelyä voidaan perustella eri verovelvollisten tasapuolisella kohtelulla. Vastaiset menot eivät olisi verotuksessa vähennyskelpoisia pakollisena varauksena eivätkä hankintamenojen osana. Edelleen linjausta voidaan perustella sillä, että kyseisten menojen lukeminen hankintamenoon tilinpäätöksessä on suhteellisen harvinaista ja koskee vain IFRS-tilinpäätöksen tekijöitä. Hankintamenojen seuraaminen erikseen verotuksessa ja kirjanpidossa ei aiheuttaisi näin ollen kohtuutonta lisävaivaa.

3.7 Vaihto-omaisuuden arvostaminen

Vaihto-omaisuuden arvostaminen verotuksessa eroaa IFRS-standardien määräyksistä nettorealisoituarvon kohdalla. Verotuksessa vaihto-omaisuuden alimpana arvona sallitusta todennäköisestä luovutushinnasta ei voi vähentää arvioituja valmiiksi saattamisesta tai myynnistä aiheutuvia menoja. Toisaalta verotuksessa mahdollisen hankintamenoa alemman todennäköisen hankintameno käyttö ei ole IFRS-tilinpäätöksessä mahdollista. Sen sijaan vaihto-omaisuuden arvostamista koskevat säännökset ovat yhteneväiset kirjanpitolain kanssa.

Jotta myös IFRS-tilinpäätöksen tekevät verovelvolliset voisivat arvostaa vaihto-

omaisuuden verotuksessa tilinpäätöksessä käytettyyn arvoon, ehdotetaan, että vaihto-omaisuuden saa arvostaa verotuksessa hankintamenoa alempaan nettorealisointiarvoon. Vaihto-omaisuuden arvostaminen verotuksessa nettorealisointiarvoon olisi mahdollista vain kirjanpitolaissa tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisen tilinpäätöksen laativille verovelvollisille.

3.8 Tulon jaksottaminen

Jos verovelvollinen on kirjanpidossaan tuottanut pitkäaikaishankkeesta syntyvän tulo tuotoksi valmistusasteen perusteella, tulo luetaan myös verovuoden tuotoksi. Jotta tulo jaksottaminen verotuksessa ja kirjanpidossa olisi tältä osin yhdenmukaista myös IFRS-tilinpäätöksen laativille verovelvollisille, elinkeinoverolakia ehdotetaan muutettavaksi. Tilinpäätöksessä tilikauden tuotoksi IFRS-standardien mukaisesti merkitty pitkäaikaishankkeen tulo olisi verovuoden tuottoa silloin, kun verovelvollinen on laatinut IFRS-tilinpäätöksen. Edellä mainittu säännös pitäisi sisällään myös palveluista saatujen tulojen jaksottamisen valmistusasteen perusteella. Lisäksi viittaus kirjanpitolakiin muutettaisiin ajan tasalle.

3.9 Liittymismaksut

Elinkeinoverolain 4 §:n mukaan veronalaisia tuloja ovat elinkeinotoiminnassa rahana tai rahanarvoisena etuutena saadut tulot. Tulo veronalaisuuden kannalta ratkaisevaa on rajanveto pääomansuorituksiin. Tulo on luonteeltaan lopullinen vastikkeellinen suoritus, kun taas pääomansijoitukseen liittyy palautusvelvollisuus ilman välitöntä vastasuoritusta.

Siirtokelpoiset, mutta ei-palautettavat liittymismaksut ovat saajan kannalta lopullista tuloa ja korvausta maksun suorittajan liittymisestä jakeluverkkoon. Tällaisilla liittymismaksuilla on yleensä selvä kytkentä liittymisen aiheuttamiin kustannuksiin ja ne ovat vastikkeen luonteisia eriä. Liittyjän kannalta mainituissa liittymismaksuissa on puolestaan kyse asiakassuhteeseen perustuvasta suorituksesta eikä omistussuhteeseen liittyvästä pääomasuorituksesta.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan, että sähkö-, tele-, vesi-, viemäri- tai kaukolämpöverkkoa ylläpitävän yhteisön verkkoon liittymisestä perimät maksut, joilla saadut edut suorittajalla on oikeus siirtää kolmannelle henkilölle, olisivat saajalle veronalaista tuloa. Vastaavasti edellä mainitut liittymismaksut ehdotetaan säädettäväksi maksun suorittajan verotuksessa vähennyskelpoiseksi menoksi. Maksun suorittajan verotuksessa menon jaksottamiseen sovellettaisiin elinkeinoverolain yleisiä periaatteita.

Muutos yhdenmukaistaisi liittymismaksujen kohtelun kirjanpidossa ja arvonlisäverotuksessa omaksutun kannan kanssa sekä pienentäisi kohtelun eroavaisuutta IFRS-standardien mukaisesti laadituissa tilinpäätöksissä. Palautuskelpoiset liittymismaksut olisivat edelleen saajan verovapaata tuloa ja maksajan vähennyskelpotonta menoa.

Uutta säännöstä sovellettaisiin lainmuutoksen voimaantulon jälkeen perittyihin liittymismaksuihin.

3.10 Indeksijä ja valuuttakurssierot

Elinkeinotoiminnasta aiheutuvien saamisten ja velkojen realisoitumattomien indeksijä ja valuuttakurssimuutosten kohtelu verotuksessa on epäsymmetristä. Realisoitumattomat indeksijä ja kurssivoitot eivät ole veronalaista tuloa, mutta realisoitumattomat indeksijä ja kurssitappiot ovat vähennyskelpoista menoa. Edelleen elinkeinoverolaki mahdollistaa tappion jaksottamisen usealle verovuodelle. Myöskään saamisista aiheutuvien kurssitappioiden jaksottamisesta ei ole elinkeinoverolaisissa säännöksiä. Puutteelliset säännökset ovat johtaneet siihen, että kurssieroja käsitellään käytännössä eri tavoin. Kurssierojen käsittelyn kehittyminen ja yhdenmukaistaminen kirjanpidossa on käytännössä kuitenkin vähentänyt vaihtelua kurssierojen käsittelyssä myös verotuksessa.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan, että ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat arvostettaisiin verotuksessa tilinpäätösajan kohdan kurssiin. Elinkeinotoiminnasta johtuneista saamisista ja veloista johtuvat kurssitappiot olisivat sen verovuoden kulua ja kurssivoitot sen verovuoden tuottoa, jonka aikana ulkomaan rahan kurssi on muuttunut.

Realisoitumattomien kurssivoittojen veronalaisuus rajattaisiin kuitenkin siihen määrään, joka on merkitty tuloslaskelmaan tuotoksi. Kurssitappioiden vähentäminen on sidottu kirjanpitoon jo nykyisin elinkeinoverolain 54 §:ssä. Realisoitumattomien kurssivoittojen ja -tappioiden jaksoitus verotuksessa vastaisi näin niiden kohtelua kirjanpidossa riippumatta siitä, laatiiko verovelvollinen tilinpäätöksensä kirjanpitolain vai IFRS-standardien mukaisesti.

Säännöstä ei sovellettaisi niihin saamisiin ja velkoihin, jotka ovat edellä kohdassa 3.2 tarkoitettuja käypään arvoon arvostettavia rahoitusvälineitä. Näiden rahoitusvälineiden valuuttakurssierot tulevat otetuksi huomioon käyvän arvon muutoksen osana.

Lisäksi ehdotetaan, että elinkeinotoiminnasta johtuneen saamisen tai velan valuuttakurssilta suojaamiseen tarkoitettun termiinsopimuksen tai muun vastaavanlaisen suojausinstrumentin realisoitumaton arvon nousu olisi veronalaista tuloa ja arvonlasku vähennyskelpoista menoa sinä verovuonna, jolloin se on merkitty tilinpäätökseen tuotoksi tai kuluksi. Tarkoitus on, että suojaavan instrumentin arvonmuutos kohdistuu samalle verovuodelle kuin suojattavan saamisen tai velan valuuttakurssimuutos.

Edelleen ehdotetaan, että elinkeinotoiminnasta aiheutuvien saamisen ja velkojen tuloslaskelmaan merkityt realisoitumattomat indeksivoitot olisivat sen verovuoden veronalaista tuloa ja indeksitappiot sen verovuoden vähennyskelpoista menoa, jonka aikana hinta- tai kustannusindeksi taikka muu vertailuperuste on muuttunut. Indeksivoitoilla tai -tappioilla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä valuuttakurssiin rinnastettavalla tavalla indeksiin sidottujen lainojen ja saamisen arvostamisesta aiheutuvia voittoja ja tappioita. Käytännössä tämänkaltaisia indeksivoittoja ja -tappioita esiintyy vain harvoin.

3.11 Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset

Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset on vakuutusyhtiöiden tilinpäätösdirektiivin 46 a artiklan mukaan arvostettava käypään arvoon. Vastaava vaatimus

on vakuutusyhtiölain 8 luvun 19 §:ssä, jonka mukaan sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelan katteena olevat sijoitukset esitetään taseessa erikseen arvostettuina käypään arvoon ja käyvän arvon muutos merkitään tuloslaskelmaan. Vakuutusyhtiöiden lisäksi vaatimus sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten arvostamisesta käypään arvoon koskee ulkomaisten vakuutusyhtiöiden Suomessa olevia sivuliikkeitä. Sijoitussidonnaisia vakuutuksia voivat olla henkivakuutukset sekä vapaaehtoiset eläkevakuutukset, joten ehdotettava säännös koskisi käytännössä henkivakuutusyhtiöitä.

Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten käsittelystä ei ole tällä hetkellä olemassa erityisiä verosäännöksiä. Vakuutusvalvontavirastosta saadun tiedon mukaan yhtiöt käyttävät käytännössä harkinnanvaraista arvonkorotusta myös sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten käypään arvoon arvostamiseen. Vakuutusyhtiöiden kirjanpidossaan tekemät sijoitusomaisuuden harkinnanvaraiset arvonkorotukset ovat veronalaista tuloa jo nykyislainsäädännön mukaan, joten tätä kautta sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten käyvän arvon muutoksia on tullut verotuksen piiriin.

Esityksessä ehdotetaan, että sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten tuloslaskelmaan merkityt käyvän arvon nousut olisivat vakuutusyhtiön veronalaista tuloa ja käyvän arvon laskut vähennyskelpoista menoa. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten käyvän arvon muutosta vastaa samansuuruinen vastuuvelan muutos. Tältä osin myös vastuovelka arvostetaan tilinpäätöksessä käypään arvoon. Ehdotus selkeyttäisi sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten kohtelua todennäköisesti myös kirjanpidossa, koska arvonmuutokset tulisivat verotuksen piiriin ilman sijoitusomaisuuden harkinnanvaraisen arvonkorotuksen käyttämistä. Koska sijoitusten arvonmuutokset ovat tulleet otetuksi huomioon verotuksessa harkinnanvaraisten arvonkorotusten kautta, siirtymäsäännöksen säätäminen ei olisi tarpeen.

3.12 Käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden ja yhtiöosuuksien luovutuksista syntyneiden vähennyskelpoisten tappioiden vähentämisestä annettujen säännösten ja konserniyhtiöiden määritelmän selkeyttäminen

Elinkeinoverolain 6 b §:n 4 momentissa säädetään, että käyttöomaisuuteen kuuluvien muiden kuin verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutuksesta syntynyt tappio on vähennyskelpoinen vain osakkeiden luovutuksesta saaduista veronalaisista voitoista verovuonna ja viitenä sitä seuraavana vuonna. Elinkeinoverolain 6 b §:ssä säädetään ainoastaan käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutusten verokohtelusta, ja 4 momentin mukaisesti vähennyskelpoiset käyttöomaisuusosakkeiden luovutustappiot vähennetään säädetyssä määräajassa vain veronalaisista käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutusvoitoista. Tappiota ei vähennetä yhteisön muihin omaisuuslajeihin kuuluvien osakkeiden luovutuksista saaduista veronalaisista voitoista. Säännöstä ehdotetaan selkeytettäväksi siten, että säännöksen nimenomaisen sanamuodon mukaan niiden veronalaisten osakeluovutusten voittojen, joista vähennys tehdään, tulee olla käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutuksesta saatuja. Säännöksen sanamuodon selkeyttämistä voidaan pitää aiheellisena, koska joissakin yhteyksissä on esitetty, että vähennyskelpoisen luovutustappion voisi nykyisen sanamuodon perusteella vähentää myös yhteisön muihin omaisuuslajeihin eli rahoitus-, vaihto- tai sijoitusomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutuksista saaduista voitoista.

Yhteisön omistaman käyttöomaisuuteen kuuluvan avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiöosuuden luovutuksesta syntyneen luovutustappion vähentämiselle on säädetty vastaavat rajoitukset kuin käyttöomaisuusosakkeiden luovutustappioiden vähentämiselle. Elinkeinoverolain 8 §:n 4 momentissa säädetään, että yhteisön käyttöomaisuuteen kuuluvan avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiöosuuden hankintameno on yhtiöosuuden luovutushinnan ylittävältä osalta vähennyskelpoinen vain yhteisön saamista veronalaisista osakkeiden tai yhtiöosuuden luovutusvoitoista verovuonna tai viitenä sitä

seuraavana verovuonna. Säännös koskee käyttöomaisuutta ja sen mukaisesti vähennyskelpoiset käyttöomaisuuteen kuuluvien yhtiöosuuksien luovutuksista syntyneet luovutustappiot vähennetään säädetyssä määräajassa vain veronalaisista käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutusvoitoista tai käyttöomaisuuteen kuuluvan yhtiöosuuden luovutusvoitosta. Tappiota ei vähennetä yhteisön muihin omaisuuslajeihin kuuluvien osakkeiden tai yhtiöosuuksien luovutuksista saaduista veronalaisista voitoista. Käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden vähennyskelpoisia luovutustappioita vastaavalla tavalla säännöstä ehdotetaan selkeytettäväksi siten, että säännöksen sanamuodon mukaisesti niiden veronalaisten osakkeiden tai yhtiöosuuden luovutusvoittojen, joista vähennys tehdään, tulee olla käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden tai yhtiöosuuksien luovutuksesta saatuja.

Elinkeinoverolain 6 b §:n 7 momentissa säädetään, mitä 6 b §:ssä tarkoitetaan konserniyhtiöillä. Lainkohdan mukaan konserniyhtiöillä tarkoitetaan osakeyhtiölain (734/1978) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluvia yhtiöitä. Lainkohdan mukaan konserniyhtiöillä tarkoitetaan myös sellaisia yhtiöitä, joissa kaikissa yhdellä tai useammalla luonnollisella henkilöllä, oikeushenkilöllä tai näillä yhdessä on osakeyhtiölain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettua määräysvaltaa vastaava määräysvalta. Elinkeinoverolain 6 b §:n 7 momentissa mainittu vuoden 1978 osakeyhtiölaki on kumottu nykyisen osakeyhtiölain (624/2006) tultua voimaan 1 päivänä syyskuuta 2006. Nykyisen osakeyhtiölain 8 luvun 12 §:ssä on säädetty aikaisemmin voimassa olleen osakeyhtiölain tavoin konsernin määritelmästä. Elinkeinoverolain 6 b §:n 7 momentin konserniyhtiöiden määritelmää ehdotetaan selkeytettäväksi siten, että lainkohdassa viitataan kumotun osakeyhtiölain asemesta nykyisin voimassa olevan osakeyhtiölain konsernin määritelmään.

3.13 Omien osakkeiden luovuttaminen

Omien osakkeiden luovuttamisen verokohtelu on poikennut sen kohtelusta kirjanpidossa. Kirjanpidossa omien osakkeiden luovuttamista on käsitelty tulokseen vaikuttamatt-

tomana eränä suoraan oman pääoman muutoksena, kun taas verotuksessa omien osakkeiden luovuttamisesta on voinut muodostua veronalainen luovutusvoitto tai vähennyskelpoinen luovutustappio.

Osakeyhtiölain mukaan omien osakkeiden luovutukseen sovelletaan osakeantia koskevia säännöksiä myös silloin, kun yhtiö luovuttaa hallussaan olevia omia osakkeita. Myös osakeyhtiölain mukaan omien osakkeiden luovuttamisesta on näin kyse pääomasijoituksesta yhtiöön.

Omien osakkeiden luovuttamista on perusteltua kohdella verotuksessakin pääomasijoitukseen rinnastettavana eränä. Vaikka omien osakkeiden hankkiminen on listatuissa yhtiöissä yksi tapa jakaa varoja osakkaille, omien osakkeiden käsittelyssä on kyse osakkaiden omaan pääomaan tekemien sijoitusten muutoksista.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan säädettyväksi, että omien osakkeiden luovutuksesta saatu vastike ei olisi luovuttajayhtiölle veronalaista tuloa eikä osakkeista suoritettu määrä vähennyskelpoista menoa. Tällöin omien osakkeiden luovutuksesta ei syntyisi verotuksessa luovutusvoittoa eikä luovutustappiota. Ehdotus koskisi sekä elinkeinoverolain että tuloverolain mukaan verotettavia yhtiöitä.

Jos yhtiö luovuttaa omia osakkeita työsuhteeseen liittyen, niiden hankkimisesta suoritettu määrä olisi tietyin edellytyksin vähennyskelpoista. Tästä säädettäisiin erillisessä pykälässä.

3.14 Optio- ja osakepalkitsemisjärjestelyiden vähennyskelpoisuus

Esityksessä ehdotetaan sisällytettäväksi lakiin nimenomainen säännös osakeyhtiön luovuttamista omista osakkeista suorittaman määrän vähennyskelpoisuudesta tietyin edellytyksin. Optio-oikeuksien luovuttamisesta ei aiheudu yhtiölle menoa. Merkittäessä optioilla uusia osakkeita tai yhtiön hallussa olevia, sille maksuttomassa annissa annettuja osakkeita, osakkeista ei aiheudu yhtiölle verotuksessa vähennyskelpoista menoa. Jos työ- tai palvelussuhteeseen perustuen saaduilla optioilla merkitään osakkeita, jotka yhtiö on osannut julkisessa kaupankäynnissä, osakkeista

suoritettu määrä olisi yhtiölle tietyin edellytyksin vähennyskelpoista. Vähennyskelpoista olisi myös yhtiön alihintaan tai vastikkeettomasti luovuttamista omista osakkeista maksettu määrä silloin, kun osakkeet on ostettu julkisessa kaupankäynnissä ja ne luovutetaan yhtiön työntekijöille työsuhteeseen liittyen ilman optiojärjestelmää.

Yhtiön hankkimien omien osakkeiden luovuttamisen verokohtelu poikkeaisi edellä ehdotetusta yleisestä säännöksestä silloin, kun luovuttaminen perustuu työsuhteeseen. Vaikka yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden luovutuksessa on kyse osakeannista ja sen seurauksena sitä on pidettävä tulokseen vaikuttamattomana tapahtumana, perustuessaan työsuhteeseen hankituista osakkeista suoritettun määrän vähennyskelpoisuus voidaan katsoa palkkameno rinnastettavana menona tarkoituksenmukaiseksi. Vähennyskelpoisuus koskisi niitä työ- tai muussa palvelussuhteessa oleville henkilöille tehtyjä osakeluovutuksia, joissa on kyse tuloverolain 66 §:ssä tarkoitetuista työsuhteeseen perustuvista osakesaannoista.

Vähennysoikeus koskisi vain julkisessa kaupankäynnissä hankittuja osakkeita. Käytännössä osakekannustinjärjestelmissä annetaan yleensä julkisesti noteeratun konserniyhtiön osakkeita, joilla on julkisessa kaupankäynnissä määritetty käypä arvo ja jotka edunsaajat voivat myös realisoida myymällä osakkeet pörssissä. Rajauksen tarkoituksena on myös estää tilanteet, joissa esimerkiksi noteeraamaton yhtiö myisi maksuttomassa annissa itselleen antamia osakkeita uuden ehdotettavan 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan verovapaasti yhtiön intressipiirissä olevalle taholle, konserniyhtiölle tai määrävässä asemassa olevalle henkilöosakkaalle, ja sitten ostaisi ne takaisin saaden osakkeista suoritettun määrän vähennyskelpoiseksi. Myös julkisessa kaupankäynnissä on mahdollista toteuttaa etukäteen sovittuja kauppia listattuun osakesarjaan kuuluvilla osakkeilla, jos ne tehdään pörssin sääntöjen mukaisesti. Jos yhtiö tekee omilla osakkeilla edestakaisia kauppia saadakseen osakkeista suoritettun määrän vähennyskelpoiseksi, tilanteeseen tulisi puuttua veronkiertosäännöksellä.

Vähennysoikeus rajattaisiin kuitenkin enintään osakkeiden merkintä- tai antamishetken

käypään arvoon. Käypä arvo kuvaa annettavan edun arvoa osakkeiden antamishetkellä ja myös työntekijälle syntyvän veronalaisen edun määrä lasketaan käyvän arvon perusteella. Rajoituksella otettaisiin lisäksi huomioon tilanteet, joissa yhtiön osakkeen arvo laskee esimerkiksi yritysjärjestelyiden vuoksi ja osakkeesta aikanaan suoritettu määrä olisi ehkä huomattavastikin korkeampi.

Edellä mainittu osakkeista suoritettu määrä olisi osakeyhtiölle vähennyskelpoista sinä verovuonna, jonka aikana työsuhteeseen liittyen annetut osakkeet on merkitty tai annettu. Vähennysoikeus kohdistuisi näin siihen verovuoteen, jolloin työntekijä käyttää oikeuttaan merkitä osakkeet tai saa osakkeet, ja työntekijän saama etuus olisi veronalaista tuloa.

Yhtiön suorittaman määrän vähennyskelpoisuus verotuksessa ei olisi sidottu sen vähennyskelpoisuuteen tuloslaskelmassa. Näin siksi, että osakepalkitsemisjärjestelmistä tuloslaskelmaan aiheutuva kulukirjaus on mahdollinen vain IFRS-tilinpäätöksessä, ja sekin poikkeaa verotuksessa vähennyskelpoiseksi ehdotetusta määrästä. Lisäksi IFRS 2 -standardin mukaisen kulukirjauksen vastakirjaus tehdään omaan pääomaan, joten oma pääoma ei kulukirjauksen myötä vähene.

3.15 Omien osakkeiden käyttäminen vastikkeena yritysjärjestelyissä

Elinkeinoverolaki edellyttää, että yritysjärjestelyissä vastikkeena käytettyjen osakkeiden on oltava vastaanottavan yhtiön liikkeesseen laskemia uusia osakkeita. Kuten edellä on todettu, yhtiö voi kuitenkin antaa itselleen osakkeita maksuttomassa annissa tai hankkia omia osakkeita lunastamalla tai ostamalla. Omien osakkeiden luovutukseen sovelletaan osakeantia koskevia säännöksiä. Yhtiön hallussa olevien osakkeiden käyttö tekisi yritysjärjestelyjen toteuttamisesta myös nykyistä joustavampaa.

Yritysjärjestelyjä koskevia verosäännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että vastaanottava yhtiö voisi antaa vastikkeeksi myös hallussaan olevia omia osakkeita. Osakkeet voisivat olla joko yhtiön itselleen maksuttomassa osakeannissa antamia tai lunastettuja

taikka ostettuja. Muutos koskisi kaikkia yritysjärjestelytilanteita eli sulautumista, kokonais- ja osittaisjakautumista, liiketoimintasiirtoa sekä osakevaihtoa.

3.16 Kirjanpitosidonnaisuuden vaatimuksen poistaminen liiketoimintasiirrossa

Elinkeinoverolain 52 d §:n mukaan liiketoimintasiirron toteuttaminen ilman veroseuraamuksia edellyttää, että siirto on tapahtunut kirjanpidossa poistamatta olevista arvoista. IFRS-tilinpäätöksen tai –konsernitilinpäätöksen tekevän yhtiön kirjanpidossa siirtyvät varat ja velat on kuitenkin arvostettava käypään arvoon, jos liiketoimintasiirto tehdään olemassa olevaan yhtiöön ja määräysvalta siirtyy vastaanottavan yhtiön osakkeenomistajille. Liiketoimintasiirtoa koskevan 52 d §:n soveltaminen ei ole tällaisissa tilanteissa mahdollista.

Edellä esitetyn perusteella liiketoimintasiirtoa koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että laista poistettaisiin vaatimus siirron tapahtumisesta kirjanpidossa poistamatta oleviin arvoihin. Verotuksessa siirtävän yhtiön luovutetun omaisuuden veronalaiseksi luovutushinnaksi luettaisiin verotuksessa poistamatta oleva hankintamenon osa, kuten nykyisinkin.

Vastaanottavan yhtiön olisi kuitenkin vähennettävä poistot ja muut kulut samoista arvoista kuin ne olisi vähennetty siirtävän yhtiön verotuksessa. Myös yritysjärjestelydirektiivi vaatii, että vastaanottava yhtiö tekee uudet poisto-, voitto- ja tappiolaskelmat siirteistä varoista ja vastuista niiden sääntöjen mukaisesti, joita olisi sovellettu siirtävään yhtiöön, jos yritysjärjestelyä ei olisi tapahtunut. Liiketoimintasiirron kirjanpitosäveltelyssä käytettävät käyvät arvot eivät vaikuttaisi vastaanottavan yhtiön verotuksessa vähennyskelpoisiin hankintamenoihin, vaan yhtiö vähentäisi hankintamenon perustuen siirtävän yhtiön verotuksessa olleeseen poistamattomaan hankintamenoon. Vastaanottavan yhtiön tulisi seurata erikseen liiketoimintasiirrossa siirtyneen omaisuuden hankintamenoja.

3.17 Jakautumista koskevan säännöksen tarkentaminen

Yritysjärjestelydirektiiviä muutettiin neuvoston direktiivillä 2005/19/EY, annettu 17 päivänä helmikuuta 2005, eri jäsenvaltioissa olevia yhtiöitä koskeviin sulautumisiin, difuusioihin, varojensiirtoihin ja osakkeiden vaihtoihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä annetun direktiivin 90/434/ETY muuttamisesta. Tällä muutosdirektiivillä yritysjärjestelydirektiiviin lisättiin muun muassa osittaisjakautumista koskevat säännökset.

Direktiivin täytäntöönpano toteutettiin lailla 1424/2006 lisäämällä säännökset lain 52 c §:ään. Muutos toteutettiin siten, että momentti jaettiin kokonaisjakautumista koskevaan 1 kohtaan ja osittaisjakautumista koskevaan 2 kohtaan. Tarkoituksena oli, että kokonaisjakautumiseen liittyvä alkuperäinen sääntely direktiivin edellyttämällä tavalla säilyisi ennallaan.

Ennen mainittua lainmuutosta elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 c § koski yksinomaan sellaista osakeyhtiön jakautumista, jossa osakeyhtiö jakautuu kahteen tai useampaan yhtiöön ja samalla purkautuu kokonaisuudessaan. Pykälän 1 momentin mukaan osakeyhtiön varojen ja velkojen siirtyessä kahdelle tai useammalle osakeyhtiölle jakautuvan osakeyhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai rahaa. Rahana saatu vastike voi olla enintään 10 prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta yhtiön maksettua osakepääomaa.

Laissa oleva nykyinen kirjoitusasu olisi kuitenkin voinut johtaa tulkintaan, jonka mukaan vastiketta koskevat edellytykset kohdistuisivat ainoastaan 2 kohdassa tarkoitettuun osittaisjakautumiseen. Tämän vuoksi ehdotetaan mainitun säännöksen asettelua muutettavaksi teknisesti siten, että vastiketta koskevat edellytykset kohdistuvat selvästi sekä kokonais- että osittaisjakautumisiin.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Yleistä

Esityksellä tehdään elinkeinoverolakiin sellaisia muutoksia, jotka ovat tarpeen kirjanpito- ja yhtiöoikeuslainsäädännössä tapahtuneiden muutosten vuoksi ja jotka osaltaan mahdollistavat IFRS-tilinpäätöksen laatimisen. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi muun muassa realisoitumattomien arvonmuutosten huomioon ottamisesta verotuksessa. Siltä osin kuin esityksessä ei ehdoteta muutosta hyödykkeen arvostamiseen verotuksessa, vaan ainoastaan realisoitumattomien arvonnousujen jakaminen estettäisiin, esityksellä ei olisi taloudellisia vaikutuksia. Näin on esimerkiksi sijoituskiinteistöjen, biologisten hyödykkeiden sekä muiden kuin kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden kohdalla. Jakokelvottomuussääntelyllä turvattaisiin veronsaajien asema piilevän verovelan osalta.

Osa ehdotuksista yhdenmukaistaisi vero-kohtelun kirjanpito-kohtelun kanssa. Esimerkiksi tiettyjen rahoitusvälineiden realisoitumattomat arvonmuutokset olisivat veronalaista tuloa ja vähennyskelpoista menoa. Nämä ehdotukset vähentävät yritysten hallinnollisia kustannuksia, kun yritysten ei tarvitse seurata erikseen rahoitusvälineiden tai muiden hyödykkeiden arvoja verotuksessa ja kirjanpidossa. Näiden ehdotusten taloudellisia vaikutuksia käsitellään seuraavassa.

4.2 Rahoitusvälineiden realisoitumattomat arvonmuutokset sekä indeksi- ja valuuttakurssivoittojen veronalaisuus

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden realisoitumattomat arvonnousut olisivat ehdotuksen mukaan veronalaista tuloa ja realisoitumattomat arvonnousut vähennyskelpoista menoa. Ehdotus merkitsisi arvonnousun veronalaisuuden ja arvonnousun vähennyskelpoisuuden aikaisutumista, mutta ei vaikuttaisi lopullisen verorasituksen suuruuteen. Muutoksella on jonkinasteinen vaikutus verovuoden 2009 verotuottojen määrään, koska realisoitumattomat arvonmuutokset otettaisiin silloin huomioon

ensimmäistä kertaa ja siirtymäerä tulisi verotuksen piiriin. Vaikutuksen määrää pienentää kuitenkin se, että realisoitumattomat arvomuutokset otetaan verotuksessa huomioon vain, jos yritys arvostaa kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvälineet käypään arvoon myös kirjanpidossa. Vaikutuksen suuruus riippuu näin siitä, miten moni yhtiö vapaaehtoisesti tekee yhtiökohtaisen IFRS-tilinpäätöksen tai soveltaa kirjanpitolain 5 luvun 2 a §:n rahoitusvälineiden arvostamista koskevaa säännöstä. Toistaiseksi yhtiökohtaisen IFRS-tilinpäätöksen on laatinut vain muutama yhtiö. Vaikutuksen suuruus riippuu myös siitä, miten paljon yrityksillä on kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusvälineitä, milloin ne on hankittu ja miten niiden arvot ovat muuttuneet hankinnan jälkeen ja edelleen muuttuvat vuoden 2009 aikana. Yritysten kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvälineistä tai niiden hankinta-ajoista ei ole olemassa tietoa. Sen vuoksi verotuottovaikutuksen määrää ei pystytä tässä vaiheessa arvioimaan. Todennäköistä on, että vaikutus verotuottojen määrään ei vuonna 2009 nouse kokonaistasolla kovin merkittäväksi, joskin vaikutus saattaa olla merkittävä yksittäisten yhtiöiden kohdalla.

Luottolaitoksilla ja sijoituspalveluyrityksillä, joilla kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusvälineitä on runsaasti, kyseisten rahoitusvälineiden realisoitumattomat arvonnousut ja -laskut ovat veronalaista tuloa ja vähennyskelpoista menoja jo nykylainsäädännönkin mukaan. Esityksessä ehdotetaan kuitenkin verotuksessa käypään arvoon arvostettavien rahoitusvälineiden piirin laajentamista luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten sekä sellaisten rahoituslaitosten osalta, jotka ovat velvollisia soveltamaan luottolaitoksia koskevia tilinpäätössäännöksiä. Näiden osalta verotuksessa otettaisiin huomioon myös käyvän arvon option nojalla käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvälineiden sekä käyvän arvon suojaukseen osallistuvien instrumenttien realisoitumattomat käyvän arvon muutokset.

Käyvän arvon option sekä käyvän arvon suojauksen käyttö vaihtelee luottolaitosten keskuudessa huomattavasti. Käyvän arvon optiota käytetään tyypillisesti sellaisissa suojaustilanteissa, joissa ei haluta soveltaa suo-

jauslaskentaa ja suojauskohde arvostetaan käypään arvoon käyvän arvon option nojalla. Osa luottolaitoksista käyttää käyvän arvon optiota melko laajasti, kun taas osa ei käytä sitä lainkaan. Käyvän arvon option sekä käyvän arvon suojauksen huomioon ottamisen vaikutusta luottolaitosten verorasituksen suuruuteen vuonna 2009 ei pystytä tarkasti arvioimaan. Kokonaistasolla vaikutukset yhteisöveron määrään verovuonna 2009 eivät todennäköisesti ole kovin merkittäviä.

Tilinpäätökseen tuotoksi merkityt realisoitumattomat indeksi- ja valuuttakurssivoitot ehdotetaan säädettäväksi veronalaiseksi tuloksi. Realisoitumattomat indeksi- ja valuuttakurssitappiot ovat jo vähennyskelpoisia. Toisaalta valuuttakurssimuutoksilta suojaamiseen tarkoitettun termiin tai vastaavan suojausinstrumentin tuloslaskelmaan merkitty realisoitumaton arvomuutos olisi veronalaista tuloa tai vähennyskelpoista menoja. Suojausinstrumenttien käyttö valuuttakurssimuutoksilta suojautumiseen on yleistä. Koska suojausinstrumentin arvomuutos useissa tapauksissa kumoaa suojattavan kohteen arvomuutoksen, taloudelliset vaikutukset eivät todennäköisesti nouse kokonaistasolla kovin merkittäviksi. Vaikutukset riippuvat myös siitä, laatiiko verovelvollinen tilinpäätöksensä IFRS-standardien vai kansallisen kirjanpitolainsäädännön mukaan. Yksittäisten yritysten kohdalla vaikutukset voivat olla vuositason joissain tapauksissa merkittäviä.

4.3 Luottotappiovarausjärjestelmän uudistaminen

Esityksessä ehdotetaan luottotappiovarausjärjestelmästä luopumista vakuutus- ja eläkelaitosten osalta. Vakuutus- ja eläkelaitokset saisivat vähentää vakuutusmaksusaamisten odotettavissa olevat luottotappiot ehdotetun 17 §:n 3 kohdan nojalla. Tiettyjen vakuutuslaitosten sekä lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavien eläkelaitosten vakuutusmaksusaamisten arvonalentumistappiot on voitu jo vähentää elinkeinoverolain 17 §:n 2 kohdan nojalla, joten ehdotus laajentaisi vähennysoikeutta kaikkiin vakuutus- ja eläkelaitoksiin.

Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan elinkeinoverolain 46 §:n nojalla vähennetyt, vielä tuloksi lukematta olevat luottotappiovaraukset luettaisiin verovuoden 2009 veronalaiseksi tuloksi. Vastaavasti vakuutuslaitokset saisivat vähentää sellaisten kirjanpidossa vähennettyjen vakuutusmaksusaamisten arvonalentumistappioiden kumulatiivisen määrän vuoden 2008 lopussa, jota ei ole vielä vähennetty verotuksessa. Siltä osin kuin tuloutuvat luottotappiovaraukset ylittävät vähennyskelpoisten arvonalentumistappioiden kumulatiivisen määrän vuoden 2008 lopussa, ylimenevän osuuden voisi jaksottaa verovuosien 2009—2013 veronalaiseksi tuloksi.

Vakuutuslaitoksilla on verohallinnosta saatujen tietojen mukaan verotuksessa vähennettyjä luottotappiovarauksia noin 9,3 miljoonaa euroa. Verotuksessa vähentämättä olevien vakuutusmaksusaamisten kumulatiivinen määrä jäänee vähäiseksi, koska suurimmalla osalla vakuutuslaitoksista on ollut jo aiemmin mahdollisuus vähentää vakuutusmaksusaamisten arvonalentumistappiot. Veronalaiseksi tuloksi luettavien luottotappiovarausten määrä on siten arviolta 9 miljoonaa euroa. Jos vakuutuslaitokset jaksottavat tuloutuvan määrän verovuosien 2009—2013 veronalaiseksi tuloksi, veronalaisen tulon lisäys verovuotta kohti olisi 1,8 miljoonaa euroa ja yhteisöveron lisäys vuosittain 468 000 euroa. Valtion osuus vuotuisesta yhteisöveron lisäyksestä olisi 357 000 euroa, kuntien 103 000 euroa ja seurakuntien 8 000 euroa.

4.4 Muut ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että yhtiön omien osakkeiden luovutuksesta saadut vastikkeet eivät olisi veronalaista tuloa ja vastaavasti omista osakkeista suoritettu määrä ei olisi vähennyskelpoista menoa. Nykyisin yhtiöt ovat harvoin luovuttaneet sellaisia hallussaan olevia omia osakkeita, joista syntyisi veronalaista myyntivoittoa. Tilanteet, joissa omien osakkeiden luovuttamisesta on syntynyt vähennyskelpoista luovutustappiota, ovat olleet yleisempiä, mutta niidenkin esiintyminen on jäänyt suhteellisen vähäiseksi. Tällaisten luovutusten määrää ei ole verohallinnossa tilastoitu, joten muutoksen tarkkaa vai-

kutusta verotuloihin ei pystytä esittämään. Kokonaistasolla se jäänee kuitenkin vähäiseksi.

Omista osakkeista suoritettu määrä on saatanut tulla vähennyskelpoiseksi silloin, kun yhtiö on luovuttanut ostamiaan omia osakkeita osakepalkitsemisjärjestelmiin liittyen. Tämän osalta esitykseen ehdotetaan erillistä säännöstä yhtiön julkisessa kaupankäynnissä hankkimista omista osakkeista suoritettaman määrän vähennyskelpoisuudesta tilanteessa, jossa osakkeet luovutetaan työsuhteen perusteella. Uusi säännös vaikuttaisi yhteisöveroa vähentävästi verrattuna ehdotettuun pääsäännön mukaiseen tilanteeseen, jossa omista osakkeista suoritettu määrä olisi vähennyskelpotonta. Ehdotuksen vaikutus verotuottoihin riippuu kuitenkin suuresti osakepalkitsemisjärjestelmien käyttöönnotosta sekä toteutuksen ajankohdasta, joten tarkkaa vaikutusta ei pystytä esittämään. Ehdotuksen vaikutukset verotuottoihin saattavat nousta vuositasolla suuruusluokaltaan kymmeniin miljooniin euroihin

Esitykseen sisältyy ehdotus liittymismaksujen verokohtelun muuttamisesta. Liittymismaksut, jotka eivät ole palautuskelpoisia, vaan ainoastaan siirtokelpoisia, olisivat saajalleen veronalaista tuloa ja maksajalleen vähennyskelpoista menoa. Liittymismaksuja perivät lähinnä energia- ja vesiyhtiöt, joten liittymismaksujen veronalaisuus vaikuttaa kohtuullisen harvoin yhtiöihin. Vaikutukset riippuvat myös siitä, miten suuri osa liittymismaksuista on pelkästään siirtokelpoisia. Liittymismaksun maksajan verotuksessa muutos lisäisi vähennyskelpoisten menojen määrää, mutta vaikutus jaksottuisi useammalle vuodelle riippuen liittymismaksun jaksottamisesta. Ehdotuksella on yhteisöveron määrään vain vähäinen vaikutus.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että kiinteät menot aktivoitaisiin hyödykkeen hankintamenoon myös silloin, kun verovelvollinen laatii IFRS-tilinpäätöksen. Kiinteiden menojen aktivointi hankintamenoon lisää IFRS-tilinpäätökseen siirryttäessä yhtiön verotettavaa tuloa, jos yhtiö ei ole aktivoinut kiinteitä menoja hankintamenoon aiemmin, ja sen vaikutus voi yksittäisen yhtiön kohdalla olla siirtymävaiheessa melko suuri. Kokonaistasolla vaikutus yhteisöverokertymään jää kui-

tenkin vähäiseksi. Lisäksi verovelvollinen saisi arvostaa vaihto-omaisuuden hankintamenoa alempaan nettorealisointi-arvoon, mikä puolestaan saattaa alentaa verotettavan tulon määrää. Myös tulon jaksottamista koskevaa säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että pitkäaikaishankkeesta kertyvän tulon jaksottaminen olisi yhdenmukaista verotuksessa ja kirjanpidossa myös silloin, kun verovelvollinen laatii IFRS-tilinpäätöksen. Näillä ehdotuksilla on yhteisöverokertymään vain vähäisiä vaikutuksia.

Esityksessä ehdotetaan yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden käytön sallimista yritysjärjestelyissä, kirjanpitosidonnaisuuden vaatimuksen poistamista liiketoimintasiirtoa koskevasta säännöksestä sekä tarkennusta jakautumista koskevaan säännökseen. Lisäksi selkeytetään käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden ja yhtiöosuuksien luovutuksista syntyneiden vähennyskelpoisten tappioiden vähentämisestä annettuja säännöksiä. Näillä ehdotuksilla ei olisi taloudellisia vaikutuksia. Esityksessä ehdotetaan myös, että vakuutusyhtiöiden sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten realisoitumattomat käyvän arvon muutokset säädettäisiin veronalaiseksi tuloksi ja vähennyskelpoiseksi menoksi. Koska edellä mainitut arvonmuutokset ovat tulleet verotuksen piiriin jo aiemmin sijoitusomaisuuden arvonkorotuksia koskevan lainsäädännön kautta, ehdotuksella ei olisi taloudellisia vaikutuksia.

5 Asian valmistelu

Valtiovarainministeriö asetti 19 päivänä toukokuuta 2005 työryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida, mitä muutostarpeita tilinpäätössääntelyn ja osakeyhtiölainsäädännön alalla tapahtuvasta kehityksestä aiheutuu yritysverotukseen. Erityisesti tuli tarkastella verotuksen ja kirjanpidon suhdetta, verotuksen poistojärjestelmään kohdistuvia muutospaineita, realisoitumattomien arvonnousujen ja alenemisten kohtelua verotuksessa sekä erilaisten varojenjakotapojen verokohtelua.

Työryhmän tuli ottaa huomioon kansainvälinen, erityisesti Euroopan yhteisön alueella tapahtuva kehitys toimeksiannon piiriin kuuluvissa asioissa. Työryhmän tuli lisäksi kiinnittää huomiota tuloverotukselle asetettuun tuottotavoitteeseen sekä hallinnollisiin näkökohtiin. Työryhmässä oli edustus valtiovarainministeriöstä, Rahoitustarkastuksesta, Konserniverokeskuksesta, Helsingin yliopistosta, Helsingin kauppakorkeakoulusta ja Turun yliopistosta.

Työryhmä kuuli valmistelun aikana kahdeksaa tahoa, jotka olivat Elinkeinoelämän keskusliitto ry, Keskuskauppakamari, KHT-yhdistys ry, Perheyritysten liitto ry, Suomen Pankkiyhdistys ry, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry, Suomen Yrittäjät ry sekä Veronmaksajain Keskusliitto ry. Työryhmä luovutti mietintönsä valtiovarainministeriölle 16 päivänä maaliskuuta 2006. Mietinnön luovuttamisen jälkeen siitä pyydettiin lausunnot keskeisiltä järjestöiltä, tutkimuslaitoksilta, ministeriöiltä sekä muilta viranomaisilta. Lausunnonantajia oli yhteensä 30.

Hallituksen esitys on valmisteltu pääosin työryhmän tekemien ehdotusten pohjalta valtiovarainministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunnot syksyllä 2007 ja kesällä 2008. Lausunnonantajia olivat oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Rahoitustarkastus, Vakuutusvalvontavirasto, Verohallitus, Konserniverokeskus, Elinkeinoelämän Keskusliitto ry, Eläkesäätiöyhdistys-ESY ry, Finanssialan Keskusliitto ry, Keskuskauppakamari, KHT-yhdistys ry, Perheyritysten liitto ry, Suomen Taloushallintoliitto ry, Suomen Veroasian-tuntijat ry, Suomen Yrittäjät ry, Työeläkevakuuttajat TELA ry sekä Veronmaksajain keskusliitto ry. Lausunnoissa esitettyjä näkemyksiä on otettu huomioon hallituksen esityksen valmistelussa.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Elinkeinotulon verottamisesta annettu laki

5 §. Pykälän 6 a kohta kumottaisiin ja pykälään lisättäisiin uusi 8—13 kohta, joista 9 kohta olisi nykyinen 6 a kohta muutettuna.

Pykälään lisättävässä uudessa 8 kohdassa säädettäisiin rahoitusvälineiden realisoitumattomien arvonnousujen lukemisesta veronalaiseksi tuloksi. Veronalaista tuloa olisivat kirjanpitolain 5 luvun 2 a §:ssä tarkoitettua kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvälineistä mainitun pykälän nojalla tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt realisoitumattomat arvonnousut. Veronalaista tuloa olisivat myös vastaavista rahoitusvälineistä kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt realisoitumattomat arvonnousut.

Edellä mainittuun ryhmään kuuluvat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat ja -velat sekä johdannaiset lukuun ottamatta suojausinstrumentiksi määriteltyjä ja IAS 39 -standardin suojauslaskennan soveltamisen ehdot täyttäviä johdannaisia. Suojaustarkoituksessa pidettäviä ja IAS 39 -standardin suojauslaskennan soveltamisen ehdot täyttäviä johdannaisia ei siten arvostettaisi tämän pykälän nojalla verotuksessa käypään arvoon, kuten ei suojauksen kohteena olevaa erääkään. Jos on kyse valuuttakurssi muutoksen suojaamisesta, elinkeinotoiminnasta johtuneen lainan tai saamisen valuuttakurssimuutos sekä sen suojaamiseen tarkoitettujen johdannaisen arvonnousu olisi veronalaista tuloa tai vähennyskelpoista menoa 26 §:ssä määritetyin edellytyksin.

Suojauslaskennan soveltaminen IFRS-tilinpäätöksessä edellyttää kappaleessa IAS 39.88 esitettyjen tiukkojen edellytysten täyttymistä muun muassa suojauksen dokumentaation osalta. Jos suojaus ei täytä suojauslaskennan edellytyksiä, suojausinstrumentina oleva johdannainen tulee arvostettavaksi käypään arvoon kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä johdannaisena. Tällöin johdannaisen realisoitumattomat arvonnousut

olisivat ehdotuksen mukaisesti veronalaista tuloa ja vähennyskelpoista menoa.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin rahoitusvälineisiin luokitellaan IAS 39 -standardissa rahoitusvaroihin tai -velkoihin kuuluva erä, joka on hankittu tai syntynyt pääasiallisena tarkoituksena myydä se tai ostaa se takaisin lyhyen ajan kuluessa tai joka on osa lyhyen aikavälin voiton tavoitteluun käytettyä sijoitussalkkua taikka muu kuin suojaustarkoituksessa pidetty johdannainen. Kirjanpitolain 5 luvun 2 a §:ssä tai sen nojalla annetussa rahoitusvälineiden arvostamista koskevassa kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksessa ei varsinaisesti määritellä kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusvälineitä. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvälineet jäävät kuitenkin jäljelle, kun käypään arvoon arvostettavista rahoitusvälineistä rajataan edellä mainitun asetuksen 3 §:n nojalla pois eräpäivään asti pidettävät sijoitukset sekä lainat ja saamiset. Edelleen käypään arvoon arvostettavista rahoitusvälineistä rajataan pois osuudet tytäryhtiö- ja yhteisyrityksissä sekä kirjanpitolvelvollisen oman pääoman ehdoin liikkeelle laskemat rahoitusvälineet. Rahoitusveloista käypään arvoon arvostetaan asetuksen 3 §:n mukaan rahoitusvälineet, jotka ovat rahoitusjohdannaisia tai osa kaupankäyntisalkkua. Asetuksen 7 §:n mukaan käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen arvonnousu merkitään käyvän arvon rahastoon, jos kyseessä ei ole kaupankäyntitarkoituksessa pidettävä rahoitusväline eikä johdannais-sopimus. Käypään arvoon arvostettaviksi rahoitusvälineiksi, joiden arvonnousut merkitään tulosvaikutteisesti, jää näin kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvälineet. Käytännössä kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden määritelmä on yhdenmukainen IAS 39 -standardin kanssa.

Pykälään lisättävä uusi 9 kohta olisi nykyinen 6 a kohta muutettuna siten, että luottolaitoksilla ja sijoituspalveluyrityksillä veronalaista tuloa olisivat käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvälineistä luottolaitoslain 151 §:n nojalla tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt realisoitumat-

tomat arvonnousut. Edellä mainitut realisoitumattomat arvonnousut olisivat veronalaista tuloa myös sellaisille luottolaitoslain 146 §:n 4 momentissa tarkoitetuille rahoituslaitoksille, jotka ovat velvollisia soveltamaan luottolaitoksia koskevia tilinpäätössäännöksiä.

Vastaavat arvonnousut olisivat luottolaitoksen veronalaista tuloa myös silloin, kun luottolaitos laatii tilinpäätöksensä IFRS-standardien mukaisesti. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden lisäksi verotuksessa otettaisiin huomioon käyvän arvon option nojalla käypään arvoon arvotettavien rahoitusvälineiden realisoitumattomat arvonnousut. Käyvän arvon option käyttäminen ei ole kuitenkaan mahdollista sijoituspalveluyrityksille eikä muille rahoituslaitoksille silloin, kun tilinpäätös laaditaan luottolaitoslain mukaan. Tältä osin käyvän arvon optio ei luonnollisesti tulisi otetuksi huomioon verotuksessakaan. Edellytyksenä realisoitumattomien arvonnousujen veronalaisuudelle olisi niiden merkitseminen tuloslaskelmaan.

Luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen veronalaista tuloa olisivat myös käyvän arvon suojauksesta aiheutuva suojauskohteen tai suojausinstrumentin realisoitumaton käyvän arvon nousu. Vastaavasti suojauskohteen ja suojausinstrumentin käyvän arvon lasku ehdotetaan otettavaksi huomioon vähennyskelpoisena eränä lain 8 §:n 1 momentin 2 b kohdassa. Käyvän arvon suojauksella tarkoitettaisiin IAS 39 -standardin suojauslaskennan soveltamisen ehdot täyttävää suojausta. Luottolaitosten kohdalla käyvän arvon suojaus otettaisiin näin aina huomioon verotuksessa toisin kuin muilla yrityksillä. Sen sijaan rahavirran suojauksesta tai ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojauksesta aiheutuneet realisoitumattomat arvonnousut eivät olisi luottolaitoksen veronalaista tuloa eivätkä realisoitumattomat arvonnousut vähennyskelpoisia menoja.

Käyvän arvon suojauksen huomioon ottaminen luottolaitoksen verotuksessa edellyttäisi, että sekä suojauskohte että suojausinstrumentti olisivat samalla verovelvollisella. Konsernin sisällä suojauksen järjestäminen vaihtelee, ja suojauskohte ja suojausinstrumentti saattavat olla eri konserniyhtiöiden ja siten eri verovelvollisten tilinpäätöksissä.

Koska verotus toimitetaan yhtiötasolla, eikä konsernitason, käyvän arvon suojausta ei voitaisi ottaa verotuksessa huomioon, jos suojauskohte ja -instrumentti ovat eri verovelvollisilla.

Uuteen 10 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi vakuutus- ja eläkelaitosten kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden kirjanpitoon tuotoksi kirjatut arvonnousut, jotka olisivat veronalaista tuloa. Säännös koskisi vakuutusyhtiölain 8 luvun 17 §:n, vakuutusyhdistyslain 10 luvun 5 c §:n 6 momentin, eläkesäätiölain 41 a §:n 4 momentin sekä vakuutuskassalain 74 b §:n 4 momentin nojalla tuloslaskelmaan tuotoksi merkittyjen, kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden realisoitumattomia arvonnousuja. Säännös koskisi näin vakuutusyhtiötä, vakuutusyhdistystä, kolmannen maan vakuutusyhtiön edustustoa, eläkesäätiötä, vakuutuskassaa, merimieseläkekassaa sekä maatalousyrittäjien eläkelaitosta.

Kohdan soveltamisalaan kuuluvilla, kaupankäyntitarkoituksessa pidettävillä rahoitusvälineillä tarkoitettaisiin vakuutusyhtiöiden verotuksessa vakuutusyhtiölain 8 luvun 17 §:ssä sekä Vakuutusvalvontaviraston antamassa määräyksessä Dnro 1/002/2008 kohdassa 6.5.2.1 tarkoitettuja kaupankäyntitarkoituksessa pidettyjä sijoituksia. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät sijoitukset määritellään samalla tavalla myös muita vakuutus- ja eläkelaitoksia koskevassa sääntelyssä. Suojaustarkoituksessa pidettyjen ja suojauslaskennan piirissä olevien johdannaisien ja suojauskohteiden realisoitumattomat arvonnousut eivät olisi vakuutus- ja eläkelaitoksen veronalaista tuloa lukuun ottamatta lain 26 §:ään ehdotettua muutosta, joka koskee suojautumista valuuttakurssimuutoksilta.

Tilinpäätökseen merkityt, kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden realisoitumattomat arvonnousut olisivat veronalaista tuloa myös silloin, kun vakuutus- tai eläkelaitos laatii IFRS-tilinpäätöksen.

Nykyisin voimassa oleva luottolaitosten kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden realisoitumattomien arvonnousujen veronalaisuutta koskeva säännös on ensisijainen option premion veronalaisuutta koskevaan säännökseen nähden. Lain 27 d §:n 4 momentin säännöstä ehdotetaan

muutettavaksi siten, että option preemion veronalaisuutta koskevia säännöksiä ei sovelleta siltä osin kuin ehdotetuista 5 §:n 8—10 ja 13 kohdan säännöksistä muuta johtuu.

Pykälään lisättäisiin uusi 11 kohta, jossa veronalaiseksi tuloksi säädettäisiin edellä 8—10 kohdassa tarkoitettujen rahoitusvälineiden käypään arvoon arvostamiseen siirtymäsiirryksessä omaan pääomaan merkitty arvonnousu. Siirtymähetken oikaisuerä olisi veronalaista tuloa nimenomaan niiden rahoitusvälineiden osalta, joiden realisoitumattomat arvonnousut olisivat ehdotuksen mukaan veronalaista tuloa. Siirtymävaiheessa omaan pääomaan merkittävä määrä merkitään useimmissa tapauksissa kertyneisiin voittovaroihin. Veronalaisuus ei kuitenkaan riippuisi siitä, mihin oman pääoman erään määrä on merkitty.

Lisäksi pykälään lisättäisiin uusi 12 kohta, jossa säädettäisiin veronalaiseksi tuloksi elinkeinotoiminnasta johtuvasta saamisesta ja velasta aiheutuneet indeksi- ja kurssivoitot sekä velkaa tai saamista valuuttakurssimuutoksilta suojaavan termiinisopimuksen tai vastaavan suojausinstrumentin arvonnousu. Realisoitumattoman arvonnousun jaksottamisesta säädettäisiin ehdotettavassa 26 §:ssä.

Pykälään lisättäisiin myös uusi 13 kohta. Sen mukaan vakuutusyhtiölain 8 luvun 19 §:ssä tarkoitettujen sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten tuloslaskelmaan tuotoksi merkitty realisoitumaton käyvän arvon nousu olisi veronalaista tuloa. Säännös koskisi sijoitussidonnaisia henkivakuutuksia ja eläkevakuutuksia myöntäviä vakuutusyhtiöitä sekä ulkomaisten yhtiöiden Suomessa olevia sivuliikkeitä.

Säännöstä sovellettaisiin niihin sijoituksiin, jotka voivat vakuutusyhtiölain 10 luvun 22 §:n mukaan olla sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena. Tällaisia sijoituksia ovat muun muassa 10 luvun 4 §:ssä mainitut joukkovelkakirjalainat ja muut raha- ja pääomamarkkinavälineet, velkasitoumuksiin perustuvat laina- ja muut saamiset, osakkeet ja muut tuotoltaan vaihtelevat omistusosuudet sekä pääomalainat ja muut sitoumukset, joilla on huonompi etuoikeus kuin yhtiön muilla sitoumuksilla. Sijoituksia ovat myös osuudet sijoitusrahastoissa ja kiinteistöt sekä lain 10 luvun 15 §:ssä mainitut johdannaiset. Lain

10 luvun 22 §:n mukaan sijoitussidonnaisen vakuutuksen vastuuvélka on katettava vähintään 95 prosenttisesti näiden vakuutusten arvonnekehityksen määrääviin sijoituskohteisiin kuuluvien varoin. Edellä mainitut omaisuususerät voivat kuulua sijoitussidonnaisten vakuutusten arvonnekehityksen määrääviin varoihin edellyttäen, että mainituille omaisuususerille voidaan jatkuvasti määrittää arvo ja että omaisuususerät voidaan muuttaa rahaksi vakuutuksen sopimusehtojen mukaisesti. Käytännössä esimerkiksi kiinteistöjä ei ole esiintynyt sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevissa sijoituksissa.

Koska vakuutusyhtiöt ovat käyttäneet harkinnanvaraista arvonnekorotusmekanismia sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten arvostamiseen, siirtymäsäännöstä ei tarvittaisi.

5 a §. Pykälään lisättäisiin uusi 2 kohta, jonka mukaan veronalaisena oikaisueränä pidettäisiin ehdotetun 17 §:n 3 kohdan nojalla vähennettyä arvonalentumistappiota vastaavaa määrää siltä osin, kuin arvonalentumistappio on palautettava tuloon kirjanpidossa. Siten veronalaisen oikaisuerän edellytyksiä arvioitaisiin verotuksessa samojen perusteiden mukaan kuin kirjanpidossa. Mahdollinen tappion peruuttamatta jättäminen kirjanpidossa silloin, kun edellytykset siihen ovat olemassa, ei estäisi veronalaisen tulon syntymistä.

Nykyinen 2 kohta siirtyisi 3 kohdaksi ja sitä muutettaisiin siten, että veronalainen oikaisuerä olisi myös vaihto-omaisuuden hankintamenosta 28 §:n 1 momentin nojalla tehtyä vähennystä vastaava määrä siltä osin kuin hyödykkeen kirjanpitolain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukainen nettorealisointiarvo ylittää sen jäljellä olevan hankintamenon.

Nykyiset 3 ja 4 kohta siirtyisivät muuttumattomina 4 ja 5 kohdiksi.

6 §. Pykälän 1 momentin 2 kohtaa muutettaisiin säätämällä osakeyhtiön omien osakkeiden luovutuksesta saamat vastikkeet verovapaaksi tuloksi. Osakeyhtiön omien osakkeiden luovutuksesta saamat vastikkeet rinnastettaisiin näin muihin yhteisön osakepääomana ja muuna pääomansijoituksena saamiin eriin. Yhtiön luovuttaessa omia osakkeitaan luovutushinta ei olisi veronalaista tuloa,

eikä omien osakkeiden luovutuksesta syntyisi yhtiölle veronalaista luovutusvoittoa tai vähennyskelpoista luovutustappiota. Uutta säännöstä sovellettaisiin riippumatta siitä, millä tavalla yhtiö on saanut omat osakkeet haltuunsa. Säännös koskisi näin ollen yhtiön vastiketta vastaan hankkimien osakkeiden sekä yhtiön itselleen maksuttomassa osakeannissa antamien osakkeiden luovuttamista.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaa muutettaisiin siten, että verovapaata tuloa olisivat ainoastaan sellaiset sähkö-, tele-, vesi-, viemäri- tai kaukolämpöverkkoa ylläpitävän yhteisön verkkoon liittymisestä perimät maksut, jotka palautetaan suorittajalle.

Pykälän 6 ja 7 kohdat siirtyisivät muuttamattomina 5 ja 6 kohdiksi.

6 b §. Pykälän 4 momenttia selkeytettäisiin muuttamalla säännöksen sanamuotoa niin, että sellaisten veronalaisten osakeluovutusten voittojen, joista yhteisön muiden kuin verovapaasti luovutettavien käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksesta syntynyt luovutustappio vähennetään, tulee olla käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutuksesta saatuja. Kyseessä olisi selkeyttävä muutos eikä sillä muutettaisi vallitsevaa oikeustilaa.

Pykälän 7 momenttia selkeytettäisiin muuttamalla säännöksen sanamuotoa niin, että lainkohdan konserniyhtiöiden määritelmässä viitataan kumotun osakeyhtiölain asemesta voimassa olevan osakeyhtiölain konsernin määritelmään.

8 §. Pykälän 1 momentin 2 a kohta siirrettäisiin muutettuna 2 b kohdaksi ja momenttiin lisättäisiin uusi 2 a, 2 c, 17 ja 18 kohta. Lisäksi 4 momentin sanamuotoa tarkennettaisiin.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 2 a kohta, jossa säädettäisiin rahoitusvälineiden realisoitumattomien arvonlaskujen vähennyskelpoisuudesta. Vähennyskelpoista menoa olisivat kansainvälisten tilinpäätösstandardien tai kirjanpitolain 5 luvun 2 a §:n nojalla tuloslaskelmaan kuluksi merkittyjen kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden realisoitumattomat arvonlaskut. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvarojen ja -velkojen piiri olisi sama kuin sovellettaessa edellä ehdotettua 5 §:n 8 kohtaa.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin kuuluvat myös muussa kuin suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaiset. Näiden ei-suojaavien johdannaisten realisoitumattomat arvonlaskut olisivat vähennyskelpoista menoa. Suojaustarkoituksessa pidettävien ja IAS 39 -standardin suojauslaskennan soveltamisen ehdot täyttävien johdannaisten tai suojauksen kohteena olevan erän realisoitumattomat arvonlaskut eivät olisi vähennyskelpoista menoa, ellei kyse ole valuuttakurssimuutoksen suojaamisesta, josta ehdotetaan säädettäväksi lain 26 §:ssä. Jos suojaus ei täytä suojauslaskennan edellytyksiä, suojausinstrumenttina oleva johdannainen tulee arvostettavaksi käypään arvoon kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä johdannaisena. Tällöin johdannaisten realisoitumattomat arvonlaskut olisivat vähennyskelpoista menoa.

Nykyinen 2 a kohta siirrettäisiin uudeksi 2 b kohdaksi ja siihen ehdotetaan vastaavaa muutosta kuin edellä 5 §:n 9 kohtaan. Luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen vähennyskelpoista menoa olisivat käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvälineistä luottolaitoslain 151 §:n nojalla tai kirjanpitolain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti tuloslaskelmaan kuluksi merkityt realisoitumattomat arvonlaskut. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden realisoitumattomien arvonlaskujen lisäksi vähennyskelpoista menoa olisivat käyvän arvon option perusteella käypään arvoon arvostettavien rahoitusvälineiden tuloslaskelmaan kuluksi merkityt realisoitumattomat arvonlaskut lukuun ottamatta sijoituspalveluyrityksiä ja muita rahoituslaitoksia silloin, kun ne laativat tilinpäätöksensä luottolaitoslain mukaan. Käyvän arvon option käyttäminen ei ole tilinpäätöksessä niille mahdollista.

Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kohdalla suojaustilanteet otettaisiin huomioon muita yrityksiä laajemmin. Niin sanottu käyvän arvon suojaus otettaisiin verotuksessa huomioon luottolaitosten kohdalla. Käyvän arvon suojaukseen osallistuvan, suojaustarkoituksessa pidetyn ja IAS 39 -standardin suojauslaskennan soveltamisen ehdot täyttävän johdannaisten tai suojauskohteena olevan

erän realisoitumaton arvonlasku olisi luotto-laitoksen ja sijoituspalveluyrityksen vähennyskelpoista menoa.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin myös uusi 2 c kohta, jossa säädettäisiin siitä, että vakuutus- ja eläkelaitosten tuloslaskelmaan kuuluksi merkittyjen kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden arvonlaskut olisivat vähennyskelpoista menoa. Säännös koskisi vakuutusyhtiölain 8 luvun 17 §:n, vakuutusyhdistyslain 10 luvun 5 c §:n 6 momentin, eläkesäätiölain 41 a §:n 4 momentin sekä vakuutuskassalain 74 b §:n 4 momentin nojalla tuloslaskelmaan kuuluksi merkittyjen kaupankäyntitarkoituksessa pidettyjen rahoitusvälineiden realisoitumattomia arvonlaskuja. Säännöksessä tarkoitettujen rahoitusvälineiden määritelmä olisi vastaava kuin edellä ehdotettu 5 §:n 10 kohdassa. Suojaustarkoituksessa pidettyjen ja suojauslaskennan piirissä olevien johdannaisten ja suojauskohteen realisoitumattomat arvonlaskut eivät olisi vakuutus- ja eläkelaitoksen vähennyskelpoista menoa lukuun ottamatta 26 §:ssä ehdotettua suojautumista valuuttakurssimuutoksilta.

Tilinpäätökseen merkityt, kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden realisoitumattomat arvonlaskut olisivat vähennyskelpoista menoa myös silloin, kun vakuutus- tai eläkelaitos laatii IFRS-tilinpäätöksen.

Vastaavasti kuin on esitetty 5 §:n 8—10 ja 13 kohdan osalta, option preemion verokohdetta koskevaa 27 d §:n säännöstä sovellettaisiin siltä osin kuin 8 §:n 1 momentin 2 a—2 c ja 17 kohdasta ei muuta johdu.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 17 kohta, jossa säädettäisiin vakuutusyhtiölain 8 luvun 19 §:ssä tarkoitettujen sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten arvonlaskujen vähennyskelpoisuudesta. Mainittujen sijoitusten tuloslaskelmaan kuuluksi merkityt realisoitumattomat arvonlaskut olisivat verotuksessa vähennyskelpoista menoa. Säännös koskisi sijoitussidonnaisia henkivakuutuksia ja vapaaehtoisia eläkevakuutuksia myöntäviä vakuutusyhtiöitä sekä ulkomaisten yhtiöiden Suomessa olevia sivuliikkeitä. Sijoitukset, joiden realisoitumattomia arvonlaskuja vähennyskelpoisuus koskisi, olisivat samat, joiden arvonnousut olisivat

veronalaista tuloa 5 §:n 13 kohdan mukaisesti.

Pykälän 1 momenttiin lisättävässä uudessa 18 kohdassa säädettäisiin rahoitusvälineiden käypään arvoon arvostamiseen siirtymisessä omaan pääomaan merkittävän arvonlaskun vähennyskelpoisuudesta. Säännös koskisi edellä 2 a—2 c kohdissa tarkoitettuja rahoitusvälineitä ja käyvän arvon suojausta.

Pykälän 4 momenttia selkeyttäisiin muuttamalla säännöksen sanamuotoa niin, että sellaisten veronalaisten osakeluovutusten voittojen tai yhtiöosuuden luovutusten voittojen, joista yhteisön käyttöomaisuuteen kuuluvan avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiöosuuden luovutuksesta syntynyt tappio vähennetään, tulee olla käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden tai käyttöomaisuuteen kuuluvan yhtiöosuuden luovutuksesta saatuja. Kyseessä olisi lain 6 b §:n 4 momentin muutosta vastaava selkeyttävä muutos eikä sillä muutettaisi vallitsevaa oikeustilaa.

14 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että hankintamenoon lisättäisiin hyödykkeen hankintamenoon kirjanpidossa luetut kiinteät menot ja korkomenot myös silloin, kun tilinpäätös on laadittu kirjanpitolaissa tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti. Ehdotus vastaisi nykyistä menettelyä silloin, kun hankintameno on luettu kiinteitä menoja tai korkomenoja kirjanpitolaian 4 luvun 5 §:n nojalla.

16 §. Pykälän 3 kohtaa muutettaisiin siten, että vain sellaisia sähkö-, tele-, vesi-, viemäri- tai kaukolämpöverkkoon liittymisestä suoritettuja maksuja, jotka palautetaan verovelvolliselle tämän luopuessa liittymismaksun tuottamasta edusta, ei pidettäisi tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä aiheutuneina menoina. Sellaiset maksut, joilla saadut edut verovelvollisella on oikeus siirtää kolmannelle henkilölle, katsottaisiin tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä aiheutuneiksi menoiksi, ja ne olisivat vähennyskelpoisia elinkeinoverolain menon vähennyskelpoisuutta koskevien yleisten säännösten mukaisesti. Menon vähentäminen poistoina tai kuluna on elinkeinoverolaissa sidottu menon vähentämiseen kirjanpidossa. Koska liittymismaksun suorittamiseen liittyy yleensä pitkäaikaiset tulonodotukset, liittymismaksu on aktivoita-

va kirjanpidossa. Jos liittymän voimassaoloaika on rajoittamaton, eikä liittymismaksun arvon voida katsoa alenevan ajan kuluessa, siitä ei tehdä kirjanpidossa suunnitelman mukaisia poistoja, vaan ainoastaan arvonalennuskirjauksia tarpeen vaatiessa. Aktivoitu liittymismaksu poistetaan kuitenkin kirjanpidossa vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan, jos liittymän voimassaoloaika on rajoittamaton tai arvonaleneminen on muuten ennakoitavissa. Liittymismaksun jaksottaminen verotuksessa noudattaisi maksun vähentämistä kirjanpidossa.

Pykälään lisättäisiin uusi 9 kohta, jossa säädettäisiin osakeyhtiön hankkimista omista osakkeista suorittaman määrän vähennyskelpottomuudesta. Ehdotus liittyy edellä 6 §:n 1 momentin 2 kohtaan ehdotettuun muutokseen, jonka mukaan osakeyhtiön omien osakkeiden luovutuksesta saamat vastikkeet eivät olisi veronalaista tuloa. Säännöstä ei kuitenkaan sovellettaisi luovutettaessa osakkeita työsuhteeseen perustuen siltä osin kuin uusi 18 §:n 3 momentti tulisi sovellettavaksi.

17 §. Pykälän johtolauseetta ja 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi ja pykälään lisättäisiin 3 kohta.

Johtolauseeseen lisättäisiin maininta siitä, että 2—3 kohdassa menetykset olisivat vähennyskelpoisia 16 §:ssä säädettyjen poikkeuksien lisäksi. Lain 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettuja konserniyhtiöiden välisistä saamisista aiheutuneet menetykset eivät siten olisi vähennyskelpoisia 17 §:n mukaan.

Pykälän 2 kohtaa muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin maininta 16 §:ssä säädettyistä poikkeuksista. Menetyksen vähennyskelpoisuuden rajoittamisesta siltä osin kuin on kyse 16 §:ssä säädettyistä konsernisaamisista, säädettäisiin pykälän johtolauseessa. Muutoksella ei ole vaikutusta kohdan soveltamiseen.

Pykälän 3 kohdassa säädettäisiin vakuutus- ja eläkelaitosten saamisen arvonalentumistappioiden vähennyskelpoisuudesta. Vähennyskelpoisia olisivat vakuutusmaksusaamisten tuloslaskelmaan kuluksi merkityt todennäköiset arvonalentumistappiot. Arvonalentumistappioilla tarkoitettaisiin sekä odotettavissa olevia että lopullisia arvonalentumistappioita. Vakuutus- ja eläkelaitoksen vakuutusmaksusaamisten toteutuneet luottotappiot

vähennettäisiin näin uuden 17 §:n 3 kohdan nojalla lain 17 §:n 2 kohdan sijaan.

Vakuutusmaksusaamisten arvonalentumistappioiden vähennyskelpoisuutta arvioitaisiin verotuksessa lähtökohtaisesti samoin perustein kuin kirjanpidossa. Vakuutusmaksusaamiset arvostetaan vakuutusyhtiölain 8 luvun 14 §:n mukaan tilinpäätöksessä nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon. Sama sääntely sisältyy vakuutusyhdistyslain 10 luvun 5 b §:ään, eläkesäätiölain 41 §:ään sekä vakuutuskassalain 74 a §:ään. Vakuutuslaitokset kirjaavat arvonalentumistappiot aina saamiskohtaisesti ja myös verotuksessa arvonalentumistappioiden vähennyskelpoisuuden perusteet todettaisiin saamiskohtaisesti. Arvonalentumistappioiden vähennyskelpoisuus verotuksessa edellyttäisi niiden vähentämistä tuloslaskelmassa. Säännös koskisi myös vakuutus- ja eläkelaitosta, joka laatii tilinpäätöksensä IFRS-standardien mukaan.

Vakuutus- ja eläkelaitoksilla tarkoitettaisiin vakuutusyhtiöitä, vakuutuskassaa, eläkesäätiötä, vakuutusyhdistystä, kolmannen maan vakuutusyhtiön sivuliikettä, merimieseläkettä sekä maatalousyrittäjien eläkelaitosta.

18 §. Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että elinkeinotoiminnasta johtuneesta velasta tai saamisesta aiheutuneiden indeksi- ja kurssitappioiden lisäksi vähennyskelpoisia menoja olisivat myös velkaa tai saamista valuuttakurssimuutoksilta suojaavan termiinisopimuksen tai vastaavan suojausinstrumentin arvonalentumistappioiden tuloslaskun jaksottamisesta säädettäisiin ehdotetussa 26 §:ssä.

Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin osakeyhtiön työsuhteeseen perustuen luovuttamista omista osakkeista suorittaman määrän vähennyskelpoisuudesta tiettyihin edellytyksiin.

Ehdotuksen mukaan vähennyskelpoisia olisi määrä, jonka osakeyhtiö on suorittanut työsuhteeseen perustuen luovuttamasta omasta osakkeesta vähennettynä osakkeen saajan merkintähinnalla, kun osake on hankittu arvopaperimarkkinalain 3 §:ssä tarkoitettussa julkisessa kaupankäynnissä tai sitä vastaavassa julkisessa kaupankäynnissä muualla kuin Suomessa. Julkisella kaupankäynnillä tarkoitetaan kaupankäyntiä arvopaperilla ar-

vopaperipörssin ylläpitämällä säännellyllä markkinalla.

Osakeyhtiölle vähennyskelpoista määrää rajoittaisi kuitenkin osakkeen käypä arvo osakkeen merkintä- tai antamishetkellä. Vähennyskelpoista olisi enintään osakkeiden käypää arvoa vastaava, osakeyhtiön osakkeista maksama määrä vähennettynä saajista mahdollisella merkintähinnalla. Osakkeista suoritettua määrää vähennysoikeuden kannalta merkitystä ei olisi sillä, luovutetaanko osakkeet työntekijöille suoraan vai optiojärjestelmän kautta. Vähennysoikeus koskisi vain kuitenkin osakkeista tosiasiaassa suoritettua määrää. Vähennysoikeus koskisi työntekijöille, johdolle sekä hallituksen jäsenille työ- tai palvelussuhteeseen perustuen annettuja osakkeita.

Ehdotettava säännös koskisi vain osakeyhtiön omista osakkeista suoritettua määrää vähennyskelpoisuutta tietyin edellytyksin. Kannustinjärjestelmä voidaan toteuttaa myös siten, että osakeyhtiö ostaa toisen konserniyhtiön, esimerkiksi emoyhtiön tai sisaryhtiön, osakkeita ja antaa niitä työntekijöilleen. Toisen yhtiön osakkeiden hankintameno olisi vähennyskelpoinen elinkeinoverolain yleisten säännösten mukaan lain 6 b §:ssä olevin rajoituksin.

19 §. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että verovuoden veronalaista tuottoa olisi myös IFRS-standardien mukaisesti tuloutetusta pitkäaikaishankkeesta tai palvelusta tilikauden tuotoksi merkitty tulo. Säännöstä sovellettaisiin näin myös palveluista saatuihin tuottoihin, jotka on jaksotettu valmistustasteen perusteella. Lisäksi viittaus kirjanpitolain 16 §:n 2 momenttiin muutettaisiin viittaukseksi kirjanpitolain 5 luvun 4 §:ään.

26 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että 1 momentissa säädettäisiin kurssitappioiden ja -voittojen jaksottamisesta. Elinkeinotoiminnasta johtuneista saamisista ja veloista johtuvat kurssitappiot vähennettäisiin sen verovuoden kuluna, jonka aikana ulkomaan rahan kurssi on muuttunut. Elinkeinotoiminnasta johtuneista saamisista ja veloista aiheutuvat kurssivoitot olisivat vastaavasti sen verovuoden veronalaista tuloa, jonka aikana ulkomaan rahan kurssi on muuttunut, mutta vain siltä osin kuin realisoitumaton kurssivoitto on merkitty tilinpäätökseen

tuotoksi. Sitomalla valuuttakurssivoiton veronalaisuus sen tulouttamiseen tilinpäätöksessä otettaisiin huomioon tilinpäätöksissä mahdollisesti esiintyvät erot.

Säännöstä sovellettaisiin vain sellaisiin saamisiin ja velkoihin, jotka eivät ole ehdotetussa 5 §:n 8—10 ja 13 kohdassa tarkoitettuja käypään arvoon verotuksessa arvostettavia rahoitusvälineitä. Viimeksi mainittujen rahoitusvälineiden valuuttakurssierot sisältyvät käyvän arvon muutokseen, joka olisi ehdotetun 5 §:n 8—10 ja 13 kohdan tai 8 §:n 1 momentin 2 a—2 c ja 17 kohdan mukaan veronalaista tuloa tai vähennyskelpoista menoa. Luottolaitoksia koskeva 5 §:n 9 kohta ja 8 §:n 1 momentin 2 b kohta pitävät sisällään myös käyvän arvon suojauksen. Luottolaitoksilla käyvän arvon suojauksesta aiheutuvat arvonnousut ja -laskut otettaisiin huomioon verotuksessa ehdotetun 5 §:n 9 kohdan ja 8 §:n 1 momentin 2 b kohdan nojalla.

Realisoitumattoman kurssivoiton ja -tappion ohella verotuksessa otettaisiin huomioon valuuttakurssimuutoksen suojaamisesta aiheutuva suojausinstrumentin arvonmuutos. Elinkeinotoiminnasta aiheutuvan velan tai saamisen suojaamiseen tarkoitettua suojausinstrumentin tuloslaskelmaan merkitty realisoitumaton arvonnousu olisi sen verovuoden veronalaista tuloa ja arvonlasku sen verovuoden vähennyskelpoista menoa, jolloin arvonmuutos on merkitty tuloslaskelmaan. Suojausinstrumentin realisoitumaton arvonmuutos olisi veronalaista tuloa ja vähennyskelpoista menoa vain silloin, kun suojauksen kohteena on elinkeinotoiminnasta johtuneen velan tai saamisen valuuttakurssimuutos. Edellytyksenä sille, että termiin tai muun vastaavan suojausinstrumentin realisoitumaton arvonmuutos katsottaisiin veronalaiseksi tuloksi tai vähennyskelpoiseksi menoksi, olisi arvonmuutoksen merkitsemisen tuloslaskelmaan. Suojausinstrumentin realisoitumaton arvonmuutos voitaisiin ottaa luonnollisesti verotuksessa huomioon vain silloin, kun sekä suojausinstrumentin arvonmuutos että suojattava valuuttakurssimuutos ovat saman verovelvollisen tilinpäätöksessä.

Jos verovelvollinen laatii IFRS-tilinpäätöksen tai käyttää kirjanpitolain 5 luvun 2 a §:n mahdollisuutta rahoitusvälineiden käypään arvoon arvostamiseen, verovel-

vollinen voi soveltaa suojaussuhteeseen suojauslaskentaa IAS 39 -standardin edellytysten täyttyessä. Jos kyseessä on käyvän arvon suojaus, suojauskohde ja suojausinstrumentti arvostetaan käypään arvoon eikä tällöin olla enää IAS 21 -standardin piirissä. Suojauskohteen realisoitumaton valuuttakurssimuutos sekä suojausinstrumentin arvonmuutos otettaisiin tällöin huomioon tässä pykälässä ehdotetuin edellytyksin.

Suojauslaskenta on kuitenkin IFRS-tilinpäätöksessä yritykselle vapaaehtoista, ja jos yritys ei sitä noudata, suojauskohteen valuuttakurssimuutokset merkitään tulosvaikutteisesti IAS 21 -standardin mukaan. Tilinpäätökseen merkitty elinkeinotoiminnasta johtuvan saamisen tai velan valuuttakurssimuutos olisi tällöin veronalaista tuloa tai vähennyskelpoista menoa 26 §:n mukaan. Suojaava instrumentti puolestaan arvostettaisiin tulosvaikutteisesti käypään arvoon, jolloin sen arvonmuutos otettaisiin verotuksessa huomioon ehdotettujen 5 §:n 8—10 ja 13 kohdan mukaan sekä 8 §:n 1 momentin 2 a—2 c ja 17 kohdan mukaan. Tässä tapauksessa suojausinstrumentin arvonmuutosta ei siis otettaisi huomioon ehdotetun 26 §:n nojalla, vaan edellä mainittujen rahoitusvälineiden arvostamista koskevien pykälien mukaan.

Jos verovelvollinen ei arvosta rahoitusvälineitä tilinpäätöksessä käypään arvoon, IAS 39:n mukainen suojauslaskenta ei tule sovellettavaksi. Velan tai saamisen valuuttakurssierot merkitään tilinpäätökseen kirjanpitolain 5 luvun 3 §:n mukaan. Lisäksi kirjanpitolautakunta on antanut 13 päivänä joulukuuta 2005 yleisohjeen ulkomaanrahan määräisten saamisen ja velkojen sekä muiden sitoumusten muuttamisesta euromääräiseksi. Yleisohjeen mukaan esimerkiksi termiinin realisoitumattomasta arvonnoususta merkitään tuloslaskelmaan pääsääntöisesti enintään määrä, joka vastaa suojauskohteesta kirjattua realisoitumatonta kurssitappiota. Tämän elinkeinotoiminnasta johtuvaa saamista tai velkaa suojaavan instrumentin tuotoksi merkitty arvonnousu olisi myös veronalaista tuloa. Vastaavasti tuloslaskelmaan kuluksi merkitty termiinin realisoitumaton arvonnousu olisi vähennyskelpoista menoa. Suojausinstrumentin realisoitumattoman arvonnousun huomioon ottamisen edellytykse-

nä verotuksessa olisi, että suojausinstrumentti on nimetty kirjanpidossa elinkeinotoimintaan liittyvän saamisen tai velan suojausinstrumentiksi. Kokonaisuutena tarkasteltuna veronalaista tuloa tai vähennyskelpoista menoa olisi tällöin velan tai saamisen valuuttakurssimuutos sekä suojausinstrumentin arvonmuutos siltä osin kuin nämä on merkitty tuloslaskelmaan tuotoksi tai kuluksi.

Indeksivoittojen ja -tappioiden jaksottamisesta ehdotetaan säädettäväksi 2 momentissa. Elinkeinotoiminnasta johtuneiden saamisen ja velkojen tuloslaskelmaan merkityt indeksitappiot olisivat sen verovuoden kulua ja indeksivoitot sen verovuoden tuottoa, jonka aikana hinta- tai kustannusindeksi taikka muu vertailuperuste on muuttunut. Indeksivoitoilla ja -tappioilla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä valuuttakurssiin rinnastettavalla tavalla indeksiin sidotuista saamisista tai veloista aiheutuvia voittoja ja tappioita. Indeksivoitoilla ei tässä tarkoitettaisi korkohyvitykseen tai muuhun vastaavanlaiseen pääomatuloon rinnastettavia indeksivoittoja.

Elinkeinoverolain 26 §:n realisoitumattomilla indeksivoitoilla ei tarkoitettaisi yrityksen indeksiin perustuvista sijoitustuotteista saamaa tuottoa. Esimerkiksi osakeindeksilainalle maksettava indeksihyvitys ei olisi yrityksen veronalaista tuloa 26 §:n mukaan, vaan elinkeinoverolain yleisten säännösten perusteella. Jos kyseessä on edellä ehdotetun 5 §:n 8—10 kohdassa tai 8 §:n 1 momentin 2 a—2 c kohdan tarkoitettu rahoitusväline, realisoitumattomat arvonnousut ja -laskut olisivat veronalaista tuloa ja vähennyskelpoista menoa. Vastaavasti indeksiin sidotun velan realisoitumattomalla indeksitappiolla ei tarkoitettaisi indeksihyvitystä, joka sijoittajalle joudutaan maksamaan. Maksettavan indeksihyvityksen vähennyskelpoisuus ei myöskään määräytyisi 26 §:n perusteella.

27 d §. Lain 27 d §:ssä säädetään option asettajan saaman premion veronalaisuudesta. Option asettajan sitouksestaan saama korvaus on sen verovuoden veronalaista tuloa, jona optio on asetettu. Kuitenkin enintään 18 kuukauden pituisen option asettajan saama premio on sen verovuoden tuottoa, jona sopimus suljetaan, toteutetaan tai raukeaa. Pykälän 4 momentin mukaan sitä sovelletaan vain siltä osin kuin momentissa maini-

tuista säännöksistä ei muuta johdu. Pykälän 4 momenttia muutettaisiin siten, että pykälää sovelletaan, jollei 5 §:n 8—10 ja 13 kohdassa, 8 §:n 1 momentin 2 a—2 c ja 17 kohdassa taikka 27 e §:ssä toisin säädetä.

27 e §. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että viittaus luottolaitosten rahoitusvälineiden realisoitumattomien arvonnousujen ja arvonlaskujen veronalaisuutta ja vähennyskelpoisuutta koskeviin 5 §:n 6 a kohtaan ja 8 §:n 1 momentin 2 a kohtaan muutettaisiin vastaamaan ehdotettua 5 §:n 9 kohtaa ja 8 §:n 1 momentin 2 b kohtaa. Lisäksi pykälään lisättäisiin viittaus muiden kuin luottolaitosten sekä vakuutus- ja eläkelaitosten rahoitusvälineiden arvostamista koskeviin 5 §:n 8 ja 10 kohtaan ja 8 §:n 1 momentin 2 a ja 2 c kohtaan sekä sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten realisoitumattomia arvonnousuja ja arvonlaskuja koskeviin 5 §:n 13 kohtaan ja 8 §:n 1 momentin 17 kohtaan.

Sekä rahoitusvälineiden että sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten käyvän arvon nousut olisivat sen verovuoden veronalaista tuloa ja arvonlaskut sen verovuoden vähennyskelpoista menoa, jonka aikana ne on merkitty tuloslaskelmaan tuotoiksi ja kuluiksi. Näiden rahoitusvälineiden ja sijoitusten poistamatta olevana hankintamenona verotuksessa pidetään omaisuuden alkuperäistä hankintamenoa lisättyinä ja vähennettynä edellä tarkoitetuilla verotuksessa tuotoiksi tai kuluiksi luetuilla määrillä.

27 f §. Lakiin lisättäisiin uusi 27 f §, jonka mukaan edellä 18 §:n 3 momentissa tarkoitettu osakkeista suoritettu määrä olisi vähennyskelpoista sinä verovuonna, jonka aikana työntekijä, johto tai hallituksen jäsen on merkinnyt tai saanut osakkeet. Tarkoituksena on, että osakkeista maksettu määrä olisi vähennyskelpoinen samana verovuonna kuin osake- tai optiojärjestelystä saatu etuus on saajan veronalaista tuloa.

28 §. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että vaihto-omaisuus voitaisiin arvostaa myös kirjanpitolain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitetuissa kansainvälisissä tilinpäätösstandardeissa tarkoitettuun nettorealisointiarvoon. Nettorealisointiarvon käyttäminen vaihto-omaisuuden arvostamistasona verotuksessa edellyttää sen käyttämistä myös kirjanpidos-

sa, mikä on mahdollista vain IFRS-tilinpäätöksen tekevälle verovelvolliselle.

Nettorealisointiarvo tarkoittaa kansainvälisissä tilinpäätösstandardeissa hyödykkeen arvioitua myyntihintaa, josta on vähennetty arvioidut hyödykkeen valmiiksi saattamisesta johtuvat menot sekä arvioidut myynnin toteuttamiseksi välttämättömät menot. Mainittujen arvioitujen menojen vähentäminen vaihto-omaisuuden arvostamisen yhteydessä merkitsisi poikkeusta menojen vähennyskelpoisuudelta yleensä edellytettyyn realisointiperiaatteeseen. Säännöstä on tarkasteltava nimenomaan vaihto-omaisuuden arvostamiseen liittyvänä säännöksenä, eikä se merkitse muutosta vastaisten menojen vähennyskelpoisuuteen yleensä.

46 §. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin maininta eläkelaitoksista. Pykälän 3 ja 4 momentti kumottaisiin. Eläke- ja vakuutuslaitokset siirtyisivät vähentämään vakuutusmaksusaamisten odotettavissa olevat luottotappiot ehdotetun 17 §:n 3 kohdan mukaisina arvonalentumistappioina.

Pykälän nojalla vähennettyjen luottotappiovarausten lukemisesta veronalaiseksi tuloksi sekä luottotappiovarausten enimmäismääristä siirtymäaikana säädettäisiin voimaantulosäännöksessä.

52 a §. Sulautumisen yhteydessä sulautuvan yhtiön osakkaat saavat vastikkeeksi omistamiensa osakkeiden suhteessa vastaanottavan yhtiön osakkeita. Pykälää muutettaisiin siten, että vastikkeeksi saatavat osakkeet voivat olla vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai yhtiön hallussa jo olevia omia osakkeita.

52 c §. Jakautumisen yhteydessä kokonaan tai osittain jakautuvan yhtiön osakkaat saavat vastikkeeksi omistamiensa osakkeiden suhteessa vastaanottavan yhtiön osakkeita. Pykälää muutettaisiin siten, että vastikkeeksi saatavat osakkeet voivat olla vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai yhtiön hallussa jo olevia vanhoja osakkeita.

Pykälän 1 momentissa määritellään kokonaisjakautuminen ja osittaisjakautuminen, jotka tulevat kyseeseen osakeyhtiön yhtiörakenteiden uudelleenjärjestelyissä. Lisäksi 1 momentissa säädetään edellytyksistä, jotka liittyvät jakautumisen yhteydessä saatuu-

vastikkeeseen. Säännöstä olisi sen muutetussa muodossa ollut mahdollista tulkita momentin teknisen asettelun vuoksi sen alkupe räisen ja tarkoitetun sisällön vastaisesti niin, että jakautumisvastiketta olisi edellytetty vain osittaisjakautumisen yhteydessä. Korkein hallinto-oikeus katsoi ratkaisussaan KHO 2008:65, että säännökseen sisältyvä jakautumisvastikkeen vaatimus koskee myös kokonaisjakautumista. Momentin kirjoitusasua ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi siten, että vastiketta koskevat edellytykset kohdistuisivat direktiivin edellyttämällä tavalla sekä kokonaisjakautumiseen että osittaisjakautumiseen.

52 d §. Liiketoimintasiirron yhteydessä siirtävän yhtiön osakkaat saavat vastikkeeksi omistamiensa osakkeiden suhteessa vastaanottavan yhtiön osakkeita. Pykälää muutettaisiin siten, että vastikkeeksi saatavat osakkeet voivat olla vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai yhtiön hallussa jo olevia vanhoja osakkeita.

Siirtävän yhtiön verotuksessa luovutetun omaisuuden veronalaiseksi luovutushinnaksi luettaisiin verotuksessa poistamatta oleva hankintamenon osa siinäkin tapauksessa, että varojen siirto ei tapahtuisi kirjanpidossa poistamatta olevista arvoista. Vastaanottava yhtiö ei kuitenkaan voisi verotuksessa vähentää enempää kuin jatkuvuusperiaatteen mukaan on mahdollista. Poistot ja muut kulut olisi vähennettävä samoista arvoista kuin ne olisi vähennetty jakautuneen yhtiön verotuksessa.

52 f §. Osakevaihdon yhteydessä hankittavan yhtiön osakkaat saavat vastikkeeksi omistamiensa osakkeiden suhteessa hankittavan yhtiön osakkeita. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että vastikkeeksi saatavat osakkeet voivat olla hankittavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai yhtiön hallussa jo olevia vanhoja osakkeita.

1.2 Tuloverolaki

45 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan osakeyhtiön verotuksessa luovutuksena ei pidettäisi sen hallussa olevien omien osakkeiden luovutusta. Omien osakkeiden luovutusta ei pidettäisi verotuksessa luovutuksena riippumatta siitä, onko osakkeet annettu yhtiölle maksuttomas-

sa annissa vai hankittu tai lunastettu osak kailta. Koska kyseessä ei verotuksessa olisi luovutus, luovutushinta ei olisi yhtiölle veronalaista tuloa eikä osakkeiden hankintahinta vähennyskelpoista menoa.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan ensi ti lassa.

Lakeja sovellettaisiin ensimmäisen kerran verovuodelta 2009 toimitettavassa verotuk sessa. Elinkeinoverolain yritysjärjestelyjä koskevia muutoksia sovellettaisiin sulautumiseen, kokonaisjakautumiseen ja osittaisja kautumiseen, jonka täytäntöönpano on merkitty kaupparekisteriin 1 päivänä tammikuuta 2009 tai sen jälkeen. Lakia sovellettaisiin lii ketoimintasiirtoon ja osakevaihtoon, joka on tapahtunut 1 päivänä tammikuuta 2009 tai sen jälkeen.

Voimaantulosäännöksessä säädettäisiin myös vakuutus- ja eläkelaitosten luottotap piovarausjärjestelmästä luopumisesta ja siirtymisestä vakuutusmaksusaamisten arvonalentumistappioiden suoraan vähentämi seen.

Vakuutus- ja eläkelaitoksen verovuoden 2009 vähennyskelpoista menoa olisi määrä, joka vastaa 17 §:n 3 kohdassa tarkoitettuihin vakuutusmaksusaamisiin liittyvää kirjanpi dossa vähennettyjen arvonalentumistappioiden kumulatiivista määrää 31 joulukuuta 2008.

Vakuutus- ja eläkelaitoksen veronalaiseksi tuloksi luettaisiin verovuonna 2009 lain 46 §:n nojalla ennen verovuotta 2009 vähen netyt, verotuksessa vielä tuloksi lukematta olevat luottotappiovaraukset. Verovelvollisen viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2010 esit tämästä vaatimuksesta luottotappiovaraukset luettaisiin kuitenkin yhtä suurina vuotuisina erinä verovuosien 2009—2013 veronalaiseksi tuloksi siltä osin kuin verovuonna 2009 ve ronalaiseksi tuloksi luettavien luottotap piovarausten määrä ylittää ehdotetun voi maantulosäännöksen 3 momentin perusteella vähennyskelpoisen määrän.

Vakuutus- ja eläkelaitosten luottotappiova rauksen enimmäismäärää koskevia säännök siä tulisi noudattaa myös siirtymäaikana. Lain 46 §:n 1 momentin nojalla vähennetty-

jen, verotuksessa vielä tuloksi lukematta olevien luottotappiovarausten yhteismäärä verovuoden lopussa ei saisi verovuosina 2009—2013 ylittää viittä prosenttia eläkelaitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä. Lain 46 §:n 3 momentin nojalla vähennettyjen, verotuksessa vielä tuloksi lukematta olevien luottotappiovarausten yhteismäärä verovuoden lopussa ei saisi verovuosina 2009—2013 ylittää yhtä prosenttia vakuutuslaitoksella verovuoden päättyessä olevien muiden saamisten kuin vakuutusmaksusaamisten yhteismäärästä. Lain 46 §:n 4 momentin nojalla vähennettyjen, verotuksessa vielä tuloksi lukematta olevien luottotappiovarausten yhteismäärä verovuoden lopussa ei saisi verovuosina 2009—2013 ylittää viittä prosenttia lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavalla vakuutuslaitoksella verovuoden päättyessä olevien muiden saamisten kuin vakuutusmaksusaamisten yhteismäärästä. Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutuslaitoksen vakuutusmaksusaamisten perusteella tekemien luottotappiovarausten

yhteismäärä ei saisi verovuosina 2009—2013 ylittää kahta prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien vakuutusmaksusaamisten yhteismäärästä.

Se osa luottotappiovarauksista, joka ylittää edellä tarkoitetut enimmäismäärät, luettaisiin sen verovuoden veronalaiseksi tuloksi, jona enimmäismäärä on ylitetty.

Ennen verovuotta 2009 tilinpäätökseen merkityt 5 §:n 8—10 kohdassa sekä 8 §:n 1 momentin 2 a—2 c kohdassa tarkoitettujen rahoitusvälineiden sekä käyvän arvon suojauksesta aiheutuneet arvonnousut ja arvonlaskut, jotka eivät ole olleet verotuksessa veronalaisia tuloja tai vähennyskelpoisia menoja, luettaisiin verovuoden 2009 veronalaisiksi tuloiksi ja vähennyskelpoisiksi menoiksi. Tarkoituksena on saattaa edellä mainittujen rahoitusvälineiden arvo verotuksessa vastaamaan kirjanpidon arvoa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan elinkeinotulon verottamisesta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annetun lain (360/1968) 46 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisena kuin niistä on 3 momentti laissa 152/1993 ja 4 momentti laissa 511/1998,

muutetaan 5 ja 5 a §, 6 §:n 1 momentti, 6 b §:n 4 ja 7 momentti, 8 §:n 1 momentin 2 a, 15 ja 16 kohta sekä 4 momentti, 14 §:n 1 momentti, 16 §:n 3 ja 8 kohta, 17 §, 18 §:n 1 momentin 3 kohta, 19 §:n 2 momentti, 26 §, 27 d §:n 4 momentti, 27 e §, 28 §:n 1 momentti, 46 §:n 1 momentti, 52 a §:n 1 kohta, 52 c §:n 1 momentti, 52 d §:n 1 ja 2 momentti sekä 52 f §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 5 § osaksi laeissa 1001/1977, 1539/1992, 1160/2002, 717/2004 ja 147/2007, 5 a §, 18 §:n 1 momentin 3 kohta ja 19 §:n 2 momentti mainitussa laissa 1539/1992, 6 §:n 1 momentti osaksi laeissa 130/1987, 661/1989, 1164/1990 ja 1224/1994 sekä mainituissa laeissa 1539/1992 ja 717/2004, 6 b §:n 4 ja 7 momentti mainitussa laissa 717/2004, 8 §:n 1 momentin 2 a kohta mainitussa laissa 147/2007, 15 ja 16 kohta mainitussa laissa 1539/1992 sekä 4 momentti mainitussa laissa 717/2004, 14 §:n 1 momentti mainitussa laissa 511/1998, 16 §:n 3 kohta mainitussa laissa 1164/1990 ja 16 §:n 8 kohta laissa 1134/2005, 17 § osaksi mainitussa laissa 717/2004, 26 § laissa 1094/1976, 27 d §:n 4 momentti mainitussa laissa 1160/2002, 27 e § laissa 1138/2005, 28 §:n 1 momentti laissa 1090/1978, 46 §:n 1 momentti mainitussa laissa 152/1993, 52 a §:n 1 kohta, 52 c §:n 1 momentti ja 52 f §:n 1 momentti laissa 1424/2006 sekä 52 d §:n 1 momentti viimeksi mainitussa laissa ja 52 d §:n 2 momentti laissa 1733/1995, sekä

lisätään 8 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 321/1997 ja 1168/2000 sekä mainituissa laeissa 1001/1977, 661/1989, 1539/1992, 511/1998, 717/2004 ja 147/2007, uusi 2 b, 2 c, 17 ja 18 kohta, 16 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 859/1981 ja mainituissa laeissa 1164/1990, 717/2004 ja 1134/2005, uusi 9 kohta, 18 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 71/1983 sekä mainituissa laeissa 1539/1992 ja 717/2004, uusi 3 momentti sekä lakiin uusi 27 f § seuraavasti:

5 §

Edellä 4 §:ssä tarkoitettuja veronalaisia elinkeinotuloja ovat muun ohessa:

1) vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuudesta sekä muista elinkeinossa käytetyistä aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä saadut luovutushinnat ja muut vastikkeet 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyin poikkeuksin;

2) elinkeinotoimintana harjoitetusta vuokraamisesta, työn tai palveluksen suorittamisesta ynnä muusta sellaisesta saadut korvaukset;

3) elinkeinon kuuluvan omaisuuden tuottamat osingot, korot ja muut tulot siten kuin 6 a §:ssä säädetään;

4) liikkeen tai ammatin taikka siihen kuuluvan omaisuuden, oikeuden tai etuuden vuokraamisesta saadut korvaukset;

5) rahoitusomaisuudesta saadut voitot;

6) vakuutusyhtiöiden, vakuutusyhdistysten, vakuutuskassojen ja muiden niihin rinnastettavien vakuutuslaitosten sekä eläkesäätiöiden kirjanpidossaan tekemä sijoitusomaisuuden arvonkorotus;

7) puutavaran sekä runkopuun hakkuu-oikeuden luovutuksesta saatu tulo;

8) kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvälineistä kirjanpitolain (1336/1997) 5 luvun 2 a §:n tai mainitun lain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilin-

päätösstandardien nojalla tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt arvonnousut;

9) luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (121/2007) tarkoitetun luottolaitoksen, sijoituspalveluyrityksen sekä sellaisen rahoituslaitoksen, johon sovelletaan luottolaitoksen tilinpäätöstä koskevaa lainsäädäntöä, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvälineistä ja käyvän arvon suojauksesta luottolaitostoiminnasta annetun lain 151 §:n tai kirjanpitolain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt arvonnousut;

10) vakuutus- ja eläkelaitoksen kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvälineistä vakuutus- ja eläkelaitoksia koskevan lainsäädännön nojalla tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt arvonnousut;

11) edellä 8—10 kohdassa tarkoitetuista rahoitusvälineistä sekä käyvän arvon suojauksesta käypään arvoon arvostamiseen siirryttäessä tilinpäätöksessä omaan pääomaan merkitty arvonnousu;

12) elinkeinotoiminnasta johtuneesta saamisesta tai velasta aiheutuneet indeksi- ja kurssivoitot sekä velkaa tai saamista valuuttakurssimuutoksilta suojaavan termiinisopimuksen tai vastaavan suojausinstrumentin arvonnousut;

13) vakuutusyhtiölain (521/2008) 8 luvun 19 §:ssä tarkoitettujen sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt arvonnousut.

5 a §

Veronalaisia ovat myös seuraavat oikaisuerät:

1) rahoitusomaisuudesta 17 §:n 2 kohdan nojalla tehtyä vähennystä vastaava määrä, siltä osin kuin omaisuuden käypä arvo verovuoden päättyessä on sen vähentämättä olevaa arvoa suurempi;

2) vakuutusmaksusaamisista 17 §:n 3 kohdan nojalla vähennettyä arvonalentumistappiota vastaava määrä siltä osin kuin arvonalentumistappio on palautettava tuloon kirjanpidossa vakuutus- ja eläkelaitoksia koskevan lainsäädännön nojalla;

3) vaihto-omaisuuden hankintamenosta 28 §:n 1 momentin nojalla tehtyä vähennystä vastaava määrä, siltä osin kuin hyödykkeen

todennäköinen hankintameno, luovutushinta tai kirjanpitolain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukainen nettorealisointiarvo verovuoden päättyessä ylittää sen jäljellä olevan hankintamenon;

4) sijoitusomaisuuden hankintamenosta 29 §:n 1 momentin nojalla tehtyä vähennystä vastaava määrä, siltä osin kuin hyödykkeen todennäköinen hankintameno tai luovutushinta verovuoden päättyessä ylittää sen jäljellä olevan hankintamenon;

5) käyttöomaisuuden hankintamenosta 42 §:n 1 momentin nojalla tehtyä poistoa vastaava määrä, siltä osin kuin omaisuuden käypä arvo verovuoden päättyessä on sen poistamatta olevaa hankintamenoa olennaisesti suurempi.

6 §

Veronalaista tuloa eivät ole:

1) muun kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittavan osakeyhtiön tai osuuskunnan sekä säästöpankin ja keskinäisen vakuutusyhtiön saamat käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutushinnat siten kuin 6 b §:ssä säädetään;

2) yhteisön osake- tai osuuspääomana ja muuna pääomansijoituksena saamat erät, mukaan lukien osakeyhtiön omien osakkeiden luovutuksesta saamat vastikkeet;

3) sähkö-, tele-, vesi-, viemäri- tai kaukolämpöverkkoa ylläpitävän yhteisön verkkoon liittymisestä perimät maksut, jotka palautetaan suorittajalle;

4) erillisenä verovelvollisena verotettavasta kuolinpesästä saatu osuus kuolinpesän tulosta eikä yhtymän osakkaan hänen veronlaiseksi tulokseen katsotun tulo-osuuden lisäksi sama voitto-osuus yhtymästä eikä myöskään tulo, jonka ulkomaisen kuolinpesän Suomessa asuva osakas on saanut osuutena kuolinpesän tulosta siltä osin kuin kuolinpesä on velvollinen suorittamaan mainitusta tulosta veroa täällä;

5) kotimaiselle elokuvatuottajalle valtion tai Suomen elokuvasäätiön varoista myönnetty tuotantotuki;

6) asumisoikeusasunnoista annetussa laissa (650/1990) tarkoitettu asumisoikeusmaksu.

6 b §

Käyttöomaisuuteen kuuluvien muiden kuin verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutuksesta syntynyt tappio on vähennyskelpoinen vain käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutuksesta saaduista veronalaisista voitoista verovuonna ja viitenä sitä seuraavana vuonna. Rajoitus ei kuitenkaan koske 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen yhtiöiden osakkeiden luovutuksesta syntyneiden tappioiden vähentämistä.

Konserniyhtiöillä tarkoitetaan tässä pykälässä osakeyhtiölain (624/2006) 8 luvun 12 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluvia yhtiöitä tai sellaisia yhtiöitä, joissa kaikissa yhdellä tai useammalla luonnollisella henkilöllä, oikeushenkilöllä tai näillä yhdessä on osakeyhtiölain 8 luvun 12 §:ssä tarkoitettua määräsvaltaa vastaava määräsvalta.

8 §

Edellä 7 §:ssä tarkoitettuja vähennyskelpoisia menoja ovat muun ohessa:

2 a) kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvälineistä kirjanpitolain 5 luvun 2 a §:n tai mainitun lain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla tuloslaskelmaan kuluksi merkityt arvonlaskut;

2 b) luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettun luottolaitoksen, sijoituspalveluyrityksen sekä sellaisen rahoituslaitoksen, johon sovelletaan luottolaitoksen tilinpäätöstä koskevaa lainsäädäntöä, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvälineistä ja käyvän arvon suojauksesta luottolaitostoiminnasta annetun lain 151 §:n tai kirjanpitolain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla tuloslaskelmaan kuluksi merkityt arvonlaskut;

2 c) vakuutus- ja eläkelaitoksen kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvälineistä vakuutus- ja eläkelaitoksia koskevan lainsäädännön nojalla tuloslaskelmaan kuluksi merkityt arvonlaskut;

15) kiinteistöverolain (654/1992) nojalla suoritettava kiinteistövero siltä osin kuin se

kohdistuu elinkeinotoiminnan käytössä olevaan kiinteistöön;

16) metsän uudistamiseen sekä puun kasvatukseen ja korjuuseen liittyvät menot;

17) vakuutusyhtiölain 8 luvun 19 §:ssä tarkoitettujen sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten tuloslaskelmaan kuluksi merkityt arvonlaskut;

18) edellä 2 a—2 c kohdassa tarkoitetuista rahoitusvälineistä sekä käyvän arvon suojauksesta käypään arvoon arvostamiseen siirryttäessä tilinpäätöksessä omaan pääomaan merkitty arvonlasku.

Edellä 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun yhteisön käyttöomaisuuteen kuuluvan avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiöosuuden hankintameno on yhtiöosuuden luovutushinnan ylittävältä osalta vähennyskelpoinen vain yhteisön saamista veronalaisista käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden tai yhtiöosuuden luovutusvoitoista verovuonna tai viitenä sitä seuraavana verovuonna.

14 §

Vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuuden hankintameno on hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta johtuneiden muuttuvien menojen määrä. Hankintamenoon luetaan lisäksi kirjanpitolain 4 luvun 5 §:n tai mainitun lain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla hyödykkeen hankintamenoon kirjanpidossa luetut kiinteät menot ja korkomenot.

16 §

Tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita menoja eivät ole:

3) sähkö-, tele-, vesi-, viemäri- tai kaukolämpöverkkoon liittymisestä suoritettut maksut, jotka palautetaan verovelvolliselle tämän luopuessa liittymismaksun tuottamasta edusta;

8) lahjukset eivätkä lahjusten luonteiset edut;

9) osakeyhtiön omista osakkeista suorittama määrä, ellei 18 §:n 3 momentissa toisin säädetä.

17 §

Edellä 7 §:ssä tarkoitettuja vähennyskelpoisia menetyksiä ovat, kohdan 2—3 osalta 16 §:ssä säädetyn poikkeuksin, muun ohessa:

1) rahoitusomaisuuteen kohdistuvasta kalluksesta, varkaudesta tai muusta rikoksesta johtuneet menetykset;

2) myyntisaamisten arvonalenemiset sekä muun rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset;

3) vakuutus- ja eläkelaitosten vakuutusmaksusaamisista vakuutus- ja eläkelaitoksia koskevan lainsäädännön nojalla tuloslaskelmaan kuluksi merkityt arvonalentumistappiot sekä muiden saamisten lopullisiksi todetut arvonalenemiset.

18 §

Vähennyskelpoisia ovat myös:

3) elinkeinotoiminnasta johtuneesta velasta tai saamisesta aiheutuneet indeksi- ja kurssitappiot sekä velkaa tai saamista valuuttakurssimuutoksilta suojaavan termiinisopimuksen tai vastaavan suojausinstrumentin arvonalaskut;

Vähennyskelpoista on 16 §:n 9 kohdasta poiketen osakeyhtiön työsuhteen perusteella luovuttamista omista osakkeista suorittama määrä, kuitenkin enintään osakkeiden antamis- tai merkintähetken käypä arvo, vähennettynä osakkeen saajan suorittamalla merkintähinnalla, jos osakeyhtiö on hankkinut osakkeet arvopaperimarkkinalain 3 §:ssä tarkoitetussa julkisessa kaupankäynnissä tai sitä vastaavassa julkisessa kaupankäynnissä muualla kuin Suomessa.

19 §

Jos verovelvollinen on tilinpäätöksessään merkinnyt pitkän valmistusajan vaativasta tuotteesta syntyvän tulon tuotoksi kirjanpitolain 5 luvun 4 §:n tai kirjanpitolain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti valmistusasteen perusteella, edellä tarkoitettu tulo luetaan verovuoden tuotoksi.

26 §

Elinkeinotoiminnasta johtuneiden velkojen ja saamisten, lukuun ottamatta tämän lain 5 §:n 8—10 ja 13 kohdassa tarkoitettuja käypään arvoon arvostettavia rahoitusvälineitä, tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt kurssivoitot ovat sen verovuoden tuottoa ja kurssitappiot sen verovuoden kuluja, jonka aikana ulkomaanrahan kurssi on muuttunut. Jos edellä tarkoitettua velkaa tai saamista suojaa valuuttakurssimuutoksilta termiinisopimus tai muu vastaava suojausinstrumentti, suojausinstrumentin realisoitumaton arvonnousu on sen verovuoden tuottoa ja arvonalasku sen verovuoden kuluja, jonka aikana se on merkitty tuloslaskelmaan tuotoksi tai kuluksi.

Elinkeinotoiminnasta johtuneiden velkojen ja saamisten tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt indeksivoitot ovat sen verovuoden tuottoa ja indeksitappiot sen verovuoden kuluja, jonka aikana hinta- tai kustannusindeksi taikka muu vertailuperuste on muuttunut.

27 d §

Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan, jollei 5 §:n 8—10 ja 13 kohdassa, 8 §:n 1 momentin 2 a—2 c ja 17 kohdassa taikka 27 e §:ssä toisin säädetä.

27 e §

Edellä 5 §:n 8—10 ja 13 kohdassa sekä 8 §:n 1 momentin 2 a—2 c ja 17 kohdassa tarkoitetut rahoitusvälineiden ja sijoitusten arvonnousut ovat sen verovuoden veronalaisista tulosta ja arvonalaskut sen verovuoden vähennyskelpoista menoja, jonka aikana ne on merkitty tuloslaskelmaan tuotoiksi ja kuluiksi. Edellä mainittujen rahoitusvälineiden ja sijoitusten verotuksessa poistamatta olevana hankintamenona pidetään omaisuuden alkuperäistä hankintamenoa lisättynä ja vähennettynä edellä tarkoitetuilla verotuksessa tuotoiksi tai kuluiksi luetuilla määrillä.

27 f §

Edellä 18 §:n 3 momentissa tarkoitettu omista osakkeista suoritettu määrä on vähennyskelpoista sinä verovuonna, jonka aikana työsuhteen perusteella annettavat osakkeet merkitään tai annetaan.

28 §

Vaihto-omaisuuden hankintameno on sen verovuoden kulua, jona vaihto-omaisuus on luovutettu, kulutettu tai menetetty. Verovelvollisella verovuoden päättyessä olevan vaihto-omaisuuden hankintamenosta on verovuoden kulua kuitenkin se osa, joka ylittää vastaavan vaihto-omaisuuden hankintaan verovuoden päättyessä todennäköisesti tarvittavan hankintamenon tai siitä samana ajankohdana todennäköisesti saatavan luovutushinnan taikka kirjanpitolain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitetuissa kansainvälisissä tilinpäätösstandardeissa tarkoitettun nettorealisointi-arvon.

46 §

Talletuspankki sekä luottolaitos saa vähentää verovuonna tehdyn luottotappiovarauksen, jonka määrä on enintään 0,6 prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä; verovuonna ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä ei saa kuitenkaan ylittää 5 prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä. Jos talletuspankki on liikepankkilain (1269/90), säästöpankkilain (1270/90) tai osuuspankkilain (1271/90) nojalla taikka luottolaitos on rahoitustoimintalain (1544/91) nojalla siirtänyt luottotappiovarauksiaan vararahastoon, sen verovuonna ja aikaisemmin tekemien purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä ei saa ylittää edellä tarkoitettua luottotappiovarausten enimmäismäärää vähennettynä vararahastoon tehdyllä siirrolla.

52 a §

Sulautumisella tarkoitetaan järjestelyä, jossa:

1) yksi tai useampi osakeyhtiö (*sulautuva yhtiö*) purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varansa ja velkansa toiselle osakeyhtiölle (*vastaanottava yhtiö*) ja jossa sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita; vastike saa olla myös rahaa, kuitenkin enintään kymmenen prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden yhteenlas-

ketusta nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa; tai

52 c §

Jakautumisella tarkoitetaan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua järjestelyä, jossa jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa kunkin vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita; vastike saa olla myös rahaa, kuitenkin enintään kymmenen prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta yhtiön maksettua osakepääomaa ja jossa:

1) osakeyhtiö purkautuu selvitysmenettelyttä siten, että kaikki sen varat ja velat siirtyvät kahdelle tai useammalle osakeyhtiölle (*kokonaisjakautuminen*); tai

2) osakeyhtiö selvitysmenettelyttä siirtää, ilman että se purkautuu, yhden tai useamman liiketoimintakokonaisuutensa sellaisenaan yhdelle tai useammalle osakeyhtiölle ja jättää vähintään yhden liiketoimintakokonaisuuden siirtävään yhtiöön (*osittaisjakautuminen*).

52 d §

Liiketoimintasiirrolla tarkoitetaan järjestelyä, jossa osakeyhtiö (*siirtävä yhtiö*) luovuttaa joko kaikki taikka yhteen tai useampaan liiketoimintakokonaisuuteensa kohdistuvat varat, siirtyviin varoihin kohdistuvat velat ja siirtyvään toimintaan kohdistuvat varaukset siirtyvää toimintaa jatkavalle osakeyhtiölle (*vastaanottava yhtiö*) saaden vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita.

Siirtävän yhtiön verotuksessa luetaan luovutetun omaisuuden veronalaiseksi luovutus hinnaksi omaisuuden verotuksessa poistamatta oleva hankintamenon osa.

52 f §

Osakevaihdolla tarkoitetaan järjestelyä, jossa osakeyhtiö hankkii sellaisen osuuden toisen osakeyhtiön osakkeista, että sen omis-

tamat osakkeet tuottavat enemmän kuin puolet toisen yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä, tai, jos osakeyhtiöllä jo on enemmän kuin puolet äänimäärästä, hankkii lisää tämän yhtiön osakkeita ja antaa vastikkeena toisen yhtiön osakkeenomistajille liikkeeseen laskemiaan uusia osakkeitaan tai hallussaan olevia omia osakkeitaan. Vastike saa olla myös rahaa, ei kuitenkaan enempää kuin kymmenen prosenttia vastikkeena annettujen osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaan osuudesta maksettua osakepääomaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2009 toimitettavassa verotuksessa. Lakia sovelletaan sulautumiseen, kokonaisjakautumiseen ja osittaisjakautumiseen, jonka täytäntöönpano on merkitty kaupparekisteriin 1 päivänä tammikuuta 2009 tai sen jälkeen. Lakia sovelletaan liiketoimintasiirtoon ja osakevaihtoon, joka on tapahtunut 1 päivänä tammikuuta 2009 tai sen jälkeen.

Vakuutus- ja eläkelaitoksen verovuoden 2009 vähennyskelpoista menoa on määrä, joka vastaa 17 §:n 3 kohdassa tarkoitettuihin vakuutusmaksusääntöihin liittyvää kirjanpidossa vähennettyjen arvon alentumistappioiden kumulatiivista määrää 31 joulukuuta 2008.

Vakuutus- ja eläkelaitoksen veronalaiseksi tuloksi verovuonna 2009 luetaan 46 §:n nojalla ennen verovuotta 2009 vähennetyt, verotuksessa vielä tuloksi lukematta olevat luottotappiovaraukset.

Verovelvollisen viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2010 esittämästä vaatimuksesta edellä 4 momentissa tarkoitettujen luottotappiovaraukset luetaan kuitenkin yhtä suurina vuotuisina erinä verovuosien 2009—2013 veronalaiseksi tuloksi siltä osin kuin verovuonna 2009 veronalaiseksi tuloksi luettavien luottotappiovarausten määrä ylittää tämän

pykälän 3 momentin perusteella vähennyskelpoisen määrän.

Lain 46 §:n 1 momentin nojalla vähennettyjen, verotuksessa vielä tuloksi lukematta olevien luottotappiovarausten yhteismäärä verovuoden lopussa ei saa verovuosina 2009—2013 ylittää viittä prosenttia eläkelaitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä.

Lain 46 §:n 3 momentin nojalla vähennettyjen, verotuksessa vielä tuloksi lukematta olevien luottotappiovarausten yhteismäärä verovuoden lopussa ei saa verovuosina 2009—2013 ylittää yhtä prosenttia vakuutuslaitoksella verovuoden päättyessä olevien muiden saamisten kuin vakuutusmaksusaamisten yhteismäärästä.

Lain 46 §:n 4 momentin nojalla vähennettyjen, verotuksessa vielä tuloksi lukematta olevien luottotappiovarausten yhteismäärä verovuoden lopussa ei saa verovuosina 2009—2013 ylittää viittä prosenttia lakisäänteistä eläkevakuutusta harjoittavalla vakuutuslaitoksella verovuoden päättyessä olevien muiden saamisten kuin vakuutusmaksusaamisten yhteismäärästä. Mainitun laitoksen vakuutusmaksusaamisten perusteella tekemien luottotappiovarausten yhteismäärä ei saa ylittää kahta prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien vakuutusmaksusaamisten yhteismäärästä.

Se osa luottotappiovarauksista, joka ylittää edellä 6—8 momentissa tarkoitettua enimmäismäärän, luetaan sen verovuoden veronalaiseksi tuloksi, jona enimmäismäärä on ylitetty.

Ennen verovuotta 2009 tilinpäätökseen merkityt, 5 §:n 8—10 kohdassa sekä 8 §:n 1 momentin 2 a—2 c kohdassa tarkoitettujen rahoitusvälineiden sekä käyvän arvon suojauksesta aiheutuneet arvonnousut ja arvonalaskut, jotka eivät ole olleet verotuksessa veronalaisia tuloja tai vähennyskelpoisia menoja, luetaan verovuoden 2009 veronalaisiksi tuloiksi ja vähennyskelpoisiksi menoiksi.

2.

Laki**tuloverolain 45 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 45 §:ään, sellaisena
kuin se on osaksi laeissa 980/1999 ja 1136/2005, uusi 4 momentti seuraavasti:

45 §

Luovutusvoiton veronalaisuus

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta
20 _____.

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran
vuodelta 2009 toimitettavassa verotuksessa.

Luovutuksena ei pidetä osakeyhtiön vero-
tuksessa sen hallussa olevien omien osakkei-
den luovutusta.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2008

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**

Valtiovarainministeri *Jyrki Katainen*

1.

Laki**elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan elinkeinotulon verottamisesta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annetun lain (360/1968) 46 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisena kuin niistä on 3 momentti laissa 152/1993 ja 4 momentti laissa 511/1998,

muutetaan 5 ja 5 a §, 6 §:n 1 momentti, 6 b §:n 4 ja 7 momentti, 8 §:n 1 momentin 2 a, 15 ja 16 kohta sekä 4 momentti, 14 §:n 1 momentti, 16 §:n 3 ja 8 kohta, 17 §, 18 §:n 1 momentin 3 kohta, 19 §:n 2 momentti, 26 §, 27 d §:n 4 momentti, 27 e §, 28 §:n 1 momentti, 46 §:n 1 momentti, 52 a §:n 1 kohta, 52 c §:n 1 momentti, 52 d §:n 1 ja 2 momentti sekä 52 f §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 5 § osaksi laeissa 1001/1977, 1539/1992, 1160/2002, 717/2004 ja 147/2007, 5 a §, 18 §:n 1 momentin 3 kohta ja 19 §:n 2 momentti mainitussa laissa 1539/1992, 6 §:n 1 momentti osaksi laeissa 130/1987, 661/1989, 1164/1990 ja 1224/1994 sekä mainituissa laeissa 1539/1992 ja 717/2004, 6 b §:n 4 ja 7 momentti mainitussa laissa 717/2004, 8 §:n 1 momentin 2 a kohta mainitussa laissa 147/2007, 15 ja 16 kohta mainitussa laissa 1539/1992 sekä 4 momentti mainitussa laissa 717/2004, 14 §:n 1 momentti mainitussa laissa 511/1998, 16 §:n 3 kohta mainitussa laissa 1164/1990 ja 16 §:n 8 kohta laissa 1134/2005, 17 § osaksi mainitussa laissa 717/2004, 26 § laissa 1094/1976, 27 d §:n 4 momentti mainitussa laissa 1160/2002, 27 e § laissa 1138/2005, 28 §:n 1 momentti laissa 1090/1978, 46 §:n 1 momentti mainitussa laissa 152/1993, 52 a §:n 1 kohta, 52 c §:n 1 momentti ja 52 f §:n 1 momentti laissa 1424/2006 sekä 52 d §:n 1 momentti viimeksi mainitussa laissa ja 52 d §:n 2 momentti laissa 1733/1995, sekä

lisätään 8 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 321/1997 ja 1168/2000 sekä mainituissa laeissa 1001/1977, 661/1989, 1539/1992, 511/1998, 717/2004 ja 147/2007, uusi 2 b, 2 c, 17 ja 18 kohta, 16 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 859/1981 ja mainituissa laeissa 1164/1990, 717/2004 ja 1134/2005, uusi 9 kohta, 18 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 71/1983 sekä mainituissa laeissa 1539/1992 ja 717/2004, uusi 3 momentti sekä lakiin uusi 27 f § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

5 §

Edellä 4 §:ssä tarkoitettuja veronalaisia elinkeinotuloja ovat muun ohessa:

1) vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuudesta sekä muista elinkeinossa käytetyistä aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä saadut luovutushinnat ja muut vastikkeet 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetyin poikkeuksin,

2) elinkeinotoimintana harjoitetusta vuokraamisesta, työn tai palveluksen suorittamisesta ynnä muusta sellaisesta saadut korvaukset,

Ehdotus

5 §

Edellä 4 §:ssä tarkoitettuja veronalaisia elinkeinotuloja ovat muun ohessa:

1) vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuudesta sekä muista elinkeinossa käytetyistä aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä saadut luovutushinnat ja muut vastikkeet 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetyin poikkeuksin;

2) elinkeinotoimintana harjoitetusta vuokraamisesta, työn tai palveluksen suorittamisesta ynnä muusta sellaisesta saadut korvaukset;

3) elinkeinon kuuluvan omaisuuden tuottamat osingot, korot ja muut tulot siten kuin 6 a §:ssä säädetään,

4) liikkeen tai ammatin taikka siihen kuuluvan omaisuuden, oikeuden tai etuuden vuokraamisesta saadut korvaukset,

5) rahoitusomaisuudesta saadut voitot,

6) vakuutusyhtiöiden, vakuutusyhdistysten, vakuutuskassojen ja muiden niihin rinnastettavien vakuutuslaitosten sekä eläkesäätiöiden kirjanpidossaan tekemä sijoitusomaisuuden arvonkorotus,

6 a) luottolaitostoiminnasta annetun lain (121/2007) 151 §:n 1 momentissa tarkoitettua kaupankäyntitarkoituksessa pidetyistä rahoitusvälineistä kirjanpitoon mainitun pykälän 5 momentin tai vastaavan ulkomaisen lainsäädännön nojalla tuotoiksi kirjatut rahoitusvälineiden arvonnousut, sekä

7) puutavaran sekä runkopuun hakkuu-oikeuden luovutuksesta saatu tulo.

3) elinkeinon kuuluvan omaisuuden tuottamat osingot, korot ja muut tulot siten kuin 6 a §:ssä säädetään;

4) liikkeen tai ammatin taikka siihen kuuluvan omaisuuden, oikeuden tai etuuden vuokraamisesta saadut korvaukset;

5) rahoitusomaisuudesta saadut voitot;

6) vakuutusyhtiöiden, vakuutusyhdistysten, vakuutuskassojen ja muiden niihin rinnastettavien vakuutuslaitosten sekä eläkesäätiöiden kirjanpidossaan tekemä sijoitusomaisuuden arvonkorotus;

7) puutavaran sekä runkopuun hakkuu-oikeuden luovutuksesta saatu tulo;

8) kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvälineistä kirjanpitolain (1336/1997) 5 luvun 2 a §:n tai mainitun lain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt arvonnousut;

9) luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (121/2007) tarkoitettun luottolaitoksen, sijoituspalveluyrityksen sekä sellaisen rahoituslaitoksen, johon sovelletaan luottolaitoksen tilinpäätöstä koskevaa lainsäädäntöä, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvälineistä ja käyvän arvon suojauksesta luottolaitostoiminnasta annetun lain 151 §:n tai kirjanpitolain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt arvonnousut;

10) vakuutus- ja eläkelaitoksen kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvälineistä vakuutus- ja eläkelaitoksia koskevan lainsäädännön nojalla tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt arvonnousut;

11) edellä 8—10 kohdassa tarkoitetuista rahoitusvälineistä sekä käyvän arvon suojauksesta käypään arvoon arvostamiseen siirryttäessä tilinpäätöksessä omaan pääomaan merkitty arvonnousu;

12) elinkeinotoiminnasta johtuneesta saamisesta tai velasta aiheutuneet indeksij- ja kurssivoitot sekä velkaa tai saamista valuut-

takurssimuutoksilta suojaavan termiinisopimuksen tai vastaavan suojausinstrumentin arvonnousut;

13) vakuutusyhtiölain (521/2008) 8 luvun 19 §:ssä tarkoitettujen sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten tulolaskelmaan tuotoksi merkityt arvonnousut.

5 a §

Veronalaisia ovat myös seuraavat oikaisu-erät:

1) rahoitusomaisuudesta 17 §:n 2 kohdan nojalla tehtyä vähennystä vastaava määrä, siltä osin kuin omaisuuden käypä arvo verovuoden päättyessä on sen vähentämättä olevaa arvoa suurempi;

2) vaihto-omaisuuden hankintamenosta 28 §:n 1 momentin nojalla tehtyä vähennystä vastaava määrä, siltä osin kuin hyödykkeen todennäköinen hankintameno tai luovutushinta verovuoden päättyessä ylittää sen jäljellä olevan hankintamenon;

3) sijoitusomaisuuden hankintamenosta 29 §:n 1 momentin nojalla tehtyä vähennystä vastaava määrä, siltä osin kuin hyödykkeen todennäköinen hankintameno tai luovutushinta verovuoden päättyessä ylittää sen jäljellä olevan hankintamenon;

4) käyttöomaisuuden hankintamenosta 42 §:n 1 momentin nojalla tehtyä poistoa vastaava määrä, siltä osin kuin omaisuuden käypä arvo verovuoden päättyessä on sen poistamatta olevaa hankintamenoa olennaisesti suurempi.

6 §

Veronalaista tuloa eivät ole:

1) muun kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittavan osakeyhtiön tai osuuskunnan sekä säästöpankin ja keskinäisen vakuutusyhtiön saamat käyttöomaisuuteen kuuluvien osak-

5 a §

Veronalaisia ovat myös seuraavat oikaisu-erät:

1) rahoitusomaisuudesta 17 §:n 2 kohdan nojalla tehtyä vähennystä vastaava määrä, siltä osin kuin omaisuuden käypä arvo verovuoden päättyessä on sen vähentämättä olevaa arvoa suurempi;

2) vakuutusmaksusaamisista 17 §:n 3 kohdan nojalla vähennettyä arvonalentumistappiota vastaava määrä siltä osin kuin arvonalentumistappio on palautettava tuloon kirjanpidossa vakuutus- ja eläkelaitoksia koskevan lainsäädännön nojalla;

3) vaihto-omaisuuden hankintamenosta 28 §:n 1 momentin nojalla tehtyä vähennystä vastaava määrä, siltä osin kuin hyödykkeen todennäköinen hankintameno, luovutushinta tai kirjanpitolain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukainen nettorealisointiarvo verovuoden päättyessä ylittää sen jäljellä olevan hankintamenon;

4) sijoitusomaisuuden hankintamenosta 29 §:n 1 momentin nojalla tehtyä vähennystä vastaava määrä, siltä osin kuin hyödykkeen todennäköinen hankintameno tai luovutushinta verovuoden päättyessä ylittää sen jäljellä olevan hankintamenon;

5) käyttöomaisuuden hankintamenosta 42 §:n 1 momentin nojalla tehtyä poistoa vastaava määrä, siltä osin kuin omaisuuden käypä arvo verovuoden päättyessä on sen poistamatta olevaa hankintamenoa olennaisesti suurempi.

6 §

Veronalaista tuloa eivät ole:

1) muun kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittavan osakeyhtiön tai osuuskunnan sekä säästöpankin ja keskinäisen vakuutusyhtiön saamat käyttöomaisuuteen kuuluvien osak-

keiden luovutushinnat siten kuin 6 b §:ssä säädetään,

2) yhteisön osake- tai osuuspääomana ja muuna pääomansijoituksena saamat erät,

3) sähkö-, tele-, vesi-, viemäri- tai kaukolämpöverkkoa ylläpitävän yhteisön verkkoon liittymisestä perimät maksut, jotka palautetaan suorittajalle tai joilla saadut edut suorittajalla on oikeus siirtää kolmannelle henkilölle,

4) erillisenä verovelvollisena verotettavasta kuolinpesästä saatu osuus kuolinpesän tulosta, eikä yhtymän osakkaan hänen veronalaiseksi tulokseen katsotun tulo-osuuden lisäksi saama voitto-osuus yhtymästä, eikä mitä ulkomaisen kuolinpesän Suomessa asuva osakas on saanut osuutena kuolinpesän tulosta siltä osin kuin kuolinpesä on velvollinen suorittamaan mainitusta tulosta veroa täällä,

5) kumottu

6) kotimaiselle elokuvatuottajalle valtion tai Suomen elokuvasäätiön varoista myönnetty tuotantotuki,

7) asumisoikeusasunnoista annetussa laissa (650/1990) tarkoitettu asumisoikeusmaksu.

6 b §

Käyttöomaisuuteen kuuluvien muiden kuin verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutuksesta syntynyt tappio on vähennyskelppoinen vain osakkeiden luovutuksesta saaduista veronalaisista voitoista verovuonna ja viitenä sitä seuraavana vuonna. Rajoitus ei kuitenkaan koske 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen yhtiöiden osakkeiden luovutuksesta syntyneiden tappioiden vähentämistä.

Konserniyhtiöillä tarkoitetaan tässä pykälässä osakeyhtiölain (734/1978) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluvia yhtiöitä tai sellaisia yhtiöitä, joissa kaikissa yhdellä tai useammalla luonnollisella henkilöllä, oikeushenkilöllä tai näillä yhdessä on osake-

keiden luovutushinnat siten kuin 6 b §:ssä säädetään;

2) yhteisön osake- tai osuuspääomana ja muuna pääomansijoituksena saamat erät, *muukaan lukien osakeyhtiön omien osakkeiden luovutuksesta saamat vastikkeet*;

3) sähkö-, tele-, vesi-, viemäri- tai kaukolämpöverkkoa ylläpitävän yhteisön verkkoon liittymisestä perimät maksut, jotka palautetaan suorittajalle;

4) erillisenä verovelvollisena verotettavasta kuolinpesästä saatu osuus kuolinpesän tulosta eikä yhtymän osakkaan hänen veronalaiseksi tulokseen katsotun tulo-osuuden lisäksi sama voitto-osuus yhtymästä eikä *myöskään tulo, jonka* ulkomaisen kuolinpesän Suomessa asuva osakas on saanut osuutena kuolinpesän tulosta siltä osin kuin kuolinpesä on velvollinen suorittamaan mainitusta tulosta veroa täällä;

5) kotimaiselle elokuvatuottajalle valtion tai Suomen elokuvasäätiön varoista myönnetty tuotantotuki;

6) asumisoikeusasunnoista annetussa laissa (650/1990) tarkoitettu asumisoikeusmaksu.

6 b §

Käyttöomaisuuteen kuuluvien muiden kuin verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutuksesta syntynyt tappio on vähennyskelppoinen vain *käyttöomaisuuteen kuuluvien* osakkeiden luovutuksesta saaduista veronalaisista voitoista verovuonna ja viitenä sitä seuraavana vuonna. Rajoitus ei kuitenkaan koske 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen yhtiöiden osakkeiden luovutuksesta syntyneiden tappioiden vähentämistä.

Konserniyhtiöillä tarkoitetaan tässä pykälässä osakeyhtiölain (624/2006) 8 luvun 12 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluvia yhtiöitä tai sellaisia yhtiöitä, joissa kaikissa yhdellä tai useammalla luonnollisella henkilöllä, oikeushenkilöllä tai näillä yhdessä on

yhtiölain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettua määräysvaltaa vastaava määräysvalta.

osakeyhtiölain 8 luvun 12 §:ssä tarkoitettua määräysvaltaa vastaava määräysvalta.

8 §

Edellä 7 §:ssä tarkoitettuja vähennyskelpoisia menoja ovat muun ohessa:

2 a) luottolaitostoiminnasta annetun lain 151 §:n 1 momentissa tarkoitetuista, kaupankäyntitarkoituksessa pidetyistä rahoitusvälineistä kirjanpitoon mainitun pykälän 5 momentin tai vastaavan ulkomaisen lainsäädännön nojalla kuluiksi kirjatut saamistodistusten, arvopaperien ja johdannaissopimusten arvonalenemiset,

8 §

Edellä 7 §:ssä tarkoitettuja vähennyskelpoisia menoja ovat muun ohessa:

2 a) kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvälineistä kirjanpitolain 5 luvun 2 a §:n tai mainitun lain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla tuloslaskelmaan kuluksi merkityt arvonlaskut;

2 b) luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettun luottolaitoksen, sijoituspalveluyrityksen sekä sellaisen rahoituslaitoksen, johon sovelletaan luottolaitoksen tilinpäätöstä koskevaa lainsäädäntöä, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvälineistä ja käyvän arvon suojauksesta luottolaitostoiminnasta annetun lain 151 §:n nojalla tai kirjanpitolain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla tuloslaskelmaan kuluksi merkityt arvonlaskut;

2 c) vakuutus- ja eläkelaitoksen kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvälineistä vakuutus- ja eläkelaitoksia koskevan lainsäädännön nojalla tuloslaskelmaan kuluksi merkityt arvonlaskut;

15) kiinteistöverolain (654/1992) nojalla suoritettava kiinteistövero siltä osin kuin se kohdistuu elinkeinotoiminnan käytössä olevaan kiinteistöön, *sekä*

16) metsän uudistamiseen sekä puun kasvatukseen ja korjuuseen liittyvät menot.

15) kiinteistöverolain (654/1992) nojalla suoritettava kiinteistövero siltä osin kuin se kohdistuu elinkeinotoiminnan käytössä olevaan kiinteistöön;

16) metsän uudistamiseen sekä puun kasvatukseen ja korjuuseen liittyvät menot;

17) vakuutusyhtiölain 8 luvun 19 §:ssä tarkoitettujen sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten tuloslaskelmaan kuluksi merkityt arvonlaskut;

18) edellä 2 a—2 c kohdassa tarkoitetuista rahoitusvälineistä käypään arvoon arvostamiseen siirryttäessä tilinpäätöksessä omaan pääomaan merkitty arvonlasku.

Edellä 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun yhteisön käyttöomaisuuteen kuuluvan avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yh-

Edellä 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun yhteisön käyttöomaisuuteen kuuluvan avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yh-

tiöosuuden hankintameno on yhtiöosuuden luovutushinnan ylittävältä osalta vähennyskelpoinen vain yhteisön saamista veronalaisista osakkeiden tai yhtiöosuuden luovutusvoitoista verovuonna tai viitenä sitä seuraavana verovuonna.

tiöosuuden hankintameno on yhtiöosuuden luovutushinnan ylittävältä osalta vähennyskelpoinen vain yhteisön saamista veronalaisista *käyttöomaisuuteen kuuluvien* osakkeiden tai yhtiöosuuden luovutusvoitoista verovuonna tai viitenä sitä seuraavana verovuonna.

14 §

Vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuuden hankintameno on hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta johtuneiden muuttuvien menojen määrä. Hankintamenoon luetaan lisäksi kirjanpitolain (1336/1997) 4 luvun 5 §:n nojalla hyödykkeen hankintamenoon kirjanpidossa luetut kiinteät menot ja korkomenot.

14 §

Vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuuden hankintameno on hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta johtuneiden muuttuvien menojen määrä. Hankintamenoon luetaan lisäksi kirjanpitolain 4 luvun 5 §:n tai *mainitun lain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien* nojalla hyödykkeen hankintamenoon kirjanpidossa luetut kiinteät menot ja korkomenot.

16 §

Tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita menoja eivät ole:

3) sähkö-, tele-, vesi-, viemäri- tai kaukolämpöverkkoon liittymisestä suoritettut maksut, jotka palautetaan verovelvolliselle tämän luopuessa liittymismaksun tuottamasta edusta *tai joilla saadut edut verovelvollisella on oikeus siirtää kolmannelle henkilölle;*

8) lahjukset eivätkä lahjusten luonteiset edut.

16 §

Tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita menoja eivät ole:

3) sähkö-, tele-, vesi-, viemäri- tai kaukolämpöverkkoon liittymisestä suoritettut maksut, jotka palautetaan verovelvolliselle tämän luopuessa liittymismaksun tuottamasta edusta;

8) lahjukset eivätkä lahjusten luonteiset edut;

9) *osakeyhtiön omista osakkeista suorittama määrä, ellei 18 §:n 3 momentissa toisin säädetä.*

17 §

Edellä 7 §:ssä tarkoitettuja vähennyskelpoisia menetyksiä ovat muun ohessa:

1) rahoitusomaisuuteen kohdistuvasta kavalluksesta, varkaudesta tai muusta rikoksesta johtuneet menetykset, ja

2) myyntisaamisten arvonalenemiset sekä muun rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset *16 §:ssä säädetyn poikkeuksin.*

17 §

Edellä 7 §:ssä tarkoitettuja vähennyskelpoisia menetyksiä ovat, *kohdan 2—3 osalta 16 §:ssä säädetyn poikkeuksin*, muun ohessa:

1) rahoitusomaisuuteen kohdistuvasta kavalluksesta, varkaudesta tai muusta rikoksesta johtuneet menetykset;

2) myyntisaamisten arvonalenemiset sekä muun rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset;

3) *vakuutus- ja eläkelaitosten vakuutus-*

maksusaamisista vakuutus- ja eläkelaitoksia koskevan lainsäädännön nojalla tuloslaskelmaan kuluksi merkityt arvonalentumistappiot sekä muiden saamisten lopullisiksi todetut arvonalenemiset.

18 §
Vähennyskelpoisia ovat myös:

3) elinkeinotoiminnasta johtuneesta velasta tai saamisesta aiheutuneet indeksi- ja kurssi-tappiot,

18 §
Vähennyskelpoisia ovat myös:

3) elinkeinotoiminnasta johtuneesta velasta tai saamisesta aiheutuneet indeksi- ja kurssi-tappiot *sekä velkaa tai saamista valuutta-kurssimuutoksilta suojaavan termiinisopi-muksen tai vastaavan suojausinstrumentin arvonalaskut;*

Vähennyskelpoista on 16 §:n 9 kohdasta poiketen osakeyhtiön työsuhteen perusteella luovuttamista omista osakkeista suorittama määrä, kuitenkin enintään osakkeiden antamis- tai merkintähetken käypä arvo, vähennettynä osakkeen saajan suorittamalla merkintähinnalla, jos osakeyhtiö on hankkinut osakkeet arvopaperimarkkinalain 3 §:ssä tarkoitettussa julkisessa kaupankäynnissä tai sitä vastaavassa julkisessa kaupankäynnissä muualla kuin Suomessa.

19 §
Jos verovelvollinen on kirjanpidossaan kirjannut pitkän valmistusajan vaativasta suoritteesta syntyvän tulon tuotoksi kirjanpitolain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla valmistusasteen perusteella, mainitussa säännöksessä tarkoitettu tulo luetaan verovuoden tuotoksi.

19 §
Jos verovelvollinen on *tilinpäätöksessään merkinnyt* pitkän valmistusajan vaativasta suoritteesta syntyvän tulon tuotoksi kirjanpitolain 5 luvun 4 §:n tai kirjanpitolain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti valmistusasteen perusteella, *edellä tarkoitettu* tulo luetaan verovuoden tuotoksi.

26 §
Elinkeinotoiminnasta johtuneiden velkojen indeksi- ja kurssitappiot vähennetään sen verovuoden kuluna, jonka aikana ulkomaanrahan kurssi taikka hinta- tai kustannusindeksi taikka muu vertailuperuste on muuttunut, tai verovelvollisen niin vaatiessa myöhempien verovuosien kuluna, kuitenkin niin, että sanottu tappiot on vähennettävä viimeistään sen verovuoden tulosta, jona tappiota vastaava

26 §
Elinkeinotoiminnasta johtuneiden velkojen ja saamisten, lukuun ottamatta tämän lain 5 §:n 8—10 ja 13 kohdassa tarkoitettuja käypään arvoon arvostettavia rahoitusvälineitä, tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt kurssivoi-tot ovat sen verovuoden tuottoa ja kurssitappiot sen verovuoden kulua, jonka aikana ulkomaanrahan kurssi on muuttunut. Jos edellä tarkoitettua velkaa tai saamista suojaa va-

summa on suoritettu.

luuttakurssimuutoksilta termiinisopimus tai muu vastaava suojausinstrumentti, suojausinstrumentin realisoitumaton arvonnousu on sen verovuoden tuottoa ja arvonlasku sen verovuoden kuluja, jonka aikana se on merkitty tuloslaskelmaan tuotoksi tai kuluksi.

Elinkeinotoiminnasta johtuneiden velkojen ja saamisten tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt indeksivoitot ovat sen verovuoden tuottoa ja indeksitappiot sen verovuoden kuluja, jonka aikana hinta- tai kustannusindeksi taikka muu vertailuperuste on muuttunut.

27 d §

Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan siltä osin kuin 5 §:n 6 a kohdan, 8 §:n 1 momentin 2 a kohdan ja 27 e §:n säännöksistä ei muuta johdu.

27 d §

Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan, *jollei 5 §:n 8—10 ja 13 kohdassa, 8 §:n 1 momentin 2 a—2 c ja 17 kohdassa taikka 27 e §:ssä toisin säädetä.*

27 e §

Edellä 5 §:n 6 a kohdassa ja 8 §:n 1 momentin 2 a kohdassa tarkoitetut rahoitusvälineiden arvonnousut ovat sen verovuoden veronalaista tuloa ja arvonalenemiset sen verovuoden vähennyskelpoista menoa, jonka aikana ne on kirjattu kirjanpitoon tuotoiksi ja kuluiksi. Edellä mainittujen rahoitusvälineiden verotuksessa poistamatta olevana hankintamenona pidetään omaisuuden alkuperäistä hankintamenoa lisättynä ja vähennettynä edellä tarkoitetuilla verotuksessa tuotoiksi tai kuluiksi luetuilla määrillä.

27 e §

Edellä 5 §:n 8—10 ja 13 kohdassa sekä 8 §:n 1 momentin 2 a—2 c ja 17 kohdassa tarkoitetut rahoitusvälineiden ja sijoitusten arvonnousut ovat sen verovuoden veronalaista tuloa ja arvonlaskut sen verovuoden vähennyskelpoista menoa, jonka aikana ne on merkitty tuloslaskelmaan tuotoiksi ja kuluiksi. Edellä mainittujen rahoitusvälineiden ja sijoitusten verotuksessa poistamatta olevana hankintamenona pidetään omaisuuden alkuperäistä hankintamenoa lisättynä ja vähennettynä edellä tarkoitetuilla verotuksessa tuotoiksi tai kuluiksi luetuilla määrillä.

27 f §

Edellä 18 §:n 3 momentissa tarkoitettu omista osakkeista suoritettu määrä on vähennyskelpoista sinä verovuonna, jonka aikana työsuhteen perusteella annettavat osakkeet merkitään tai annetaan.

28 §

Vaihto-omaisuuden hankintameno on sen verovuoden kuluja, jona vaihto-omaisuus on luovutettu, kulutettu tai menetetty. Verovelvollisella verovuoden päättyessä olevan vaihto-omaisuuden hankintamenosta on verovuoden

28 §

Vaihto-omaisuuden hankintameno on sen verovuoden kuluja, jona vaihto-omaisuus on luovutettu, kulutettu tai menetetty. Verovelvollisella verovuoden päättyessä olevan vaihto-omaisuuden hankintamenosta on verovuoden

den kuluu kuitenkin se osa, joka ylittää vastaavan vaihto-omaisuuden hankintaan verovuoden päättyessä todennäköisesti tarvittavan hankintamenon tai siitä samana ajankohtana todennäköisesti saatavan luovutushinnan.

den kuluu kuitenkin se osa, joka ylittää vastaavan vaihto-omaisuuden hankintaan verovuoden päättyessä todennäköisesti tarvittavan hankintamenon tai siitä samana ajankohtana todennäköisesti saatavan luovutushinnan taikka kirjanpitolain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitetuissa kansainvälisissä tilinpäätösstandardeissa tarkoitetun nettorealisointiaron.

46 §

Talletuspankki sekä luotto- ja eläkelaitos saa vähentää verovuonna tehdyn luottotappiovarauksen, jonka määrä on enintään 0,6 prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä; verovuonna ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä ei saa kuitenkaan ylittää 5 prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä. Jos talletuspankki on liikepankkilain (1269/1990), säästöpankkilain (1270/1990) tai osuuspankkilain (1271/1990) nojalla taikka luottolaitos on rahoitustoimintalain (1544/91) nojalla siirtänyt luottotappiovarauksiaan vararahastoon, sen verovuonna ja aikaisemmin tekemien purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä ei saa ylittää edellä tarkoitettua luottotappiovarausten enimmäismäärää vähennettynä vararahastoon tehdyllä siirrolla.

46 §

Talletuspankki sekä luottolaitos saa vähentää verovuonna tehdyn luottotappiovarauksen, jonka määrä on enintään 0,6 prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä; verovuonna ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä ei saa kuitenkaan ylittää 5 prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä. Jos talletuspankki on liikepankkilain (1269/90), säästöpankkilain (1270/90) tai osuuspankkilain (1271/90) nojalla taikka luottolaitos on rahoitustoimintalain (1544/91) nojalla siirtänyt luottotappiovarauksiaan vararahastoon, sen verovuonna ja aikaisemmin tekemien purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä ei saa ylittää edellä tarkoitettua luottotappiovarausten enimmäismäärää vähennettynä vararahastoon tehdyllä siirrolla.

Vakuutuslaitos saa vähentää verovuonna tekemänsä luottotappiovarauksen, jos luottotappiovarausten yhteismäärä ei ylitä yhtä prosenttia vakuutuslaitoksen muiden saamisten kuin vakuutusmaksusaamisten yhteismäärästä tai verovelvollisen toteennäyttämää sitä suurempaa todennäköistä luottotappion vaaraa. Vakuutuslaitoksen vakuutusmaksusaamisten osalta noudatetaan, mitä 17 §:n 2 kohdassa säädetään myyntisaamisten arvonalenemisten vähentämisestä verotuksessa.

Poiketen siitä, mitä 3 momentissa säädetään, lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutuslaitoksen muiden saamisten kuin vakuutusmaksusaamisten perusteella saadaan tehdä 1 momentissa tarkoitettu luottotappiovaraus. Tässä tarkoitettu vakuutuslaitos saa lisäksi vähentää verovuonna vakuutusmaksusaamisten perusteella tekemänsä luot-

(3 ja 4 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

totappiovarauksen, jos tällaisten luottotappiovarausten yhteismäärä ei ylitä kahta prosenttia vakuutusmaksusaamisten yhteismäärästä tai verovelvollisen toteennäyttämää sitä suurempaa todennäköistä luottotappion vaaraa. Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutuslaitoksen vakuutusmaksusaamiin ei sovelleta 17 §:n 2 kohdan säännöstä. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske eläkelaitosta, joka saa vähentää 48 a §:ssä tarkoitetun varauksen. Tällainen eläkelaitos ei saa vähentää luottotappiovarausta. Sen vakuutusmaksusaamiin sovelletaan 17 §:n 2 kohdan säännöstä.

52 a §

Sulautumisella tarkoitetaan järjestelyä, jossa:

1) yksi tai useampi osakeyhtiö (*sulautuva yhtiö*) purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varansa ja velkansa toiselle osakeyhtiölle (*vastaanottava yhtiö*) ja jossa sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita; vastike saa olla myös rahaa, kuitenkin enintään 10 prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden yhteenlasketusta nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa; tai

52 a §

Sulautumisella tarkoitetaan järjestelyä, jossa:

1) yksi tai useampi osakeyhtiö (*sulautuva yhtiö*) purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varansa ja velkansa toiselle osakeyhtiölle (*vastaanottava yhtiö*) ja jossa sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita *tai sen hallussa olevia omia osakkeita*; vastike saa olla myös rahaa, kuitenkin enintään *kymmenen* prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden yhteenlasketusta nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa; tai

52 c §

Jakautumisella tarkoitetaan järjestelyä, jossa:

1) osakeyhtiö purkautuu selvitysmenettelyttä siten, että kaikki sen varat ja velat siirtyvät kahdelle tai useammalle osakeyhtiölle (*koko-*

52 c §

Jakautumisella tarkoitetaan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua järjestelyä, jossa jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa kunkin vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita; vastike saa olla myös rahaa, kuitenkin enintään *kymmenen* prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta yhtiön maksettua osakepääomaa ja jossa:

1) osakeyhtiö purkautuu selvitysmenettelyttä siten, että kaikki sen varat ja velat siirtyvät kahdelle tai useammalle osakeyhtiölle

naisjakautuminen); tai

2) osakeyhtiö selvitysmenettelyttä siirtää, ilman että se purkautuu, yhden tai useamman liiketoimintakokonaisuutensa sellaisenaan yhdelle tai useammalle osakeyhtiölle ja jättää vähintään yhden liiketoimintakokonaisuuden siirtävään yhtiöön (*osittaisjakautuminen*) ja jossa jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa kunkin vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita; vastike saa olla myös rahaa, kuitenkin enintään 10 prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta yhtiön maksettua osakepääomaa.

(kokonaisjakautuminen)); tai

2) osakeyhtiö selvitysmenettelyttä siirtää, ilman että se purkautuu, yhden tai useamman liiketoimintakokonaisuutensa sellaisenaan yhdelle tai useammalle osakeyhtiölle ja jättää vähintään yhden liiketoimintakokonaisuuden siirtävään yhtiöön (*osittaisjakautuminen*).

52 d §

Liiketoimintasiirrolla tarkoitetaan järjestelyä, jossa osakeyhtiö (*siirtävä yhtiö*) luovuttaa joko kaikki taikka yhteen tai useampaan liiketoimintakokonaisuuteensa kohdistuvat varat, siirtyviin varoihin kohdistuvat velat ja siirtyvään toimintaan kohdistuvat varaukset siirtyvää toimintaa jatkavalle osakeyhtiölle (*vastaanottava yhtiö*) saaden vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita.

Siirtävän yhtiön verotuksessa luetaan luovutetun omaisuuden veronalaiseksi luovutus-hinnaksi omaisuuden verotuksessa poistamatta oleva hankintamenon osa *edellyttäen, että siirto on tapahtunut kirjanpidossa poistamatta olevista arvoista.*

52 d §

Liiketoimintasiirrolla tarkoitetaan järjestelyä, jossa osakeyhtiö (*siirtävä yhtiö*) luovuttaa joko kaikki taikka yhteen tai useampaan liiketoimintakokonaisuuteensa kohdistuvat varat, siirtyviin varoihin kohdistuvat velat ja siirtyvään toimintaan kohdistuvat varaukset siirtyvää toimintaa jatkavalle osakeyhtiölle (*vastaanottava yhtiö*) saaden vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita *tai sen hallussa olevia omia osakkeita.*

Siirtävän yhtiön verotuksessa luetaan luovutetun omaisuuden veronalaiseksi luovutus-hinnaksi omaisuuden verotuksessa poistamatta oleva hankintamenon osa.

52 f §

Osakevaihhdolla tarkoitetaan järjestelyä, jossa osakeyhtiö hankkii sellaisen osuuden toisen osakeyhtiön osakkeista, että sen omistamat osakkeet tuottavat enemmän kuin puolet toisen yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä, tai, jos osakeyhtiöllä jo on enemmän kuin puolet äänimäärästä, hankkii lisää tämän yhtiön osakkeita ja antaa vastikkeena toisen yhtiön osakkeenomistajille liikkeeseen laskemiaan uusia osakkeitaan. Vastike saa olla myös rahaa, ei kuitenkaan enem-

52 f §

Osakevaihhdolla tarkoitetaan järjestelyä, jossa osakeyhtiö hankkii sellaisen osuuden toisen osakeyhtiön osakkeista, että sen omistamat osakkeet tuottavat enemmän kuin puolet toisen yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä, tai, jos osakeyhtiöllä jo on enemmän kuin puolet äänimäärästä, hankkii lisää tämän yhtiön osakkeita ja antaa vastikkeena toisen yhtiön osakkeenomistajille liikkeeseen laskemiaan uusia osakkeitaan *tai hallussaan olevia omia osakkeitaan.* Vas-

pää kuin 10 prosenttia vastikkeena annettujen osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa.

tike saa olla myös rahaa, ei kuitenkaan enempää kuin *kymmenen* prosenttia vastikkeena annettujen osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2009 toimitettavassa verotuksessa. Lakia sovelletaan sulautumiseen, kokonaisjakautumiseen ja osittaisjakautumiseen, jonka täytäntöönpano on merkitty kaupparekisteriin 1 päivänä tammikuuta 2009 tai sen jälkeen. Lakia sovelletaan liiketoimintasiirtoon ja osakevaihtoon, joka on tapahtunut 1 päivänä tammikuuta 2009 tai sen jälkeen.

Vakuutus- ja eläkelaitoksen verovuoden 2009 vähennyskelpoista menoa on määrä, joka vastaa 17 §:n 3 kohdassa tarkoitettuihin vakuutusmaksusaamisiin liittyvää kirjanpidossa vähennettyjen arvonalentumistappioiden kumulatiivista määrää 31 joulukuuta 2008.

Vakuutus- ja eläkelaitoksen veronalaiseksi tuloksi verovuonna 2009 luetaan 46 §:n nojalla ennen verovuotta 2009 vähennetyt, verotuksessa vielä tuloksi lukematta olevat luottotappiovaraukset.

Verovelvollisen viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2010 esittämästä vaatimuksesta edellä 4 momentissa tarkoitetut luottotappiovaraukset luetaan kuitenkin yhtä suurina vuotuisina erinä verovuosien 2009–2013 veronalaiseksi tuloksi siltä osin kuin verovuonna 2009 veronalaiseksi tuloksi luettavien luottotappiovarausten määrä ylittää tämän pykälän 3 momentin perusteella vähennyskelpoisen määrän.

Lain 46 §:n 1 momentin nojalla vähennettyjen, verotuksessa vielä tuloksi lukematta olevien luottotappiovarausten yhteismäärä verovuoden lopussa ei saa verovuosina 2009–2013 ylittää viittä prosenttia eläkelaitoksella verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä.

Lain 46 §:n 3 momentin nojalla vähennettyjen, verotuksessa vielä tuloksi lukematta olevien luottotappiovarausten yhteismäärä verovuoden lopussa ei saa verovuosina 2009–2013 ylittää yhtä prosenttia vakuutus-

laitoksella verovuoden päättyessä olevien muiden saamisten kuin vakuutusmaksusaamisten yhteismäärästä.

Lain 46 §:n 4 momentin nojalla vähennettyjen, verotuksessa vielä tuloksi lukematta olevien luottotappiovarausten yhteismäärä verovuoden lopussa ei saa verovuosina 2009—2013 ylittää viittä prosenttia lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavalla vakuutuslaitoksella verovuoden päättyessä olevien muiden saamisten kuin vakuutusmaksusaamisten yhteismäärästä. Mainitun laitoksen vakuutusmaksusaamisten perusteella tekemien luottotappiovarausten yhteismäärä ei saa ylittää kahta prosenttia laitoksella verovuoden päättyessä olevien vakuutusmaksusaamisten yhteismäärästä.

Se osa luottotappiovarauksista, joka ylittää edellä 6—8 momentissa tarkoitetun enimmäismäärän, luetaan sen verovuoden veronalaiseksi tuloksi, jona enimmäismäärä on ylitetty.

Ennen verovuotta 2009 tilinpäätökseen merkityt, 5 §:n 8—10 kohdassa sekä 8 §:n 1 momentin 2 a—2 c kohdassa tarkoitettujen rahoitusvälineiden sekä käyvän arvon suojauksesta aiheutuneet arvonnousut ja arvonalaskut, jotka eivät ole olleet verotuksessa veronalaisia tuloja tai vähennyskelpoisia menoja, luetaan verovuoden 2009 veronalaisiksi tuloiksi ja vähennyskelpoisiksi menoiksi.

2.

Laki**tuloverolain 45 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 45 §:ään, sellaisena
kuin se on osaksi laeissa 980/1999 ja 1136/2005, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

45 §

45 §

Luovutusvoiton veronalaisuus

Luovutusvoiton veronalaisuus

Luovutuksena ei pidetä osakeyhtiön verotuksessa sen hallussa olevien omien osakkeiden luovutusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2009 toimitettavassa verotuksessa.
